

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

**Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:
ΤΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΑΔΗΛΩΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΙΣΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΜΠΑΜΠΟΥΡΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του
Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης
στη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική

Αιγάλεω, Έτος 2020

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

**Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:
ΤΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΑΔΗΛΩΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΙΣΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΜΠΑΜΠΟΥΡΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
A.M. 02218

Επιβλέπων: Παπαλίας Θεόδωρος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Τμήμα
Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του
Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης
στη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική

Αιγάλεω, Έτος 2020

University of West Attica

Department of Accounting & Finance
Master of Science in Public
Economics and Policy

**THE SOCIAL INSURANCE IN GREECE:
THE PHENOMENON OF UNDECLARED WORK AND
CONTRIBUTION EVASION**

BABOURA VASILIKI,

R. N. : 02218

Supervisor: Papailias Theodoros, Professor, University of West Attica, Dept. of
Accounting & Finance

Master Thesis submitted to the Department of Accounting & Finance of the University of
West Attica in partial fulfillment of the requirements for the degree of M.Sc. in Public
Economics and Policy

Aigaleo, Greece, 2020

Στην οικογένειά μου και τους φίλους μου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την περάτωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας με στήριξαν κάποιοι άνθρωποι που θα ήθελα να ευχαριστήσω.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή κύριο Θεόδωρο Παπαηλία για την σημαντική βοήθεια που μου προσέφερε καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου αλλά και για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε στην εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου κύριο Κωνσταντίνο Μηλιώρη για την πολύτιμη βοήθεια που μου παρείχε κάθε φορά που τον χρειαζόμουν για θέματα σχετικά με την στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Κλείνοντας τον κύκλο των ευχαριστιών θα ήθελα να εκφράσω τις θερμότερες ευχαριστίες στην οικογένειά μου και τους φίλους μου, γιατί με την υποστήριξη και την ενθάρρυνσή τους κατάφερα να πετύχω τον στόχο μου.

Ένας υπέροχος κύκλος εκπαίδευσης ολοκληρώνεται και ευχαριστώ όλους αυτούς που ήταν κομμάτι αυτού.

Η Κοινωνική Ασφάλιση Στην Ελλάδα:

Τα Φαινόμενα Της Αδήλωτης Εργασίας Και Εισφοροδιαφυγής

Των Επιχειρήσεων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της παρούσας έρευνας είναι το σύστημα της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα και τα προβλήματα που το χαρακτηρίζουν: τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής των επιχειρήσεων.

Η οικονομική κρίση που ταλανίζει την χώρα μας σχεδόν μια δεκαετία, έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την ασφαλιστική συνείδηση που ίσως να είχε παλαιότερα ο εργοδότης ή ο ασφαλισμένος, με αποτέλεσμα να στρέφονται από κοινού όλο και περισσότερο στην αδήλωτη εργασία και την εισφοροδιαφυγή, προκειμένου να αυξήσουν το εισόδημά τους, χωρίς επιβαρύνσεις.

Η εξέλιξη του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος σε συνδυασμό με την γενικότερη εικόνα της οικονομίας, καθώς και η όλο και πιο έντονη διεύρυνση των ελλειμμάτων, δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες για την άνηση τόσο της αδήλωτης εργασίας όσο και της εισφοροδιαφυγής, με αποτέλεσμα τα φαινόμενα αυτά να μεγεθύνονται.

Ο προβληματισμός που γεννάται από αυτό είναι, εάν οι εμπλεκόμενοι – στα φαινόμενα αδήλωτης εργασίας και εισφοροδιαφυγής – συνειδητοποιούν ότι αυτό που κάνουν απλά τους προσφέρει μόνο προσωρινό κέρδος, εις βάρος του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και των παροχών του κράτους πρόνοιας, και δυστυχώς το αντίκτυπο θα το αντιμετωπίσουν μελλοντικά, όταν θα φτάσει η ώρα της συνταξιοδότησής τους και δε θα υπάρχει αντίκρισμα για εκείνους στα ασφαλιστικά τους ταμεία.

Στην παρούσα εργασία θα γίνει μια ιστορική ανασκόπηση του ασφαλιστικού συστήματος από την αρχαιότητα έως τα νεότερα χρόνια, ποιά μορφή έχει στην χώρα μας σήμερα, θα αναλύσουμε τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής και θα αναφέρουμε παράγοντες που τα επηρεάζουν καθώς και τα μέτρα που λαμβάνονται για την καταπολέμησή τους.

Θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στα ερωτήματα εάν ασφαλισμένοι και εργοδότες έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση, εάν η αύξηση των φαινομένων της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής επηρεάζεται τελικά από την οικονομική κρίση και τα υψηλά ποσοστά ανεργίας, ποιοι κλάδοι παρουσιάζουν μεγάλα ποσοστά αδήλωτης εργασίας και εισφοροδιαφυγής, ποια είναι τα μέτρα πρόληψης του κράτους για την αντιμετώπισή τους και πόσο μπορεί να βοηθήσει η συνεργασία των δημόσιων υπηρεσιών που σχετίζονται με τα φαινόμενα αυτά.

Τέλος, θα προτείνουμε κάποια μέτρα που θα μπορούσαν ίσως να αντιμετωπίσουν πιο αποτελεσματικά την αδήλωτη εργασία και να μειώσουν την εισφοροδιαφυγή με ταυτόχρονη αύξηση εσόδων για τα κρατικά ταμεία.

Λέξεις – Κλειδιά: κοινωνική ασφάλιση, αδήλωτη εργασία, εισφοροδιαφυγή, I.K.A.

The Social Insurance in Greece: The Phenomenon of Undeclared Work And Contribution Evasion

ABSTRACT

The subject of the present study is the social insurance system in Greece and the problems that characterize it, the phenomenon of undeclared work and contribution evasion.

The financial crisis that has plagued our country for almost a decade, has greatly affected the insurance conscience that the employer or the insured may have had in the past, and as a result they are increasingly turning to undeclared work and contribution evasion in order to increase their income in common, free of charge.

The evolution of the social security system, coupled with the overall picture of the economy and the ever-widening deficits create the right conditions for the growth of both undeclared work and contribution evasion, thereby magnifying these phenomena.

The concern that arises is whether those involved in undeclared work and the evasion of labor realize that what they do, just offers them temporary gain, at the expense of the social security system and welfare benefits, and, unfortunately, they will face the impact in the future, when their retirement time will come and there will be no pension available for them in their insurance funds.

In the present work, we will make a historical review of the insurance system from antiquity to recent years, what form it has in our country today, we will analyze the phenomena of undeclared work and contribution evasion, and we will report factors that affect them as well as the measures taken to combat them.

We will try to answer the questions whether insured persons and employers have a low insurance conscience, whether the increase in undeclared work and contribution evasion is ultimately affected by the economic crisis and high unemployment rates, which sectors have high rates of undeclared work and contribution evasion, which are the preventive measures of the state to deal with the above-mentioned issues, how much the cooperation of the public services related to these phenomena can help.

Finally, we will propose some measures that could perhaps more effectively address undeclared work and reduce contribution evasion, while increasing profits for state coffers.

Keywords: social insurance, undeclared work, contribution evasion, Social Insurance Institute (IKA)

Πίνακας περιεχομένων

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	ix
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	xi
ABSTRACT	xiii
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	xvii
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	xix
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	3
Ιστορική αναδρομή του θεσμού της ασφάλισης.....	3
1.1 Ο θεσμός της ασφάλισης στην αρχαιότητα.....	3
1.2 Ο θεσμός της ασφάλισης στα νεότερα χρόνια.....	4
1.3 Σύγκριση μοντέλων ασφάλισης Bismarck – Beveridge	5
1.4 Ο θεσμός της ασφάλισης στην Ελλάδα.....	6
1.4.1 Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Ι.Κ.Α.)	7
1.4.2 Η μετάβαση από το Ι.Κ.Α. στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.)	8
1.4.3 Ο σκοπός του Ε.Φ.Κ.Α.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	11
Βασικές προσδιοριστικές έννοιες.....	11
2.1 Η έννοια της κοινωνικής ασφάλισης.....	11
2.1.1 Οι θεμελιώδεις αρχές της κοινωνικής ασφάλισης.....	11
2.2 Τα συστήματα της κοινωνικής ασφάλισης.....	12
2.2.1 Το διανεμητικό σύστημα.....	12
2.2.2 Το κεφαλαιοποιητικό σύστημα	12
2.2.3 Διαφορές των ασφαλιστικών συστημάτων.....	13
2.3 Το σύστημα ασφάλισης στην Ελλάδα.....	14
2.3.1 Ασφάλιση και ασφαλιστική προστασία	14
2.3.2 Η έννοια του ασφαλισμένου.....	14
2.3.3 Έννοια και υποχρεώσεις του εργοδότη	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	17
Παραοικονομία και εισφοροδιαφυγή	17
3.1 Η έννοια της παραοικονομίας.....	17
3.2 Η έννοια της εισφοροδιαφυγής και πως σχετίζεται με την αδήλωτη εργασία	17
3.3 Παράγοντες που ευνοούν την αδήλωτη εργασία και την εισφοροδιαφυγή.....	20
3.4 Ελεγκτικοί μηχανισμοί.....	22

3.5 Διενέργεια ελέγχων από τα όργανα του Ε.Φ.Κ.Α.	24
3.6 Επιβολή Προστίμων	26
3.7 Κέντρο Είσπραξης Ασφαλιστικών Οφειλών (Κ.Ε.Α.Ο.)	32
3.8 Μέτρα για την καταπολέμηση των φαινομένων της εισφοροδιαφυγής και της αδήλωτης εργασίας.....	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	41
Μεθοδολογία και αποτελέσματα της έρευνας.....	41
4.1 Μεθοδολογία της έρευνας	41
4.1.2 Διερευνητικά ερωτήματα.....	41
4.1.3 Η δομή του ερωτηματολογίου	42
4.1.4 Το εργαλείο της έρευνας	42
4.1.5 Μέθοδος στατιστικής επεξεργασίας δεδομένων	43
4.2 Αποτελέσματα της έρευνας.....	44
4.2.1 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής.....	44
4.2.2 Συσχετίσεις ερωτημάτων.....	58
4.2.3 Συσχετίσεις με το μορφωτικό επίπεδο.....	60
4.2.4 Συσχετίσεις με την προϋπηρεσία.....	62
4.2.5 Συσχετίσεις με την ασφαλιστική συνείδηση των εργοδοτών.....	64
4.2.6 Συσχετίσεις με την ασφαλιστική συνείδηση των εργαζομένων και των εργοδοτών.....	66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο	67
Συμπεράσματα και προτάσεις	67
5.1 Συμπεράσματα της έρευνας.....	67
5.2 Προτάσεις αντιμετώπισης των φαινομένων της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής.....	69
5.3 Πεδία μελλοντικής έρευνας.....	74
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	77
Ερωτηματολόγιο.....	77
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2	81
Διαγράμματα	81
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	93
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	93
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	93
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	94

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1: Συγκριτική παράθεση χαρακτηριστικών των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης	6
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1: Τρόπος επιβολής προστίμων ανά κατηγορία υπαλλήλου	29
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2: Τρόπος επιβολής προστίμων ανά κατηγορία εργατοτεχνίτη	29
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3: Συγκριτικά αποτελέσματα ελέγχων Π.Ε.Κ.Α. & Ε.ΥΠ.Ε.Α. Κεντρικής Μακεδονίας	36
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1: Ποιο είναι το φύλο σας;	44
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2: Ποια είναι η ηλικία σας;	44
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3: Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο;.....	45
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4: Πόσα έτη προϋπηρεσίας έχετε στον e-ΕΦΚΑ;.....	45
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.5: Πιστεύετε ότι οι εργαζόμενοι έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση και εντείνονται έτσι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;.....	46
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.6: Πιστεύετε ότι οι εργοδότες έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση και εντείνονται έτσι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;.....	47
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.7: Πιστεύετε ότι οι παροχές της κοινωνικής ασφάλισης είναι ανάλογες των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλονται (ανταποδοτικότητα) ;.....	48
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.8: Πιστεύετε ότι οι υψηλές ασφαλιστικές εισφορές ενισχύουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;.....	48
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.9: Πιστεύετε ότι τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας ενισχύουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;.....	49
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.10: Πιστεύετε ότι η οικονομική κρίση στη χώρα μας ενίσχυσε τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;.....	49
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.11: Πιστεύετε ότι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής παρουσιάζουν αύξηση διαχρονικά;.....	50
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.12: Πιστεύετε ότι τα μέτρα καταπολέμησης της εισφοροδιαφυγής είναι αποτελεσματικά;.....	51
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.13: Πιστεύετε ότι τα σώματα ελέγχου για περιορισμό της αδήλωτης εργασίας είναι επαρκώς επανδρωμένα;.....	51
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.14: Πιστεύετε ότι ο κλάδος εστίασης - ψυχαγωγίας (καφετέριες, μπαρ, εστιατόρια κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;.....	52
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.15: Πιστεύετε ότι οι εμπορικές επιχειρήσεις εισφοροδιαφεύγουν;.....	52

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.16: Πιστεύετε ότι ο τουριστικός κλάδος (ξενοδοχεία κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;.....	53
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.17: Πιστεύετε ότι ο κλάδος ομορφιάς/καλλωπισμού (κομμωτήρια, ινστιτούτα καλλονής, υπηρεσίες μανικιούρ/πεντικιούρ κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;.....	54
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.18: Πιστεύετε ότι οι κατ' οίκον εργοδότες (οικιακές βοηθοί, ιδιαίτερα μαθήματα, φύλαξη παιδιών κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;	54
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.19: Πιστεύετε ότι ο κατασκευαστικός κλάδος (οικοδόμοι, τεχνίτες, κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;	55
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.20: Πιστεύετε ότι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	56
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.21: Πιστεύετε ότι η επιβολή πιο αυστηρών προστίμων στους παραβάτες θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;.....	56
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.22: Πιστεύετε ότι οι συχνότεροι έλεγχοι των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών (Π.Ε.Κ.Α., Σ.ΕΠ.Ε, Οικονομική Αστυνομία) θα περιορίσουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;.....	57
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.23: Πιστεύετε ότι η συνεργασία των Δημοσίων Υπηρεσιών (Ε.Φ.Κ.Α. , Σ.ΕΠ.Ε, Ο.Α.Ε.Δ. κτλ.) τόσο σε επίπεδο διασταύρωσης στοιχείων όσο και επιτόπιων ελέγχων θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;.....	58
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.24: Συσχετίσεις με την ηλικία	59
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.25: Συσχετίσεις με το μορφωτικό επίπεδο.....	61
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.26: Συσχετίσεις με την προϋπηρεσία	63
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.27: Συσχετίσεις με την ασφαλιστική συνείδηση των εργοδοτών	65
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.28: Συσχετίσεις με την ασφαλιστική συνείδηση των εργαζομένων και των εργοδοτών	66

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.1: Κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας με αδήλωτους εργαζόμενους.....	34
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.2: Σύγκριση προσλήψεων 2017 – 2018.....	37
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.1: Ποιο είναι το φύλο σας;	81
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.2: Ποια είναι η ηλικία σας;	81
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.3: Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο;.....	82
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.4: Πόσα έτη προϋπηρεσίας έχετε στον e-ΕΦΚΑ;.....	82
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.5: Πιστεύετε ότι οι εργαζόμενοι έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση και εντείνονται έτσι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	83
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.6: Πιστεύετε ότι οι εργοδότες έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση και εντείνονται έτσι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	83
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.7: Πιστεύετε ότι οι παροχές της κοινωνικής ασφάλισης είναι ανάλογες των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλονται (ανταποδοτικότητα) ;...84	
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.8: Πιστεύετε ότι οι υψηλές ασφαλιστικές εισφορές ενισχύουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;.....	84
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.9: Πιστεύετε ότι τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας ενισχύουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;.....	85
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.10: Πιστεύετε ότι η οικονομική κρίση στη χώρα μας ενίσχυσε τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;.....	85
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.11: Πιστεύετε ότι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής παρουσιάζουν αύξηση διαχρονικά;.....	86
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.12: Πιστεύετε ότι τα μέτρα καταπολέμησης της εισφοροδιαφυγής είναι αποτελεσματικά;.....	86
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.13: Πιστεύετε ότι τα σώματα ελέγχου για περιορισμό της αδήλωτης εργασίας είναι επαρκώς επανδρωμένα;.....	87
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.14: Πιστεύετε ότι ο κλάδος εστίασης - ψυχαγωγίας (καφετέριες, μπαρ, εστιατόρια κτλ) εισφοροδιαφεύγει;.....	87
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.15: Πιστεύετε ότι οι εμπορικές επιχειρήσεις εισφοροδιαφεύγουν;.....	88
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.16: Πιστεύετε ότι ο τουριστικός κλάδος (ξενοδοχεία κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;.....	88

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.17: Πιστεύετε ότι ο κλάδος ομορφιάς/καλλωπισμού (κομμωτήρια, ινστιτούτα καλλονής, υπηρεσίες μανικιούρ/πεντικιούρ κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;.....	89
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.18: Πιστεύετε ότι οι κατ' οίκον εργοδότες (οικιακές βοηθοί, ιδιαίτερα μαθήματα, φύλαξη παιδιών κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;	89
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.19: Πιστεύετε ότι ο κατασκευαστικός κλάδος (οικοδόμοι, τεχνίτες, κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;	90
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.20: Πιστεύετε ότι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	90
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.21: Πιστεύετε ότι η επιβολή πιο αυστηρών προστίμων στους παραβάτες θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;.....	91
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.22: Πιστεύετε ότι οι συχνότεροι έλεγχοι των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών (Π.Ε.Κ.Α., Σ.ΕΠ.Ε, Οικονομική Αστυνομία) θα περιορίσουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;.....	91
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.23: Πιστεύετε ότι η συνεργασία των Δημοσίων Υπηρεσιών (Ε.Φ.Κ.Α. , Σ.ΕΠ.Ε, Ο.Α.Ε.Δ. κτλ.) τόσο σε επίπεδο διασταύρωσης στοιχείων όσο και επιτόπιων ελέγχων θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;.....	92

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής είναι πολυσύνθετα και επηρεάζονται από ένα φάσμα κοινωνικοπολιτικών και οικονομικών παραγόντων.

Η παρούσα εργασία στοχεύει στο να μελετήσει τους παράγοντες που τα επηρεάζουν και ποιοί κυριαρχούν περισσότερο. Θα εξετάσουμε δηλαδή αν οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι στρέφονται προς την αδήλωτη εργασία και την εισφοροδιαφυγή, λόγω της οργάνωσης του κράτους και του ύψους των ασφαλιστικών εισφορών ή επειδή δεν εμπιστεύονται το πολιτικό σύστημα και θεωρούν το κοινωνικό κράτος ανεπαρκές.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια αναφορά στον θεσμό της ασφάλισης και πως αυτός εξελίσσεται από την αρχαιότητα μέχρι τα νεότερα χρόνια, αναλύοντας τα διαφορετικά μοντέλα ασφάλισης, καθώς και τον θεσμό της ασφάλισης στην Ελλάδα, μέσα από την σκοπιά του μεγαλύτερου ασφαλιστικού φορέα Ι.Κ.Α. (Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων), νυν Ε.Φ.Κ.Α. (Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης) όπως μετονομάστηκε την 01/01/2017, με την ενοποίηση όλων των ασφαλιστικών ταμείων σε ένα υπερταμείο.

Στο δεύτερο κεφάλαιο εξετάζονται τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και οι διαφορές που παρουσιάζονται μεταξύ τους, γίνεται μια αναφορά στο σύστημα που επικρατεί στην Ελλάδα και στην συνέχεια αναλύονται οι έννοιες που σχετίζονται με την κοινωνική ασφάλιση στη χώρα μας.

Στο τρίτο κεφάλαιο μελετώνται οι έννοιες της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής, πως συνδέονται μεταξύ τους, ποιοί παράγοντες ευνοούν την ανάπτυξή τους, ποιοί είναι οι ελεγκτικοί μηχανισμοί και πώς επιβάλλονται τα πρόστιμα στους παραβάτες καθώς και ποια μέτρα έχουν ληφθεί για την αντιμετώπισή τους.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται εκτενής αναφορά στην μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την έρευνα και στα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στο ερωτηματολόγιο και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας.

Στο πέμπτο κεφάλαιο αναφέρονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την παρούσα έρευνα και οι προτάσεις μας για τον περιορισμό των φαινομένων της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής

Τέλος, στα παραρτήματα συμπεριλαμβάνεται το ερωτηματολόγιο το οποίο εστάλη στους συναδέλφους προς συμπλήρωση καθώς και τα διαγράμματα που αποτυπώνουν τις απαντήσεις των ερωτηθέντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Ιστορική αναδρομή του θεσμού της ασφάλισης

1.1 Ο θεσμός της ασφάλισης στην αρχαιότητα

Ο θεσμός της ασφάλισης έκανε την εμφάνισή του κατά την 2^η π. Χ. χιλιετία και είχε την μορφή αλληλοβοήθειας, ανάμεσα σε ανθρώπους που εργάζονταν σε παρόμοιο αντικείμενο εργασίας. Στην αρχαία Αίγυπτο οι εργάτες που απασχολούνταν στην κατασκευή των Πυραμίδων πάθαιναν συνεχώς ατυχήματα και είτε τραυματιζόνταν ελαφριά ή βαριά, είτε έχαναν την ζωή τους ακόμη και από ασθένειες. Έτσι, δημιουργήθηκε το πρώτο γνωστό «ταμείο αλληλοβοήθειας», όπως προκύπτει από πάπυρο που βρίσκεται στο μουσείο του Καΐρου.¹

Η εργασία του ανθρώπου αποτελούσε το μοναδικό του εισόδημα, γι' αυτό και όσοι εργάζονταν αμείβονταν με είδη πρώτης ανάγκης, όπως λάδι, σιτάρι ή άλλα τρόφιμα, κάθε πρώτη του μηνός. Ένα μέρος από αυτά τα αγαθά εξασφάλιζε φαγητό ακόμη και για όσους δεν μπορούσαν να εργαστούν, ενώ σε περίπτωση θανάτου, καταβαλλόταν ένα ποσό για την κάλυψη των εξόδων κηδείας.

Ο Κώδικας του Χαμουραμί (1750 π. Χ.), βασιλιά της Βαβυλωνίας, είναι ένα από τα αρχαιότερα κείμενα νόμων και περιλαμβάνει αρκετές διατάξεις σχετικά με την έννοια της ασφάλισης, όπως περιπτώσεις που αφορούν την θαλάσσια ασφάλιση κτλ.

Στην αρχαία Ελλάδα διάφορες θρησκευτικές, μη κερδοσκοπικές οργανώσεις είχαν αναπτύξει ένα σύστημα ασφαλιστικής κάλυψης των εξόδων κηδείας, ενώ αργότερα τον 6ο π.Χ. αιώνα ο Σόλωνας με Νόμο του θέσπισε τον «όρο των ομοτάφων»², σύμφωνα με τον οποίο συστήνονταν εταιρείες που αναλάμβαναν να καλύψουν πλήρως τα έξοδα κηδείας.

Τον 5ο π. Χ. αιώνα στην Κύπρο θεσπίστηκε για πρώτη φορά ένα νοσοκομειακό πρόγραμμα που αποτελούσε μια συμφωνία ανάμεσα στον βασιλιά Ιδάλιο και τον ιατρό Ονάσιλλο και τους αδερφούς αυτού, βάσει της οποίας οι δεύτεροι ήταν υπεύθυνοι για την φροντίδα των στρατιωτών σε περίπτωση τραυματισμού τους, σε πιθανές μελλοντικές πολεμικές συρράξεις. Το αντάλλαγμα του βασιλιά ήταν η προσφορά γης και χρηματικών ποσών.

¹ Πηγή: ΕΑΕΕ, Η ιστορία της ασφάλισης, *Γνωρίστε την ασφάλιση μέσα από την ιστορική της αναδρομή*, Frontis Insurance Agents, 1 Δεκεμβρίου 2018, < <http://blog.frontis.gr> >

² Η ιστορία της ασφάλισης, *Tsitsopoulou insurance*, Μάιος 2015, < <https://tsitsopoulouins.gr> >

Η ασφάλιση στην αρχαία Ρώμη ήταν σαφώς επηρεασμένη από την αρχαία Ελλάδα. Οι λεγεωνάριοι θέσπισαν το πρώτο συνταξιοδοτικό σύστημα στην ιστορία της ανθρωπότητας, σύμφωνα με το οποίο καταβαλλόταν αποζημίωση στον λεγεωνάριο που αποχωρούσε από τη θέση του, ενώ σε περίπτωση θανάσιμου τραυματισμού του, η αποζημίωση δινόταν στην οικογένειά του.

1.2 Ο θεσμός της ασφάλισης στα νεότερα χρόνια

Στα νεότερα χρόνια η ένωση της Γερμανίας (1871) έδωσε τη δυνατότητα στον Γερμανό καγκελάριο Bismarck να δημιουργήσει το πρώτο κράτος πρόνοιας εξαιτίας και της ταχείας εκβιομηχάνισης της χώρας, εισάγοντας έτσι το πρώτο οργανωμένο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, το οποίο αποτέλεσε πρότυπο για πολλά ευρωπαϊκά κράτη.

Την δεκαετία του 1880 θέλησε να αντιμετωπίσει την αβεβαιότητα και την ανασφάλεια που ένιωθαν οι εργαζόμενοι και θέσπισε νόμο για την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη (1883). Η χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης γινόταν μέσω των εργοδοτών και των εργαζομένων με ποσοστό 1/3 και 2/3 των συνολικών εισφορών αντίστοιχα και αφορούσε μόνο όσους προσέφεραν εργασία. Για να γίνει κάποιος δικαιούχος ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και επιδόματος ασθενείας, θα έπρεπε να έχει εργαστεί τουλάχιστον 13 εβδομάδες.

Το 1884 θεσπίστηκε ο νόμος για την προστασία του εργαζομένου σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος καθώς επίσης και για την υποχρεωτική ασφάλιση μητρότητας. Εάν ο εργαζόμενος είχε εργαστεί τουλάχιστον 14 εβδομάδες είχε το δικαίωμα να λάβει αποζημίωση για ιατρική φροντίδα ή αναπηρική σύνταξη εφ' όρου ζωής μέχρι τα 2/3 του μισθού του σε περίπτωση που κρινόταν ανήμπορος να εργαστεί. Υπόχρεος να τα καταβάλλει ήταν ο εργοδότης.³ Οι διατάξεις επεκτάθηκαν το 1886 και στους εργάτες που απασχολούνταν στον αγροτικό τομέα.

Ομοίως, το 1889 εφάρμοσε τον Νόμο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων, βάσει του οποίου ορίστηκαν τα 65 έτη ως ηλικία σύνταξης, γεγονός που ξεσήκωσε τον κόσμο, διότι το προσδόκιμο ζωής ήταν 45-46 έτη.⁴ Έτσι, παρατηρείται ότι σιγά σιγά η εθελοντική ασφάλιση και αλληλεγγύη αντικαθίστανται από την υποχρέωση του εργοδότη.

³ Παραδόσεις Πολιτικής Οικονομίας, Παπαηλίας (2018), σελ. 216

⁴ Παραδόσεις Πολιτικής Οικονομίας, Παπαηλίας (2018), σελ. 220

Σκοπός του Bismarck ήταν να ενισχύσει, μέσω των παροχών του συστήματος ασφάλισης, το αίσθημα παραγωγικότητας των εργατών και να αυξηθεί έτσι το επίπεδο εγχώριας παραγωγής της χώρας τους. Όσο πιο ευχαριστημένοι θα ήταν οι εργάτες, τόσο περισσότερο θα εργάζονταν και θα παρήγαγαν.

Από την άλλη πλευρά, ο Βρετανός λόρδος Beveridge συνέταξε την περίφημη έκθεση Beveridge (1942), η οποία εισήγαγε ένα μοντέλο κοινωνικής ασφάλισης καθολικού χαρακτήρα ως προς τις παροχές. Η έκθεση λειτούργησε τελικά το 1948 και συνιστούσε την βάση μιας νέας αρχής κοινωνικών ασφαλίσεων, την θεσμοθέτηση του κράτους πρόνοιας και την ίδρυση ενός πλήρους συστήματος κοινωνικής ασφάλειας.

Πλέον θα μπορούσαν όλοι οι πολίτες να γίνουν δέκτες των παροχών του κοινωνικού κράτους και όχι μόνο οι εργαζόμενοι. Σκοπός της έκθεσης ήταν η καταπολέμηση της φτώχειας και η ενίσχυση του αισθήματος φροντίδας από το κράτος.

1.3 Σύγκριση μοντέλων ασφάλισης Bismarck – Beveridge

Συγκρίνοντας τα δύο συστήματα κοινωνικής ασφάλισης διαπιστώνουμε ότι, το σύστημα Bismarck είχε σαν στόχο την διατήρηση του επιπέδου εισοδήματος και πιο συγκεκριμένα, την διατήρηση της κοινωνικής θέσης μέσω αυτού, ενώ το σύστημα Beveridge είχε σαν πρωταρχικό στόχο την καταπολέμηση της φτώχειας και πιο ειδικά την εγγύηση ενός ελαχίστου κοινωνικού επιπέδου διαβίωσης.

Σύμφωνα με τον Bismarck οι παροχές θα αφορούσαν μόνο τους εργαζόμενους και θα υπολογίζονταν με βάση το ύψος του εισοδήματός τους, ενώ αντίθετα ο Beveridge επιθυμούσε την καθολικότητα στο σύστημα του, οι παροχές θα αφορούσαν το σύνολο του πληθυσμού, ανεξαρτήτως αν εργαζόταν κάποιος ή όχι, και το επίπεδο των παροχών θα ήταν σταθερό για όλους τους πολίτες.

Η διοίκηση και υλοποίηση του προγράμματος, σύμφωνα με τον Bismarck θα εφαρμοζόταν από κοινού με τους εργοδότες και τους εργαζόμενους, ενώ σύμφωνα με τον Beveridge, υπεύθυνο θα ήταν το κράτος.

Τέλος, οι πόροι για την χρηματοδότηση του συστήματος ασφάλισης, κατά τον Bismarck, θα προέρχονταν τόσο από τους εργοδότες όσο και από τους εργαζόμενους, ενώ ο Beveridge προώθησε την χρηματοδότηση μέσω του κρατικού προϋπολογισμού. Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνεται μια σύγκριση των χαρακτηριστικών των δύο συστημάτων, η οποία είχε προκύψει από μελέτη του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ το 2012 με θέμα τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης.

Πίνακας 1.1: Συγκριτική παράθεση χαρακτηριστικών των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης

	ΜΟΝΤΕΛΟ BEVERIDGE	ΜΟΝΤΕΛΟ BISMARCK
ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	Η πρόληψη της φτώχειας	Η διατήρηση του επιπέδου εισοδήματος
ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΑΡΧΗ	Η προτεραιότητα, η εξασφάλιση και η διατήρηση της εργασίας	Η κοινωνική ασφάλεια ως αυτόνομη αρχή
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	Εγγύηση ενός ελαχίστου κοινωνικού επιπέδου διαβίωσης	Η διατήρηση της κοινωνικής θέσεως διαμέσου της διατήρησης του εισοδήματος
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ	Από το κράτος ή τους εργαζόμενους	Από τους εργοδότες και τους εργαζόμενους
ΚΑΛΥΨΗ ΠΑΡΟΧΩΝ	Καθολικότητα (αφορά όλους τους πολίτες)	Επιλεξιμότητα (αφορά μόνο τους εργαζόμενους)
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΑΡΟΧΩΝ	Παροχές σταθερού επιπέδου	Παροχές που σχετίζονται με το ύψος του εισοδήματος
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	Μέσω της προοδευτικής φορολογίας	Μέσω των εισφορών εργοδοτών και εργαζομένων
ΜΟΝΤΕΛΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	Διανεμητικό σύστημα	Κεφαλαιοποιητικό σύστημα

Πηγή: S. Kuhnle, “Basic historical trends in European Social Security” στο EISS Year Book 1994, σελ. 16, από ΙΝΕ ΓΣΕΕ, Συστήματα Κοινωνικής Ασφάλισης, Ασφαλιστικό σύστημα και σύστημα κοινωνικής περίθαλψης, Αθήνα 2012.

1.4 Ο θεσμός της ασφάλισης στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα η κοινωνική ασφάλιση εξελίχθηκε διαδοχικά ανά κλάδο:

- 1836: ασφάλιση εργαζομένων στην Ναυτιλία,
- 1851: αξιωματικοί του στρατού και του ναυτικού,
- 1855: εκπαιδευτικοί,
- 1861: Ν.Α.Τ. (Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο),
- 1861: δημόσιοι υπάλληλοι,
- 1867: εργαζόμενοι στην Εθνική Τράπεζα,
- 1882: μεταλλωρύχοι,

- 1907-08: σιδηροδρομικοί,
- 1922: υποχρεωτική ασφάλιση ιδιωτικών υπαλλήλων,
- 1923-25: αρτεργάτες, καπνεργάτες, λιμενεργάτες, τυπογράφοι,
- 1928-32: Τ.Σ.Α.Υ. (Ταμείο Σύνταξης και Ασφάλισης Υγειονομικών) , Ταμείο Νομικών, Τ.Σ.Α. (Ταμείο Συντάξεων Αυτοκινητιστών),
- 1934: Ι.Κ.Α. και τροποποίησή του και λειτουργία το 1937,
- 1934: Τ.Ε.Β.Ε.(Ταμείο Επαγγελματιών και Βιοτεχνών Ελλάδας), Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. (Ταμείο Σύνταξης Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων), Εργατών Τύπου,
- 1961: Ο.Γ.Α. (Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων)

1.4.1 Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Ι.Κ.Α.)

Βασικός πυλώνας του ασφαλιστικού μας συστήματος είναι το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Ι.Κ.Α.), το οποίο, ναι μεν ιδρύθηκε με τον Ν. 6298/34, αλλά ουσιαστικά λειτούργησε την 01/12/1937, κατόπιν διατάγματος του Ιωάννη Μεταξά.

Μέχρι το τέλος του 1937 είχαν δημιουργηθεί τα δύο πρώτα υποκαταστήματα ΙΚΑ στην Αθήνα και τον Πειραιά. Την 1/1/1938 ξεκίνησε να λειτουργεί το υποκατάστημα στη Θεσσαλονίκη, και μέχρι τον Οκτώβριο του 1940 λειτουργούσαν υποκαταστήματα σε άλλες 12 πόλεις, με συνολικά περίπου 350 χιλιάδες ασφαλισμένους. Οι πρώτοι 150 υπάλληλοι προσελήφθησαν τον Οκτώβριο του 1937 και μέχρι το τέλος του 1940 είχαν φθάσει περίπου τις δύο χιλιάδες διοικητικούς, υγειονομικούς και λοιπούς. Μέχρι το 1951 το ΙΚΑ κάλυπτε τις παροχές ασθενείας και τις συντάξεις λόγω γήρατος, αναπηρίας και θανάτου.⁵

Κατά την περίοδο της Κατοχής το ΙΚΑ χρεοκόπησε, ενώ μετά τον πόλεμο επιβαρύνθηκε με έναν μεγάλο αριθμό τραυματιών και έπρεπε να φροντίσει για την περίθαλψη και την ασφάλισή τους.

Ο αναγκαστικός νόμος ΑΝ. 1846/1951 ρύθμισε και πάλι την ορθή χορήγηση των παροχών και μέχρι σήμερα αποτελεί την ραχοκοκαλιά του ασφαλιστικού συστήματος του ΙΚΑ, έπειτα από αρκετές τροποποιήσεις.

⁵ Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Βικιπαίδεια, ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, 17 Νοεμβρίου 2019, < <https://el.wikipedia.org/> >

1.4.2 Η μετάβαση από το Ι.Κ.Α. στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.)

Το Ι.Κ.Α. έπαυσε να αποτελεί τον πρωταρχικό φορέα κοινωνικής ασφάλισης της χώρας μας την 31/12/2016. Από την 01/01/2017 άρχισε να λειτουργεί ο Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.), ο οποίος συστήθηκε ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) και εποπτεύεται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.

Με την έναρξη της λειτουργίας του Ε.Φ.Κ.Α. εντάχθηκαν σε αυτόν αυτοδίκαια οι ακόλουθοι φορείς κύριας κοινωνικής ασφάλισης, των οποίων ο Ε.Φ.Κ.Α. κατέστη καθολικός διάδοχος:

- Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων – Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Μισθωτών (Ι.Κ.Α. – Ε.Τ.Α.Μ.)
- Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (Ε.Τ.Α.Π. – Μ.Μ.Ε.)
- Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (Ε.Τ.Α.Α.)
- Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (Ο.Α.Ε.Ε., τ. Τ.Ε.Β.Ε.)
- Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (Ο.Γ.Α.), εκτός του Λογαριασμού Αγροτικής Εστίας
- Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο (Ν.Α.Τ.), συμπεριλαμβανομένου του Κεφαλαίου Δυτών και του Κεφαλαίου Ανεργίας – Ασθενείας Ναυτικών (Κ.Α.Α.Ν.)
- Ταμείο Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών και Επιχειρήσεων Κοινής Ωφέλειας (Τ.Α.Υ.Τ.Ε.Κ.Ω.)
- Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Τραπεζοϋπαλλήλων (Ε.Τ.Α.Τ.).⁶

1.4.3 Ο σκοπός του Ε.Φ.Κ.Α.

Ο Ν. 4387/2016, ορίζει σαν σκοπό του πρωταρχικού ασφαλιστικού ταμείου της χώρας μας, την κάλυψη των υπαγομένων στην ασφάλισή του προσώπων ως προς τους ασφαλιστικούς κινδύνους που προβλέπει η νομοθεσία, χορηγώντας τους διάφορες παροχές όπως:

⁶ Στρατηγικό σχέδιο ΕΦΚΑ 2018-2020, ΕΦΚΑ, Γεν. Δ/ση Στρατηγικής & Ανάπτυξης, Δ/ση Στρατηγικού Σχεδιασμού & Ανάλυσης Πολιτικής, 2017, σελ. 2
< www.efka.gov.gr >

- I. Μηνιαία κύρια σύνταξη, σε περιπτώσεις γήρατος, αναπηρίας, θανάτου στους ασφαλισμένους αλλά και στα προστατευόμενα μέλη τους,
- II. Προσυνταξιοδοτικές και άλλες παροχές στους συνταξιούχους,
- III. Παροχές ασθενείας σε χρήμα,
- IV. Ειδικά προνοιακά επιδόματα,
- V. Διάφορες παροχές σε χρήμα ή είδος/υπηρεσίες (πχ επιδόματα μητρότητας για κυοφορία/λοχεία, γυαλιά, υπηρεσίες λογοθεραπείας κτλ).⁷

Ο σκοπός εκπληρώνεται με την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος πάντα με διαφάνεια, αντικειμενικότητα και κυρίως σεβασμό στις ανάγκες του ασφαλισμένου αλλά και με την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών και με την εξασφάλιση επικοινωνίας και προσβασιμότητας από τους όλους τους πολίτες ισότιμα και δίκαια.

⁷ Στρατηγικό σχέδιο ΕΦΚΑ 2018-2020, ΕΦΚΑ, Γεν. Δ/ση Στρατηγικής & Ανάπτυξης, Δ/ση Στρατηγικού Σχεδιασμού & Ανάλυσης Πολιτικής, 2017, σελ. 7
< www.efka.gov.gr >

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Βασικές προσδιοριστικές έννοιες

2.1 Η έννοια της κοινωνικής ασφάλισης

Η κοινωνική ασφάλιση στοχεύει στην προστασία τόσο των εργαζομένων, ανεξάρτητα εάν πρόκειται για υπαλλήλους, μαθητευόμενους ή εργατοτεχνίτες, όσο και για τα προστατευόμενα μέλη τους, όταν δεν δύνανται να αντιμετωπίσουν τις απαραίτητες οικονομικές ανάγκες της ζωής, ή όταν καταστούν ανίκανοι για εργασία λόγω ασθενείας, αναπηρίας, ατυχήματος.⁸

Σύμφωνα με το άρθρο 22, παρ. 5 του Συντάγματος, όπως αυτό αναθεωρήθηκε με το Ψήφισμα της 27^{ης} Μαΐου 2008 της Η' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων «το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει».

2.1.1 Οι θεμελιώδεις αρχές της κοινωνικής ασφάλισης

Με τον αναγκαστικό νόμο AN 1846/51 ορίστηκε ότι, η κοινωνική ασφάλιση αφορά όλους τους εργαζομένους, καθώς και τα μέλη της οικογενείας τους, και τους καλύπτει σε περιπτώσεις ασθενείας, μητρότητας, ατυχήματος, αναπηρίας, γήρατος και ανεργίας. Πιο συγκεκριμένα, διακρίνονται οι κλάδοι παροχών ασθενείας και μητρότητας σε χρήμα και σε είδος, οι κλάδοι αναπηρίας, γήρατος και θανάτου, ο κλάδος ανεργίας.

Η υπαγωγή των προσώπων στην κοινωνική ασφάλιση είναι υποχρεωτική και αυτοδίκαιη. Από την στιγμή που ο καθένας ξεκινά να προσφέρει εργασία, γίνεται αυτόματα αποδέκτης όλων των παροχών που προσφέρει η ασφάλιση, χωρίς να χρειάζεται να κάνει κάποια ενέργεια. Το μοναδικό κριτήριο, λοιπόν, για να υπαχθεί κάποιος στην κοινωνική ασφάλιση είναι η παροχή πραγματικής εργασίας, είτε στο δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα.

Οι παροχές της κοινωνικής ασφάλισης έχουν σαν σκοπό να εξασφαλίσουν για όσους πληρούν τις προϋποθέσεις, μια αξιοπρεπή διαβίωση και κοινωνική προστασία, με όρους ισότητας, αναδιανομής, κοινωνικής δικαιοσύνης και αλληλεγγύης των γενεών χωρίς διακρίσεις.⁹

⁸ Η ασφάλιση στο Ι.Κ.Α., Λαναράς (2015), σελ. 2

⁹ Σχέδιο Νόμου 2016, *Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας – Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού – Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων*, Ανοιχτή Διακυβέρνηση, Διαύγεια, Απρίλιος 2016, σελ. 6
< <http://www.opengov.gr/> >

Η χρηματοδότησή της γίνεται από εισφορές εργοδοτών, εργαζομένων και από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Επειδή μέσω της κοινωνικής ασφάλισης γίνεται μεταφορά πόρων από τους ενεργούς εργαζομένους στους συνταξιούχους, οι δεσμοί ανάμεσα στις γενεές οφείλουν να στηρίζονται στις αξίες της αλληλεγγύης και της αμοιβαιότητας.

2.2 Τα συστήματα της κοινωνικής ασφάλισης

2.2.1 Το διανεμητικό σύστημα

Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, το διανεμητικό και το κεφαλαιοποιητικό. Η διαφοροποίησή τους έχει να κάνει με την χρηματοδότηση τους για την κάλυψη του κόστους τους.

Στο διανεμητικό σύστημα οι εισφορές που παρακρατούνται από τους εργαζόμενους χρησιμοποιούνται από το κράτος για να πληρώνουν κάθε μήνα τις συντάξεις όλων των συνταξιούχων της χώρας, δηλαδή τα χρήματα ανακυκλώνονται. Από την νέα γενιά των εργαζομένων παρακρατείται ένα μέρος του μισθού τους, οι ασφαλιστικές εισφορές τους, το οποίο καλύπτει τα θεσπισμένα δικαιώματα των γηραιότερων.

Ουσιαστικά λοιπόν, ονομάζεται διανεμητικό, διότι διανέμει τα εισοδήματα (μισθός) της σημερινής γενιάς στα εισοδήματα (σύνταξη) των παλαιότερων γενεών.

Ο εργαζόμενος, με την πληρωμή των εισφορών του κάθε μήνα και γνωρίζοντας ότι καλύπτει κάποια σύνταξη ενός τωρινού συνταξιούχου και όχι την μελλοντική δική του, δημιουργεί έτσι την «προσδοκία», ότι στο μέλλον θα λάβει και εκείνος από την επόμενη γενιά τα «ίδια οφέλη» που εξασφάλισε και εκείνος στους συνταξιούχους του παρελθόντος.¹⁰

Το σύστημα αυτό στηρίζεται στην αλληλεγγύη των γενεών, ανακατανέμοντας τα χρήματα των μελών της ασφαλιστικής κοινότητας από τους πιο εύρωστους οικονομικά στους πιο αδύναμους, προσπαθώντας να αποδυναμώσει τις κοινωνικές διαφορές.

2.2.2 Το κεφαλαιοποιητικό σύστημα

Από την άλλη πλευρά, βρίσκεται το κεφαλαιοποιητικό σύστημα, σύμφωνα με το οποίο, οι εισφορές που παρακρατούνται από τους εργαζομένους επενδύονται και έτσι

¹⁰ *Συστήματα Κοινωνικής Ασφάλισης*, Ανεξάρτητη Πρωτοβουλία Συνταξιούχων Εταιριών Πετρελαιοειδών,
< <http://www.apsep.gr/systimata> >

όταν ο εργαζόμενος φτάσει σε ηλικία σύνταξης έχει συγκεντρωθεί για εκείνον ένα ποσό από τις εισφορές του ίδιου και όχι των υπολοίπων εργαζομένων.

Οι εισφορές των ασφαλισμένων παρακρατούνται και τηρούνται σε «ατομικές μερίδες ασφάλισης» και επενδύονται σε διάφορα κεφαλαιουχικά προϊόντα (μετοχές, ομόλογα, ακίνητα, κλπ). Έτσι κάθε χρόνο το κεφάλαιο αυτό αυξάνεται ανάλογα με τις εισφορές του ασφαλισμένου και έτσι όταν φτάσει η στιγμή της σύνταξης, έχει συγκεντρωθεί ένα σημαντικό ποσό ώστε να καλύπτει τις ανάγκες του ως συνταξιούχος.¹¹

2.2.3 Διαφορές των ασφαλιστικών συστημάτων

Η κύρια διαφορά ανάμεσα στο διανεμητικό και το κεφαλαιοποιητικό σύστημα είναι ότι το πρώτο χρηματοδοτεί, μέσω των εισφορών του εργαζομένου, τις συντάξεις των γηραιότερων, ενώ το δεύτερο αποτελεί μια μορφή αποταμίευσης με τις εισφορές των εργαζομένων να συσσωρεύονται για την μελλοντική τους σύνταξη.

Στο διανεμητικό σύστημα η απονομή σύνταξης εξαρτάται κυρίως από το κράτος πρόνοιας και την κοινωνική πολιτική των κυβερνώντων και όχι τόσο από το ύψος των εισφορών που παρακρατείται από τους εργαζόμενους, ενώ στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα η απονομή σύνταξης εξαρτάται αποκλειστικά από το ποσό των εισφορών που αποταμιεύτηκαν, επενδύθηκαν και βάσει των αποδόσεων τους δημιούργησαν το ποσό της σύνταξης του καθενός.

Μια ακόμη διαφορά ανάμεσα στα δύο συστήματα είναι ότι ο ενδιαφερόμενος μπορεί να γνωρίζει από την αρχή το ύψος του ποσού της σύνταξης που δικαιούται στο διανεμητικό σύστημα, ενώ αντίθετα στο κεφαλαιοποιητικό το ύψος των συντάξεων δεν είναι εξασφαλισμένο αφού υπάρχει πάντα το ρίσκο της τοποθέτησης του κεφαλαίου στα ιδιωτικά ασφαλιστικά συστήματα.

Σημαντικός παράγοντας για την επιβίωση του διανεμητικού συστήματος είναι η αναλογία εργαζομένων και συνταξιούχων, ενώ στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα το παν είναι η ορθή διαχείριση των κεφαλαίων.

¹¹ Συστήματα Κοινωνικής Ασφάλισης, Ανεξάρτητη Πρωτοβουλία Συνταξιούχων Εταιριών Πετρελαιοειδών,
< <http://www.apsep.gr/systimata> >

2.3 Το σύστημα ασφάλισης στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα ίσχυε το διανεμητικό σύστημα, αμιγώς δημόσιο και καθολικής εγγυήσεως.¹² Κατά την περίοδο της κρίσης όμως, και πιο συγκεκριμένα, με τους πρωτομνημονιακούς νόμους 3863 και 3865/2010, για πρώτη φορά διασπάστηκε η κύρια σύνταξη σε δύο ξεχωριστά μέρη: την βασική σύνταξη με την εγγύηση του κράτους και την αναλογική σύνταξη, με εγγύηση μόνο των ταμείων.¹³

Έτσι, πλέον το ασφαλιστικό σύστημα της Ελλάδας είναι μικτό, δηλαδή έχουμε την εθνική σύνταξη, η οποία δεν χρηματοδοτείται από τις ασφαλιστικές εισφορές των εργαζομένων, αλλά απευθείας από τον κρατικό προϋπολογισμό και συμπληρωματικά αυτής, έχουμε το ανταποδοτικό κομμάτι της σύνταξης, το οποίο υπολογίζεται βάσει των αποδοχών επί των οποίων κατέβαλλαν εισφορές οι συνταξιούχοι ως εργαζόμενοι.

2.3.1 Ασφάλιση και ασφαλιστική προστασία

Σύμφωνα με το αρ.2, παρ. 1 του Ν. 4476/65, το οποίο τροποποιεί το αρ. 2, παρ.1 του ΑΝ. 1846/51, τα πρόσωπα που υπάγονται στην υποχρεωτική ασφάλιση του Ι.Κ.Α. είναι τα πρόσωπα τα οποία, εντός των ορίων της χώρας, παρέχουν κατά κύριο επάγγελμα εξαρτημένη εργασία έναντι αμοιβής, για λογαριασμό Φυσικών ή Νομικών Προσώπων είτε δημοσίου είτε ιδιωτικού δικαίου. Στην έννοια του κύριου επαγγέλματος περιλαμβάνεται και η μειωμένη απασχόληση προσώπων, εφόσον δεν έχουν άλλη κύρια πηγή βιοπορισμού.

Επίσης, τα πρόσωπα που παρέχουν εργασία εκτός των ορίων της χώρας κατά κύριο επάγγελμα έναντι αμοιβής για εργοδότη που εδρεύει εντός των ορίων της χώρας, υπάγονται ομοίως στην υποχρεωτική ασφάλιση.

2.3.2 Η έννοια του ασφαλισμένου

Η υπαγωγή στην ασφάλιση του Ε.Φ.Κ.Α. (τ. Ι.Κ.Α. – Ε.Τ.Α.Μ.) είναι υποχρεωτική και όχι προαιρετική για τον εργαζόμενο. Αυτό σημαίνει ότι δεν εξαρτάται από τη θέληση τη δική του ή του εργοδότη αλλά αρχίζει από την πρώτη μέρα που αναλαμβάνει εργασία στην εκάστοτε επιχείρηση.

Με την ασφάλισή του ο εργαζόμενος γίνεται αποδέκτης παροχών σύνταξης, παροχών επιδομάτων ασθένειας, μητρότητας, ατυχήματος, εξόδων κηδείας.

¹² Εργασιακές Σχέσεις & Κοινωνική Ασφάλιση στη σύγχρονη Ελλάδα, Μητρόπουλος (2018), σελ. 133

¹³ Ο. π., σελ. 139

Οι ασφαλισμένοι διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, στους άμεσα ασφαλισμένους και στους έμμεσα ασφαλισμένους.

Στην πρώτη κατηγορία υπάγονται τα άτομα που πληρούν τις απαιτούμενες, βάσει νόμου προϋποθέσεις, για να παραχθεί απευθείας η ασφαλιστική σχέση, δηλαδή πρόκειται για τους μισθωτούς που δημιουργούν το ασφαλιστικό τους δικαίωμα απευθείας από το πρόσωπό τους, λόγω της εργασίας που παρέχουν.¹⁴

Στην δεύτερη κατηγορία υπάγονται τα άτομα, που το δικαίωμά τους για τις παροχές της ασφάλισης, δημιουργείται εφόσον βρίσκονται σε συγκεκριμένη συγγενική σχέση με τους άμεσα ασφαλισμένους και κατά κανόνα συντηρούνται από εκείνους (σύζυγος, παιδιά, αδέρφια, γονείς κτλ.).¹⁵

2.3.3 Έννοια και υποχρεώσεις του εργοδότη

Σύμφωνα με τον ΑΝ. 1846/51, αρ. 8, παρ. 5, ως εργοδότες ορίζονται όλα τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου για λογαριασμό των οποίων, τα υπαγόμενα στην ασφάλιση πρόσωπα προσφέρουν την εργασία τους.

Ο εργοδότης, βάσει της νομοθεσίας του Ε.Φ.Κ.Α. (τ. Ι.Κ.Α. – Ε.Τ.Α.Μ.), είναι υποχρεωμένος να καταβάλλει τις εισφορές που επιβαρύνουν τόσο τον ίδιο (εργοδοτικές εισφορές), όσο και τις εισφορές που επιβαρύνουν τον απασχολούμενο (εργατικές εισφορές) και τις έχει ήδη παρακρατήσει από την μισθοδοσία του.

Οι εισφορές υπολογίζονται επί των μηνιαίων αποδοχών κάθε μήνα απασχόλησης του εργαζομένου και το ύψος αυτών εξαρτάται από το ποσό του μισθού που έχει συμφωνηθεί ανάμεσα σε εργοδότη και απασχολούμενο, το είδος της απασχόλησης, δηλαδή αν πρόκειται για μειωμένη ή για πλήρη απασχόληση καθώς και το ποσοστό κρατήσεων, σύμφωνα με το πακέτο κάλυψης της ειδικότητας του εργαζομένου.

Ο εργοδότης έχει την υποχρέωση να υποβάλλει την Αναλυτική Περιοδική Δήλωση (Α.Π.Δ.). Είναι η δήλωση που υποβάλλεται κάθε μήνα από κάθε εργοδότη ή κάθε τρίμηνο για τους φορείς του Δημοσίου που απασχολούν προσωπικό και περιλαμβάνει πληροφορίες ή στοιχεία που αφορούν το χρόνο απασχόλησης κάθε ασφαλισμένου, την αμοιβή, τους κλάδους ασφάλισης, καθώς και το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών (αρ. 8, παρ. 6, Ν.2972/2001).

¹⁴ Η ασφάλιση στο Ι.Κ.Α., Λαναράς (2015), σελ. 4

¹⁵ Ο. π.

Οι εισφορές πρέπει να εξοφλούνται μέχρι το τέλος του επομένου μήνα από τον μήνα που αφορά η απασχόληση.

Οι ασφαλιστικές εισφορές των εργαζομένων καλύπτουν τις συντάξεις των παλαιότερων γενεών και όταν αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί, λόγω ελλειμμάτων των ταμείων, τα κεφάλαια χορηγούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Επίσης, οι παροχές των εργαζομένων καλύπτονται από την είσπραξη των ασφαλιστικών εισφορών. Καταλαβαίνει λοιπόν κανείς, ότι τόσο οι παροχές όσο και οι συντάξεις καταβάλλονται κάθε μήνα υποχρεωτικά, ανεξάρτητα από το αν εξοφλούνται οι εισφορές από την πλευρά των εργοδοτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Παραοικονομία και εισφοροδιαφυγή

3.1 Η έννοια της παραοικονομίας

Η έννοια της οικονομικής δραστηριότητας που δεν καταγράφεται, είτε διότι αποκρύπτεται από εκείνους που την διεξάγουν, είτε διότι οι στατιστικές υπηρεσίες δεν διαθέτουν τα κατάλληλα μέσα, έχει διάφορους ορισμούς με επικρατέστερο στην χώρα μας τον όρο «παραοικονομία».

Η έννοια της παραοικονομίας στην οποία καταλήγουν οι περισσότεροι είναι η ακόλουθη: ως παραοικονομία ορίζεται εκείνο το τμήμα της οικονομικής δραστηριότητας, το οποίο θα έπρεπε να περιλαμβάνεται στο εθνικό προϊόν, αφού δημιουργεί προστιθέμενη αξία, αλλά για ποικίλους λόγους είναι αδύνατον να καταγραφεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες μέτρησης.¹⁶

Μέσα από την παραοικονομική δραστηριότητα προκύπτουν τα φαινόμενα της εισφοροδιαφυγής και της αδήλωτης εργασίας.

3.2 Η έννοια της εισφοροδιαφυγής και πως σχετίζεται με την αδήλωτη εργασία

Με τον όρο «εισφοροδιαφυγή» νοείται το ύψος των εισφορών που δεν καταβάλλονται στα ασφαλιστικά ταμεία ούτε εμφανίζονται στα μισθολόγια που τηρούνται στις επιχειρήσεις και αφορούν είτε ανασφάλιστους εργαζόμενους, είτε πλημμελή ασφάλιση των ήδη ασφαλισμένων.¹⁷

Στον Ε.Φ.Κ.Α. (τ. Ι.Κ.Α. – Ε.Τ.Α.Μ.) η εισφοροδιαφυγή δεν αφορά μόνο τις ανωτέρω κατηγορίες αλλά και τις ακόλουθες:

- Την απόκρυψη ολόκληρης της επιχείρησης στο σύστημα
- Την μη εμφάνιση κάποιων εργαζομένων στο ασφαλιστικό σύστημα (αδήλωτη εργασία)
- Την μη ασφάλιση κάποιων εργαζομένων για όλες τις ημέρες και ώρες που πράγματι παρέχουν εργασία
- Την μη ασφάλιση για το σύνολο των αποδοχών που εισπράττουν στην πραγματικότητα
- Την ασφάλισή τους για το σύνολο των αποδοχών που εισπράττουν, οι οποίες όμως υπολείπονται των νομίμων

¹⁶ Η Παραοικονομία στην Ελλάδα - Επανεξέταση, Παυλόπουλος (2002), σελ. 132

¹⁷ Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, Τάτσος (2001), σελ. 133

- Την ασφάλιση κάποιων εργαζομένων με άλλη ειδικότητα από αυτήν που πραγματικά απασχολούνται, προς αποφυγή πρόσθετων εισφορών
- Την ασφάλιση σε φορέα με χαμηλότερο κόστος ασφαλιστικών εισφορών.¹⁸

Ως αδήλωτη εργασία (κοινώς γνωστή ως «μαύρη εργασία») ορίζεται η αμειβόμενη απασχόληση, κύρια ή δευτερεύουσα, που είναι νόμιμη ως προς την φύση της, η οποία δεν έχει δηλωθεί στις δημόσιες αρχές όπως ορίζει η εκάστοτε νομοθεσία, με συνέπεια την αποφυγή της φορολογίας και των αντίστοιχων εισφορών κοινωνικής ασφάλισης.

Οι εργοδότες, στα πλαίσια του έντονου ανταγωνισμού που επικρατεί στην αγορά εργασίας, έχουν σαν πρωταρχικό στόχο τους την αύξηση των κερδών τους. Αυτό μπορούν να το καταφέρουν αρχικά με την μείωση του κόστους τους.

Έτσι, όταν δεν δηλώνουν καθόλου κάποιους εργαζόμενους που τους απασχολούν στην επιχείρησή τους, κατά συνέπεια δεν καταβάλλουν τις απαιτούμενες ασφαλιστικές εισφορές που τους αναλογούν. Οπότε, αυτόματα η παραγωγή τους αυξάνεται από την παροχή εργασίας των αδήλωτων εργαζομένων, χωρίς να τους στοιχίζει όσο θα έπρεπε βάσει νόμου, σημειώνουν ταυτόχρονα μείωση κόστους αφού δεν καταβάλλουν εισφορές, άρα αυξάνουν τα κέρδη τους που είναι το κύριο μέλημά τους.

Το φαινόμενο της μη δήλωσης εργαζομένων σε μια επιχείρηση συναντάται κυρίως σε επιχειρήσεις που απασχολούν και αλλοδαπούς, οι οποίοι λόγω άγνοιας, δεν έχουν περαιτέρω απαιτήσεις από τον εργοδότη παρά μόνο τον μισθό τους, αλλά και σε μικρές επιχειρήσεις που απασχολούνται μέλη της οικογένειας του εργοδότη.

Επίσης, το ίδιο ισχύει και για τους νέους εργαζόμενους ηλικίας 18-25 ετών, οι οποίοι αντιμετωπίζουν την εργασία σαν περιστασιακή απασχόληση και αποτελούν την καλύτερη λύση για ορισμένες επιχειρήσεις, αφού στο μεγαλύτερο ποσοστό τους δεν τους ενδιαφέρει καθόλου η ασφαλιστική τους τακτοποίηση.

Το ίδιο συμβαίνει όταν οι επιχειρήσεις απασχολούν εργαζομένους αλλά δηλώνουν αναληθή στοιχεία για την απασχόλησή τους. Σε αυτή την περίπτωση, ο εργαζόμενος ναι μεν έχει δηλωθεί από τον εργοδότη ότι εργάζεται, αλλά ασφαρίζεται για λιγότερες ώρες ή ημέρες από τις πραγματικές. Για παράδειγμα, εργάζεται με πλήρη απασχόληση (40 ώρες/5 ημέρες την εβδομάδα) αλλά ασφαρίζεται με καθεστώς μερικής απασχόλησης (λιγότερες ώρες ή ημέρες την εβδομάδα), κάτι πολύ σύνηθες

¹⁸ Μπούρλος Δ., *Εισφοροδιαφυγή*, Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου & Επιχειρηματικότητας, 7 Ιανουαρίου 2010, σελ. 3
< <https://etapmme.files.wordpress.com/2010/01/3560.pdf> >

στις μέρες μας λόγω της γενικότερης οικονομικής κρίσης που έχει επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό την αγορά εργασίας.

Άλλη μια περίπτωση εισφοροδιαφυγής είναι η δήλωση μισθού χαμηλότερου από αυτόν που καταβάλλεται στην πραγματικότητα στον εργαζόμενο. Γίνεται συμφωνία ανάμεσα στα δύο μέρη - εργοδότης και εργαζόμενος - η οποία ουσιαστικά ωφελεί και τους δύο, αφού αυξάνεται το εισόδημα τους, όταν καταβάλλουν λιγότερες ασφαλιστικές εισφορές από εκείνες που αναλογούν στο πραγματικό μισθό τους.

Τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής δεν σχετίζονται μόνο με τους εργοδότες που κυνηγούν το κέρδος αλλά και με τους μισθωτούς, είτε υψηλού επιπέδου εξειδίκευσης είτε χαμηλού, όπως επίσης και με εκείνα τα άτομα που αναγκαστικά δρουν έξω από τα πλαίσια της επίσημης αγοράς.

Οι μισθωτοί υψηλού επιπέδου εξειδίκευσης και ικανοτήτων τις χρησιμοποιούν στην αποκρυπτόμενη κύρια ή δευτερεύουσα απασχόλησή τους, προκειμένου να αυξήσουν το εισόδημά τους αλλά και για λόγους επαγγελματικής ικανοποίησης. Τα στελέχη των ανώτερων θέσεων επιδιώκουν να εκμεταλλευτούν το συγκριτικό τους πλεονέκτημα (καλύτερες σπουδές, εργασιακή εμπειρία κτλ.) στην ελεύθερη αγορά, έχοντας και δεύτερη απασχόληση μη δηλωμένη, αφού έχουν μονιμότητα απασχόλησης στην κύρια εργασία τους.

Από την άλλη πλευρά, οι μισθωτοί σχετικά χαμηλού επιπέδου εξειδίκευσης και ικανοτήτων, είναι τα άτομα που συχνά αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εξεύρεση επίσημης ή φανερής απασχόλησης, ή ακόμη, απλά δεν ενδιαφέρονται για φανερή απασχόληση, επειδή αδυνατούν να αναλάβουν πρόσθετες υποχρεώσεις που απορρέουν από εκείνη (χρόνος, τόπος εργασίας, κτλ.). Τα άτομα αυτά συχνά θεωρούνται άνεργοι ή αποθαρρυσμένοι και στρέφονται στην αδήλωτη εργασία για λόγους επιβίωσης.

Τέλος, υπάρχουν και τα άτομα που αναγκάζονται να δρουν έξω από τα πλαίσια της επίσημης αγοράς εργασίας. Πρόκειται για εκείνους που δεν επιτρέπεται να εργάζονται κατά το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και έτσι αναγκάζονται να αναζητούν ανεπίσημη ή κρυφή απασχόληση. Τα άτομα αυτά είναι συνήθως παράνομοι μετανάστες, ανήλικοι, συνταξιούχοι, δημόσιοι υπάλληλοι, τα οποία όχι μόνο δεν έχουν κίνητρο να αποκαλύψουν την κρυφή απασχόλησή τους, αλλά αν αυτή αποκαλυφθεί κινδυνεύουν να τιμωρηθούν.

Ουσιαστικά, η ανάγκη των εργαζομένων για απόκτηση συμπληρωματικού εισοδήματος αλλά και η επιθυμία τους για απασχόληση που επιτρέπει πλήρη

χρησιμοποίηση ή βελτίωση των επαγγελματικών τους δεξιοτήτων, σε συνδυασμό με τον στόχο των εργοδοτών για αύξηση κέρδους, οδηγεί και τους δυο στην παραοικονομία, μέσω της εισφοροδιαφυγής, αφού η συμμετοχή ωφελεί και τα δύο μέρη: η αύξηση του εισοδήματος του μισθωτού αποτελεί μείωση του κόστους του για τον εργοδότη.¹⁹

3.3 Παράγοντες που ευνοούν την αδήλωτη εργασία και την εισφοροδιαφυγή

Αρκετοί είναι οι παράγοντες που οδηγούν στην άνηση του φαινομένου της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής. Ο Κος Δημήτριος Μπούρλος αναφέρει τις ακόλουθες ως πιο βασικές:²⁰

- Οικονομική αδυναμία του εργοδότη.

Κυρίως σε περιόδους κρίσης οι εργοδότες δυσκολεύονται να αποπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους προς τους ασφαλιστικούς φορείς είτε γιατί όντως δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα, είτε γιατί επιλέγουν να καλύψουν άλλες υποχρεώσεις εις βάρος της εξόφλησης των ασφαλιστικών τους εισφορών.

- Η έλλειψη κοινωνικοασφαλιστικής συνείδησης.

Η απουσία ασφαλιστικής συνείδησης «ενοχοποιείται» για μεγάλο μέρος της εισφοροδιαφυγής και αφορά τόσο τους εργοδότες όσο και τους εργαζόμενους, ενώ σίγουρα η μη καλλιέργεια συνείδησης τροφοδοτείται και από το ίδιο το σύστημα.

- Το υπερβολικό ύψος των ασφαλιστικών εισφορών.

Οι υψηλές εισφορές αποτελούν κατά περιόδους κεντρική άποψη και θέση στον τρόπο αντιμετώπισης των οικονομικών προβλημάτων του συστήματος. Επιπλέον, οι συνεισπραττόμενες εισφορές άλλων φορέων (Ο.Ε.Κ., Ο.Α.Ε.Δ. κλπ) αυξάνουν το κόστος και επιβαρύνουν σημαντικά τους εργοδότες και τους εργαζόμενους.

- Ο τρόπος υπολογισμού της σύνταξης.

Σε περιπτώσεις παράλληλης απασχόλησης (ασφάλιση σε δύο φορείς την ίδια χρονική περίοδο) δεν υπάρχει καμία συνταξιοδοτική ωφέλεια, αφού ο νόμος ορίζει ότι ο παράλληλος χρόνος ασφάλισης λαμβάνεται υπόψη από ένα μόνο φορέα κατ' επιλογή του ασφαλισμένου (άρθρ. 3, παρ. 2, Ν. 4202/1961). Άρα, ενισχύεται η

¹⁹ Η Παραοικονομία στην Ελλάδα - Επανεξέταση, Παυλόπουλος (2002), σελ. 164

²⁰ Μπούρλος Δ., *Εισφοροδιαφυγή*, Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου & Επιχειρηματικότητας, 7 Ιανουαρίου 2010, σελ. 5
< <https://etapmme.files.wordpress.com/2010/01/3560.pdf> >

εισφοροδιαφυγή αφού και οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες έχουν συμφέρον να αποφύγουν την δήλωση της απασχόλησης και την καταβολή των εισφορών.

- Η πολυπλοκότητα της νομοθεσίας.

Το πρόβλημα της πολυνομοθεσίας πολλές φορές καταλήγει σε εισφοροδιαφυγή ή σε εσφαλμένη υπαγωγή, είτε ηθελημένα είτε όχι. Το 2005 ξεκίνησαν προσπάθειες κωδικοποίησης και απλούστευσης της κοινωνικοασφαλιστικής νομοθεσίας αλλά δεν έχουν ολοκληρωθεί σε όλους τους τομείς.

- Η έλλειψη νομοθετικής κάλυψης μη τυπικών μορφών απασχόλησης.

Η εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων οδήγησε στην εμφάνιση πρόσκαιρων μορφών εργασίας για τις οποίες απαιτείται ειδική νομοθετική πρόβλεψη, αφού η γενική διάταξη υπαγωγής στην ασφάλιση του τ. ΙΚΑ-ΕΤΑΜ που ισχύει, φαίνεται ανεπαρκής.

- Η δυσανάλογα υπερβολική γραφειοκρατία σε ορισμένες περιπτώσεις ένταξης στο σύστημα.

Σε αρκετές περιπτώσεις προσωρινής απασχόλησης η εισφοροδιαφυγή αποτελεί μονόδρομο, επειδή το σύστημα ένταξης και απένταξης από την ασφάλιση είναι ιδιαίτερα γραφειοκρατικό και ως εκ τούτου αποτρεπτικό. Για παράδειγμα, η απασχόληση για μια μέρα απαιτεί την ίδια καταχώρηση σε έγγραφα και στην Α.Π.Δ. , όπως και στην πλήρη απασχόληση. Οπότε, όταν ένας εργοδότης χρειάζεται στην επιχείρησή του έναν εργαζόμενο μόνο για μια μέρα, θα προτιμήσει να τον απασχολήσει χωρίς να τον δηλώσει, όπως ορίζει η νομοθεσία, επιλέγοντας την εισφοροδιαφυγή.

- Ο βαθμός και τρόπος οργάνωσης της αγοράς.

Υπάρχουν πολλές μικρές επιχειρήσεις (πχ. οικογενειακές) που δεν έχουν πλήρη λογιστική κάλυψη, με αποτέλεσμα συχνά να σημειώνονται λάθη στην ασφάλιση των υπαλλήλων.

- Η οργάνωση και το επίπεδο των ασφαλιστικών υπηρεσιών – Η γραφειοκρατία

Η κακή οργάνωση των ασφαλιστικών φορέων και η έλλειψη εξοπλισμού με σύγχρονα μέσα και πληροφοριακά συστήματα διευκολύνουν την εισφοροδιαφυγή. Αντίθετα η ορθή οργάνωση, το καλό επίπεδο εξειδίκευσης των ελεγκτικών οργάνων καθώς και το επίπεδο ηθικής αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που βοηθούν την λειτουργία του συστήματος και τον σωστό σχεδιασμό μέτρων περιορισμού της εισφοροδιαφυγής.

- Η ανάγκη αντιπαράθεσης με ανταγωνιστές.

Όταν υπάρχει ανταγωνισμός στην αγορά και ο κάθε εργοδότης προκειμένου να πετύχει χαμηλό κόστος για την επιχείρησή του, υιοθετεί την εισφοροδιαφυγή, αυξάνει τα κέρδη του. Αυτό όμως επηρεάζει αρνητικά τους τυπικούς και νόμιμους εργοδότες, οι οποίοι μπαίνουν στη διαδικασία να σκεφτούν ότι ίσως η εισφοροδιαφυγή θα τους κάνει πιο ανταγωνιστικούς, αφού έτσι θα μειώσουν το κόστος τους.

- Η δομή και η οργάνωση της όλης οικονομίας – Παραοικονομία.

Η ανάπτυξη της παραοικονομίας σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την εισφοροδιαφυγή. Επειδή ένα σημαντικό κομμάτι της παραγωγής προέρχεται από μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις και αυτοαπασχολούμενους, οι οποίοι εφαρμόζουν χαμηλή τεχνολογία και βασίζονται σε ανειδίκευτη εργασία (πχ. αλλοδαποί), στις περισσότερες περιπτώσεις η εργασία αυτή δεν δηλώνεται και η εισφοροδιαφυγή είναι δεδομένη.

- Οι συνεχείς ευνοϊκές ρυθμίσεις.
- Έλλειψη συνεργασίας και συντονισμού των Υπηρεσιών και ασφαλιστικών φορέων με εφορίες, Επιθεωρήσεις Εργασίας, Επιμελητήρια κ.λ.π.
- Η έλλειψη μηχανογράφησης των φορέων.
- Η έλλειψη πραγματικής πολιτικής βούλησης για την αντιμετώπιση της εισφοροδιαφυγής, η οποία εκδηλώνεται είτε με τη λήψη μέτρων που καταπολεμούν το φαινόμενο είτε με τη διαφορετική αξιολόγηση του μείζονος προστατευόμενου αγαθού.

3.4 Ελεγκτικοί μηχανισμοί

Η Ελλάδα παρουσιάζει διαχρονικά ένα από τα υψηλότερα ποσοστά αδήλωτης εργασίας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο αυξήθηκε δραματικά κατά τη διάρκεια της κρίσης.

Με την ψήφιση του Ν. 4144/2013 θεσμοθετήθηκε η δυνατότητα διενέργειας επιτόπιων ελέγχων στις επιχειρήσεις, προκειμένου να διαπιστωθεί η τήρηση της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας, και από την Υπηρεσία Οικονομικής Αστυνομίας και Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος (ΥΠ.Ο.Α.Δ.Η.Ε.), παράλληλα με το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.) και την Ειδική Υπηρεσία Ελέγχου Ασφαλισμένων (Ε.ΥΠ.Ε.Α.) του Ι.Κ.Α.²¹

²¹ Η Ελληνική Οικονομία και η Απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2015, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ, σελ. 102

Έτσι, με την αύξηση των υπαλλήλων που συμμετείχαν στα ελεγκτικά σώματα, αυξάνονταν και οι έλεγχοι άρα μπορούσαν να περιοριστούν ακόμη πιο αποτελεσματικά τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής.

Με την ίδρυση του Ε.Φ.Κ.Α. η Ε.ΥΠ.Ε.Α. αντικαταστάθηκε από τα Περιφερειακά Ελεγκτικά Κέντρα Ασφάλισης (Π.Ε.Κ.Α.), τα οποία, κατ' εφαρμογή του Ν. 4445/16, ανέλαβαν την αρμοδιότητα της διενέργειας επιτόπιων και ουσιαστικών ελέγχων, για την καταπολέμηση της εισφοροδιαφυγής, με απώτερο σκοπό την προστασία των ασφαλισμένων αλλά και των ίδιων των εργοδοτών, από όσους παραβιάζουν την ασφαλιστική νομοθεσία εις βάρος του κοινωνικού συνόλου.²²

Για την πανελλαδική ασφαλιστική κάλυψη συστάθηκαν τα εξής 11 Περιφερειακά Ελεγκτικά Κέντρα Ασφάλισης (Π.Ε.Κ.Α.):

1. Ανατολική Μακεδονία – Θράκη, με έδρα την Κομοτηνή και αποκεντρωμένα τμήματα ασφάλισης στην Αλεξανδρούπολη και στην Καβάλα,
2. Κεντρική Μακεδονία, με έδρα τη Θεσσαλονίκη και αποκεντρωμένα τμήματα ασφάλισης στις Σέρρες και στην Έδεσσα,
3. Δυτική Μακεδονία, με έδρα τη Κοζάνη και αποκεντρωμένο τμήμα ασφάλισης στην Πτολεμαΐδα,
4. Ήπειρος και Κέρκυρα, με έδρα τα Ιωάννινα και αποκεντρωμένο τμήμα ασφάλισης στην Κέρκυρα,
5. Θεσσαλία, με έδρα τη Λάρισα και αποκεντρωμένα τμήματα ασφάλισης στο Βόλο και στα Τρίκαλα,
6. Στερεά Ελλάδα, με έδρα τη Λαμία και αποκεντρωμένο τμήμα ασφάλισης στη Θήβα,
7. Δυτική Ελλάδα, Λευκάδα, Κεφαλληνία, Ζάκυνθος, με έδρα τη Πάτρα και αποκεντρωμένο τμήμα ασφάλισης στο Αγρίνιο,
8. Πελοπόννησος, με έδρα τη Τρίπολη και αποκεντρωμένα τμήματα ασφάλισης στην Κόρινθο και στην Καλαμάτα,
9. Αττικής, με έδρα την Αθήνα,
10. Βόρειο και Νότιο Αιγαίο, με έδρα τη Ρόδο και αποκεντρωμένα τμήματα ασφάλισης στην Ερμούπολη Σύρου και στη Μυτιλήνη,

²² < <https://www.efka.gov.gr/el/genikes-ennoies> >

11. Κρήτη, με έδρα το Ηράκλειο και αποκεντρωμένο τμήμα ασφάλισης στα Χανιά.²³

Πιο αναλυτικά, τα Π.Ε.Κ.Α. αποβλέπουν στην ενίσχυση των ελεγκτικών διαδικασιών και στοχεύουν αφενός στην καταπολέμηση της εισφοροδιαφυγής, της αδήλωτης και υποδηλωμένης εργασίας και αφετέρου στην συμμόρφωση των εργοδοτών με τις διατάξεις της ασφαλιστικής νομοθεσίας.²⁴

Ο Ε.Φ.Κ.Α., με την δημιουργία των Π.Ε.Κ.Α., επιτυγχάνει την ενίσχυση της διαδικασίας βεβαίωσης εισφορών με την αύξηση και την εντατικοποίηση των επιτόπιων ελέγχων, προσφέρει την δυνατότητα στους ελεγκτές να διενεργούν αποκλειστικά ολοκληρωμένους τακτικούς ελέγχους ασφάλισης ώστε να καταπολεμάται η υποδηλωμένη εργασία και εξασφαλίζει την συμμόρφωση των εργοδοτών αλλά και των εργαζομένων διενεργώντας συνεχώς επανελέγχους για την τήρηση της ασφαλιστικής νομοθεσίας με βάση τους όρους απασχόλησης.²⁵

Σημαντικός είναι και ο ρόλος της Διεύθυνσης Σχεδιασμού και Συντονισμού Ελέγχων της Γενικής Διεύθυνσης Εισφορών και Ελέγχων η οποία έχει σαν αντικείμενο την συγκέντρωση και κατηγοριοποίηση των δεδομένων που έχουν προκύψει από τους πραγματοποιηθέντες ελέγχους για τον προσδιορισμό περιοχών και κλάδων δραστηριότητας με υψηλή επικινδυνότητα για εισφοροδιαφυγή και εισφοροαποφυγή.²⁶

3.5 Διενέργεια ελέγχων από τα όργανα του Ε.Φ.Κ.Α.

Επιτόπιος είναι ο έλεγχος που διενεργούν μυστικά και αιφνιδιαστικά οι αρμόδιοι υπάλληλοι των Π.Ε.Κ.Α. ή των υποκαταστημάτων Ε.Φ.Κ.Α. στις επιχειρήσεις για την διαπίστωση της υποβολής και τήρησης, ορθής ή μη των εντύπων Ε3 (Αναγγελία Πρόσληψης) και Ε4 (Πίνακας Προσωπικού).

Κατά τη διάρκεια του ελέγχου τα ελεγκτικά όργανα καταγράφουν στο ειδικό έντυπο όσους υπαλλήλους βρέθηκαν να εργάζονται στον χώρο της επιχείρησης ζητώντας ονοματεπώνυμο, ημερομηνία γέννησης, Α.Φ.Μ., αριθμό μητρώου ασφαλισμένου (Α.Μ.Α.) ή εναλλακτικά αριθμό μητρώου κοινωνικής ασφάλισης (Α.Μ.Κ.Α.),

²³ < <https://www.efka.gov.gr/el/menoy/periphereiaka-elegktika-kentra-asphalises-peka> >

²⁴ < <https://www.efka.gov.gr/el/menoy/periphereiaka-elegktika-kentra-asphalises/e-apostole-ton-peka> >

²⁵ Ο.π.

²⁶ Ο.π.

ημερομηνία πρόσληψης, μηνιαίες αποδοχές, ωράριο απασχόλησης, ειδικότητα με την οποία απασχολούνται και στο τέλος ζητείται από όλους να υπογράψουν δίπλα στα στοιχεία που δήλωσαν.

Ουσιαστικός είναι ο έλεγχος που διενεργείται τόσο από τους υπαλλήλους που στελεχώνουν τα Π.Ε.Κ.Α. όσο και από τους υπαλλήλους που υπηρετούν σε τοπικά και περιφερειακά υποκαταστήματα Ε.Φ.Κ.Α. και μπορεί να είναι τακτικός ή έκτακτος.

Ο τακτικός έλεγχος αφορά τον έλεγχο ασφάλισης του συνόλου των εργαζομένων μιας επιχείρησης για τη χρονική περίοδο που ξεκινά την επόμενη της λήξης του προηγούμενου τακτικού ελέγχου, όπως οι έλεγχοι που διενεργούνται στα πλαίσια της παραγραφής οφειλών, ενώ αντίθετα, ο έκτακτος έλεγχος αφορά τον έλεγχο ασφάλισης ενός ή περισσότερων εργαζομένων για διάφορες χρονικές περιόδους, χωρίς να υπάρχει υποχρεωτικά σύνδεση μεταξύ τους.

Τα στοιχεία ελέγχου που λαμβάνονται υπόψη σε έναν ουσιαστικό έλεγχο είναι οι αναγγελίες πρόσληψης, οι καταγγελίες σύμβασης εργασίας, οι συμβάσεις μερικής απασχόλησης και εκ περιτροπής εργασίας, οι συμβάσεις ορισμένου έργου, οι οικειοθελείς αποχωρήσεις, οι πίνακες προσωπικού και είτε αντλούνται από το Πληροφοριακό Σύστημα ΕΡΓΑΝΗ για εργαζόμενους που προσελήφθησαν μετά την 01/03/2013, ή προσκομίζονται σε αντίγραφα από τον εργοδότη για τις προσλήψεις έως 28/02/2013.

Επιπλέον στοιχεία ελέγχου αποτελούν οι αποδείξεις μισθοδοσίας, τα περιεχόμενα Α.Π.Δ., το Ειδικό Βιβλίο Καταχώρησης Νεοπροσλαμβανόμενου Προσωπικού, το οποίο καταργήθηκε την 01/06/2014, τα δελτία επιτοπίου ελέγχου, οι δηλώσεις καταγγελίας από εργαζομένους που είτε δεν ασφαλίστηκαν καθόλου από τον εργοδότη ή ασφαλίστηκαν με λιγότερες ημέρες/μηνιαίες αποδοχές από τις πραγματικές.

Με τον ουσιαστικό έλεγχο διαπιστώνεται αν οι ασφαλισμένοι έχουν ασφαλισθεί ορθά από τον εργοδότη, σύμφωνα με την σύμβαση εργασίας τους ή εάν υπάρχουν διαφορές στην ασφάλιση των υπαλλήλων. Στην πρώτη περίπτωση πρόκειται για τον ουσιαστικό έλεγχο χωρίς ευρήματα και χωρίς καμία συνέπεια για τον εργοδότη. Στην δεύτερη περίπτωση όμως, όταν προκύπτουν διαφορές τότε ο ουσιαστικός έλεγχος είναι με ευρήματα και συνήθως υπάρχει οικονομική συνέπεια για τον εργοδότη.

Πιο συγκεκριμένα, όταν διαπιστωθεί ότι ένας ή περισσότεροι εργαζόμενοι έχουν ασφαλισθεί με λιγότερες ημέρες εργασίας ή μηνιαίες αποδοχές από τις πραγματικές,

τότε συντάσσεται Πράξη Επιβολής Εισφορών (Π.Ε.Ε.) την οποία συνοδεύει και η Πράξη Επιβολής Πρόσθετης Επιβάρυνσης Εισφορών (Π.Ε.Π.Ε.Ε.) που αποτελεί το πρόστιμο για την μη ορθή ασφάλιση.

Οικονομική συνέπεια δεν υφίσταται για τον εργοδότη όταν διαπιστώνεται ότι ο εργαζόμενος απασχολείται με μειωμένη απασχόληση αλλά ο εργοδότης τον ασφαλίζει με σωστές αποδοχές αλλά με περισσότερες ημέρες εργασίας από όσες δικαιούται. Σε αυτή την περίπτωση συντάσσεται η Απόφαση Ακύρωσης Μετατροπής Ασφάλισης (ΑΚΜΕΤ), η οποία επηρεάζει κυρίως τον ασφαλισμένο, διότι του μειώνει ημέρες εργασίας από την ασφαλιστική του ιστορία.

3.6 Επιβολή Προστίμων

Η διαγνωστική έκθεση για την Αδήλωτη Εργασία στην Ελλάδα που υπογράφηκε στις 09/08/2016 από τον Κο Γιώργο Κατρούγκαλο, Υπουργό Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και τον Κο Heinz Koller, αναπληρωτή Γενικό Διευθυντή, Περιφερειακό Διευθυντή Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας, της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, αναφέρει την σημαντική πρόοδο που έχει σημειωθεί ως προς την κατανόηση των παραγόντων που ευνοούν την αδήλωτη εργασία με μια νέα θεσμική προσέγγιση.

Η αδήλωτη εργασία, από θεσμικής απόψεως, είναι αποτέλεσμα αστοχίας των επίσημων θεσμών που οδηγούν στην μη ταύτιση της ηθικής του κράτους με την ηθική των πολιτών, δηλαδή ό,τι θεωρείται παράνομο από το κράτος, υιοθετείται ως κοινωνικά αποδεκτό από τον πολίτη.

Οι πολίτες συμμορφώνονται με τους νόμους είτε από φόβο ότι θα γίνουν αντιληπτοί και θα τιμωρηθούν με πρόστιμα από τις αρμόδιες αρχές (αναγκαστική συμμόρφωση), είτε επειδή εμπιστεύονται τις δημόσιες αρχές και επιθυμούν να είναι ειλικρινείς και νόμιμοι ως προς την τήρηση των νόμων (οικειοθελής συνεργασία), με πιο συνηθισμένη τακτική την επιβολή της αναγκαστικής συμμόρφωσης και όχι την επιδίωξη της οικειοθελούς συνεργασίας.

Οι κυβερνήσεις στην προσπάθειά τους να καταπολεμήσουν το φαινόμενο της αδήλωτης εργασίας υιοθετούν μέτρα που επιβάλλουν πολύ αυστηρά πρόστιμα στους παραβάτες – εργοδότες με απώτερο στόχο τον περιορισμό της εισφοροδιαφυγής.

Με τις διατάξεις του αρθρ. 20 του Ν.4255/2014 (ΦΕΚ 89/11-04-204, τ. Α') καταργήθηκε από 01/06/2014 η υποχρέωση του εργοδότη να τηρεί το Ειδικό Βιβλίο Καταχώρησης Νεοπροσλαμβανόμενου Προσωπικού (Ε.Β.Κ.Ν.Π.), στο οποίο

αναγράφονταν τα στοιχεία κάθε νέου υπαλλήλου που προσλάμβανε η επιχείρηση, όπως ονοματεπώνυμο, Αριθμός Μητρώου Ασφαλισμένου (ΑΜΑ), ημερομηνία πρόσληψης, ειδικότητα με την οποία προσλαμβάνόταν.

Τα στοιχεία αυτά βεβαιώνονταν με την υπογραφή στις αντίστοιχες στήλες των εργαζομένων και του εργοδότη ή του υπεύθυνου της επιχείρησης αν επρόκειτο για νομικό πρόσωπο.

Με την προηγούμενη νομοθεσία, και πιο συγκεκριμένα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του Ν. 2556/1997, οι εργοδότες υποχρεώνονταν να καταχωρούν στο Ε.Β.Κ.Ν.Π. τους μισθωτούς που απασχολούνταν σε αυτούς και υπάγονταν στην ασφάλιση του Ι.Κ.Α. - Ε.Τ.Α.Μ. , αμέσως μετά την πρόσληψη και πριν αυτοί αναλάβουν εργασία.

Το ύψος του προστίμου, όταν διαπιστωνόταν από τον ελεγκτή η μη αναγραφή εργαζομένου στο Ειδικό Βιβλίο ή όταν υπήρχαν διορθώσεις στην ημερομηνία πρόσληψης ή όταν υπήρχαν εμβόλιμες εγγραφές, οριζόταν στο ποσό των 500,00 € για κάθε έναν μισθωτό.

Το πρόστιμο επιβαλλόταν με την Πράξη Επιβολής Προστίμου Ακαταχώριστων Εργαζομένων (Π.Ε.Π.Α.Ε.) από τα αρμόδια όργανα του Ι.Κ.Α. - Ε.Τ.Α.Μ., που επιδιδόταν στον εργοδότη και εκείνος με τη σειρά του είχε το δικαίωμα να καταθέσει αίτηση θεραπείας – αμφισβήτησης εντός τριάντα ημερών από την παραλαβή της πράξης, ώστε να εξετασθεί η υπόθεση ενώπιον της Τοπικής Δευτεροβάθμιας Επιτροπής (Τ.Δ.Ε.) υποκαταστήματος που είχε συντάξει την πράξη.

Με την απόφαση Φ.11321/11115/802/02-06-2014 (ΦΕΚ 1551/12-06-2014 τ. Β') του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας θεσπίστηκαν νέες ελεγκτικές διαδικασίες και επαυξήθηκαν οι διοικητικές κυρώσεις για τους παραβάτες. Την 01/03/2013 ξεκίνησε να ισχύει το Πληροφοριακό Σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ» (απόφαση 5072/6/25-02-2013, ΦΕΚ 449/Β'/25-02-2013, του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας), στο οποίο καταγράφονται ηλεκτρονικά και σε πραγματικό χρόνο όλα τα έντυπα που αφορούν την απασχόληση, όπως:

- Ε3 Αναγγελία Πρόσληψης
- Ε4 Πίνακας Προσωπικού
- Ε5 Αναγγελία Οικειοθελούς Αποχώρησης Μισθωτού
- Ε6 Καταγγελία Σύμβασης Εργασίας Αορίστου Χρόνου
- Ε7 Βεβαίωση – Δήλωση Εργοδότη για Συμβάσεις Ορισμένου Χρόνου ή Έργου

- E8 Αναγγελία Υπερωριακής Απασχόλησης
- E9 Σύμβαση Εργασίας Μερικής Απασχόλησης και Εκ Περιτροπής Εργασίας
- E10 Επιχειρησιακή Συλλογική Σύμβαση Εργασίας.

Η Αναγγελία Πρόσληψης και ο Πίνακας Προσωπικού υποβάλλονται ηλεκτρονικά την πρώτη ημέρα απασχόλησης του εργαζομένου και πριν την έναρξη του ωραρίου του και ο εργοδότης υποχρεούται να έχει αναρτημένο τον Πίνακα Προσωπικού σε εμφανές σημείο της επιχείρησής του.

Με την υποχρεωτική υποβολή των εντύπων E3 και E4 στην ΕΡΓΑΝΗ κατά την πρόσληψη των υπαλλήλων και πριν εκείνοι αναλάβουν εργασία, καταργήθηκε η υποχρεωτική τήρηση του Ε.Β.Κ.Ν.Π., και με τη σειρά της καταργήθηκε και η επιβολή των αντίστοιχων προστίμων που προέβλεπαν οι διατάξεις του Ε.Β.Κ.Ν.Π. .

Κατόπιν τούτου, κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου στην επιχείρηση οι ελεγκτές έχουν σαν αρμοδιότητά τους πλέον να διαπιστώνουν την ορθή ή μη υποβολή και τήρηση των εντύπων E3 και E4 και όταν προκύπτει μη καταχώρηση εργαζομένου στον ισχύοντα Πίνακα Προσωπικού, επιβάλλεται πρόστιμο, «κατά δέσμια αρμοδιότητα, χωρίς προηγούμενη πρόσκληση του εργοδότη για παροχή εξηγήσεων»²⁷.

Ταυτόχρονα, οι ελεγκτές ελέγχουν την ανάρτηση του ισχύοντος πίνακα προσωπικού σε εμφανές σημείο στην επιχείρηση και σε περίπτωση που αυτό δεν τηρείται, επιβάλλεται αυτοτελές πρόστιμο.

Διακρίνονται δύο περιπτώσεις παραβάσεων που επιφέρουν τα ακόλουθα πρόστιμα. Η πρώτη παράβαση αφορά την περίπτωση όπου εργαζόμενος βρίσκεται στον χώρο της επιχείρησης και εργάζεται αλλά δεν έχει αναγραφεί στο έντυπο E4 – Πίνακα Προσωπικού. Το επιβαλλόμενο πρόστιμο είναι του ύψους των 10.549,44 € για υπάλληλο ηλικίας άνω των 25 ετών και 9.197,10 € για υπάλληλο ηλικίας κάτω των 25 ετών.

Αντίστοιχα, το επιβαλλόμενο πρόστιμο είναι του ύψους των 10.550,44 € για εργατοτεχνίτη ηλικίας άνω των 25 ετών και 9.200,49 € για εργατοτεχνίτη ηλικίας κάτω των 25 ετών ενώ παρατηρείται για πρώτη φορά η ηλικία του εργαζομένου να επηρεάζει το ποσό του προστίμου που επιβάλλεται στον εργοδότη.

²⁷ Εγκύκλιος ΙΚΑ - ΕΤΑΜ 48/2014, σελ. 6

Πίνακας 3.1: Τρόπος επιβολής προστίμων ανά κατηγορία υπαλλήλου

	ΜΙΣΘΟΣ	ΕΠΙ ΜΗΝΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΕΠΙΒΑΛΛΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟ
ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ>25 ΕΤΩΝ	586,08 €	18	10.549,44 €
ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ<25 ΕΤΩΝ	510,95 €	18	9.197,10 €

Πίνακας 3.2: Τρόπος επιβολής προστίμων ανά κατηγορία εργατοτεχνίτη

	ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΟ	ΕΠΙ ΜΗΝΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΕΠΙΒΑΛΛΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟ
ΕΡΓΑΤΟΤΕΧΝΙΤΗΣ>25 ΕΤΩΝ	26,18 €	403	10.550,54 €
ΕΡΓΑΤΟΤΕΧΝΙΤΗΣ<25 ΕΤΩΝ	22,83 €	403	9.200,49 €

Η διαφοροποίηση ανάμεσα σε υπάλληλο και εργατοτεχνίτη γίνεται διότι όταν ο πρώτος εργάζεται καταβάλλει κυρίως πνευματικές δυνάμεις ενώ ο δεύτερος κυρίως σωματικές και χειρονακτικές.

Η δεύτερη παράβαση που μπορεί να καταγραφεί από το κλιμάκιο ελέγχου είναι η μη τήρηση του Πίνακα Προσωπικού από τον εργοδότη. Όταν ο ελεγκτής ζητήσει τον πίνακα Ε4 και δεν του επιδειχθεί, τότε επιβάλλεται στην επιχείρηση αυτοτελές πρόστιμο ύψους 500,00 €.

Οι διατάξεις των άρθρ. 5-8 του Ν. 4554/18 καθώς και η Υπουργική Απόφαση με αριθμό 43614/996/09-08-2018 (ΦΕΚ τ. Β' 3521/21-08-2018) καθόρισαν μια νέα διαδικασία για την επιβολή προστίμων όταν διαπιστώνεται αδήλωτη εργασία κατά τη διάρκεια ενός επιτόπιου ελέγχου και υιοθετούνται πρακτικές για την ασφαλιστική προστασία των εργαζομένων.

Το ποσό του νέου προστίμου ανέρχεται σε 10.500 € και επιβάλλεται κάθε φορά που εντοπίζεται από τα κλιμάκια ελέγχου να απασχολείται εργαζόμενος σε μια επιχείρηση χωρίς να έχει προηγουμένως αναγραφεί στον Πίνακα Προσωπικού Ε4. Η επιβολή του

προστίμου γίνεται «κατά δέσμια αρμοδιότητα, ήτοι άμεσα και χωρίς προηγούμενη πρόσκληση του εργοδότη για παροχή εξηγήσεων»²⁸, ενώ πλέον δεν γίνεται διαχωρισμός στο ύψος του προστίμου ούτε κατά ειδικότητα (υπάλληλος ή εργατοτεχνίτης), ούτε κατά ηλικία (άνω των 25, κάτω των 25) και είναι ενιαίο.

Όταν διαπιστώνεται η μη αναγραφή εργαζόμενου στον ισχύοντα Πίνακα Προσωπικού του εργοδότη επιβάλλεται Πράξη Επιβολής Προστίμου (Π.Ε.Π.) και επιδίδεται στον εργοδότη εντός επτά (7) εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία επίδοσης του Δελτίου Ελέγχου σε αυτόν.

Για πρώτη φορά συμπεριλαμβάνεται σε εγκύκλιο²⁹ η έννοια της υποτροπής του εργοδότη και η παρακολούθησή του όταν έχει ήδη διαπιστωθεί μια φορά ότι έχει παρεκκλίνει του νόμου περί της αδήλωτης εργασίας και απασχολεί προσωπικό που δεν ασφαλίζει σύμφωνα με την ασφαλιστική νομοθεσία που ισχύει.

Μέσα σε διάστημα ενός τριμήνου από τον πρώτο έλεγχο που επιβλήθηκε το πρόστιμο, ακολουθεί επανέλεγχος της παραβατικής επιχείρησης και εάν διαπιστωθεί τυχόν υποτροπή του εργοδότη, το πρόστιμο των 10.500 € προσαυξάνεται ως εξής:

1. κατά 100% για την πρώτη παράβαση , μετά τον αρχικό έλεγχο και
2. κατά 200% για κάθε μεταγενέστερη παράβαση από εκείνη της προηγούμενης παραγράφου.

Επίσης, παρέχεται το δικαίωμα έκπτωσης στο ποσό του προστίμου εάν ο εργοδότης προσλάβει το εργαζόμενο που απασχολούσε χωρίς ασφάλιση, με σύμβαση πλήρους απασχόλησης μέσα σε διάστημα δέκα (10) ημερών από την ημέρα του ελέγχου. Σε αυτή την περίπτωση, το βασικό πρόστιμο μειώνεται ως ακολούθως:

- ✓ Σε 7.000 €, εάν γίνει πρόσληψη με σύμβαση εργασίας διάρκειας τουλάχιστον τριών (3) μηνών.
- ✓ Σε 5.000 €, εάν γίνει πρόσληψη με σύμβαση εργασίας διάρκειας τουλάχιστον έξι (6) μηνών.
- ✓ Σε 3.000 €, εάν γίνει πρόσληψη με σύμβαση εργασίας διάρκειας τουλάχιστον ενός (1) έτους.

Βασική προϋπόθεση για την έκπτωση, πέρα από την πρόσληψη του υπαλλήλου, είναι και η διατήρηση του ιδίου αριθμού εργαζομένων που απασχολούνταν στην επιχείρηση από την ημερομηνία και ώρα του ελέγχου και καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης που θα επιλέξει ο εργοδότης ανάλογα με την έκπτωση που επιθυμεί.

²⁸ Εγκύκλιος ΕΦΚΑ 36/2018, σελ. 2

²⁹ Εγκύκλιος ΕΦΚΑ 36/2018

Αυτό αναφέρεται, διότι αρκετοί εργοδότες θα μπορούσαν να προσλάβουν μεν τον εργαζόμενο που βρέθηκε ανασφάλιστος και να τον ασφαλίσουν με τη μεγαλύτερη σε διάρκεια σύμβαση εργασίας, προκειμένου να επωφεληθούν από το υψηλότερο ποσό έκπτωσης στο πρόστιμο, αλλά ταυτόχρονα θα μπορούσαν να κάνουν περικοπές στο υπόλοιπο προσωπικό τους, ώστε να μειώσουν το κόστος των ασφαλιστικών εισφορών. Έτσι δημιουργείται αυτή η δικλείδα ασφαλείας ώστε να μην μπορεί ο εργοδότης να απολύσει εργαζόμενους ή να προβεί σε μειώσεις συμβάσεων εργασίας για λιγότερο κόστος.

Προκειμένου να διασφαλιστεί ακόμη περισσότερο ο εργαζόμενος, όταν διαπιστώνεται ότι εργάζεται ανασφάλιστος, εκτός από το αυτοτελές πρόστιμο που επιβάλλεται στο εργοδότη, καθιερώνεται και το μαχητό τεκμήριο, σύμφωνα με το οποίο η σχέση εργασίας ανάμεσα σε υπάλληλο και εργοδότη έχει ξεκινήσει τρεις μήνες πριν από τον έλεγχο, εκτός και αν αποδειχθεί το αντίθετο από τα δύο μέρη.

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την τρίμηνη αναδρομική ασφάλιση του ανασφάλιστου εργαζομένου, με βάση υπολογισμού τον κατώτατο μισθό πλήρους απασχόλησης που ορίζει η εκάστοτε νομοθεσία. Έτσι, συντάσσεται η Πράξη Επιβολής Προστίμου Τρίμηνης Ασφάλισης (Π.Ε.Π.Α.), η οποία δεν υπόκειται σε υπολογισμό Πρόσθετων Τελών (Π.Τ.), Δώρων και Επιδομάτων, παρόλο που αφορά ασφαλιστικές εισφορές ενώ η εξόφλησή της δεν επηρεάζει το δικαίωμα του εργοδότη για τις προαναφερθείσες εκπτώσεις.

Η υπ' αριθ. 10694/364/2020 (ΦΕΚ 818/Β'/12-03-2020) Απόφαση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων εντατικοποιεί ακόμη περισσότερο τους ελέγχους για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας. Σύμφωνα με αυτή, ο προϊστάμενος του ελεγκτικού οργάνου που διαπίστωσε στον επιτόπιο έλεγχο εργαζόμενους να εργάζονται στην επιχείρηση αλλά να μην έχουν δηλωθεί στον Πίνακα Προσωπικού Ε4, υποχρεούται στην διενέργεια επανελέγχου μέσα σε προθεσμία ενός έτους από την ημερομηνία του πρώτου ελέγχου, προκειμένου να διαπιστώσει εάν ο εργοδότης έχει συμμορφωθεί με το νόμο ή συνεχίζει να υποτροπιάζει.

Με την απόφαση αυτή καταργείται η υποχρεωτική αναδρομική τρίμηνη ασφάλιση του ανασφάλιστου εργαζομένου ενώ διαφοροποιούνται και οι εκπτώσεις στο αυτοτελές πρόστιμο που καταλογίζεται στον εργοδότη. Εάν ο εργοδότης προσλάβει εντός δέκα εργάσιμων ημερών από την ημέρα του επιτοπίου ελέγχου, τον αδήλωτο

εργαζόμενο με σύμβαση εργασίας πλήρους απασχόλησης για τουλάχιστον ένα έτος, τότε το πρόστιμο μειώνεται στο ποσό των 2.000 €.

Εάν πρόκειται για επιχείρηση εποχικού χαρακτήρα τότε το πρόστιμο μειώνεται στο ποσό των 5.000 €, όταν ο εργοδότης προσλάβει τον αδήλωτο εργαζόμενο με σύμβαση εργασίας πλήρους απασχόλησης για διάστημα τουλάχιστον τριών μηνών. Σε περίπτωση που ο χρόνος λειτουργίας της επιχείρησης δεν επαρκεί για να καλυφθεί το τρίμηνο απασχόλησης, τότε ο εργοδότης είναι υποχρεωμένος να καλύψει τον υπολειπόμενο χρόνο κατά την επόμενη περίοδο λειτουργίας της επιχείρησής του.

Επιπλέον, το πιο σημαντικό άρθρο της απόφασης είναι ότι η επανάληψη των ελέγχων για να διαπιστωθεί η υποτροπή ή συμμόρφωση του εργοδότη ορίζεται σε βάθος τριών ετών από τον πρώτο έλεγχο. Έτσι, όταν είναι γνωστό ότι τα ελεγκτικά όργανα εντατικοποιούν τους ελέγχους τους ακόμη περισσότερο, οι εργοδότες που έτειναν στην αδήλωτη εργασία, συμμορφώνονται με τα μέτρα και αποφεύγουν να απασχολούν ανασφάλιστους εργαζόμενους, διότι τα πρόστιμα είναι αρκετά υψηλά και δεν το διακινδυνεύουν, ειδικά αν έχουν κάνει χρήση και της έκπτωσης.

Σε περίπτωση που ο εργοδότης αμφισβητεί την πράξη που του καταλογίστηκε, έχει το δικαίωμα να ασκήσει προσφυγή κατά αυτής ενώπιον του αρμόδιου Διοικητικού Δικαστηρίου, εντός προθεσμίας εξήντα (60) ημερών από την παραλαβή της.

3.7 Κέντρο Είσπραξης Ασφαλιστικών Οφειλών (Κ.Ε.Α.Ο.)

Από την αρχή της λειτουργία των υποκαταστημάτων του Ι.Κ.Α. - Ε.Τ.Α.Μ., αυτά είχαν την αρμοδιότητα είσπραξης των ασφαλιστικών οφειλών των εργοδοτών καθώς επίσης και την καταχώρηση και επεξεργασία των αιτήσεων για υπαγωγή σε ρύθμιση ασφαλιστικών οφειλών.

Με τις διατάξεις του αρθρ. 101 του Ν. 4172/2013 (ΦΕΚ 167/τ.Α'23-07-2013) ιδρύθηκε το Κέντρο Είσπραξης Ασφαλιστικών Οφειλών (Κ.Ε.Α.Ο.), το οποίο υπάχθηκε στο τ. ΙΚΑ – ΕΤΑΜ και από 01/01/2017 λειτουργεί με οικονομική και λογιστική αυτοτέλεια και εποπτεύεται από τον Διοικητή του Ε.Φ.Κ.Α. .

Αποστολή του Κ.Ε.Α.Ο. είναι να εντοπίζει και να καταπολεμά τις διαχρονικές παθογένειες του εισπρακτικού συστήματος και να λαμβάνει μέτρα για την καταπολέμηση της συστηματικής αποφυγής καταβολής ασφαλιστικών εισφορών, καθώς επίσης και να ενισχύει τις διαδικασίες είσπραξης των οφειλών προς τους φορείς της κοινωνική ασφάλισης. Αυξάνοντας τα έσοδα των φορέων, ενισχύεται η

βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος και εξασφαλίζονται οι παροχές των ταμείων προς τους ασφαλισμένους.

Ο σκοπός του Κ.Ε.Α.Ο. είναι:

- ✓ η είσπραξη ληξιπρόθεσμων ασφαλιστικών οφειλών των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης που έχουν ενταχθεί στον Ε.Φ.Κ.Α.,
- ✓ η δημιουργία ενιαίας ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων των οφειλετών των Ασφαλιστικών Οργανισμών,
- ✓ η μελέτη, επεξεργασία και υποβολή προτάσεων για νομοθετικές ρυθμίσεις προς το Υπουργείο για βελτίωση των εισπρακτικών μέτρων,
- ✓ η κεντρική παρακολούθηση των οφειλετών που εντάσσονται στο Κ.Ε.Α.Ο. και η τήρηση στατιστικών στοιχείων,
- ✓ ο σχεδιασμός και η εκτέλεση δράσεων για την επίτευξη του σκοπού του Κ.Ε.Α.Ο.³⁰

3.8 Μέτρα για την καταπολέμηση των φαινομένων της εισφοροδιαφυγής και της αδήλωτης εργασίας

Τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής είναι διαχρονικά, για αυτό υιοθετούνται διάφορα μέτρα για την καταπολέμησή τους, ενώ διαμορφώνεται μια νέα αρχιτεκτονική στα πρόστιμα, που έχει σαν στόχο τον περιορισμό των φαινομένων σε συνδυασμό με την προστασία των εργαζομένων και τη δημιουργία νέων θέσεων πλήρους εργασίας, με τήρηση της εργατικής νομοθεσίας.

Σε πολλές περιπτώσεις ο εργαζόμενος αναγκάζεται να εργαστεί είτε ως ανασφάλιστος είτε με ψευδώς δηλωμένη απασχόληση, προκειμένου να διατηρήσει τη θέση εργασίας του, με πρωταγωνιστή σε αυτές τις «πατέντες» τον κλάδο επισιτισμού και τουρισμού στα ποσοστά αδήλωτης ή αναληθούς δηλωμένης απασχόλησης. Τις περισσότερες φορές βέβαια, παρατηρείται συναίνεση από την πλευρά των εργαζομένων, ειδικά στις νεότερες ηλικίες, οι οποίοι προτιμούν να εργάζονται ανασφάλιστοι και να πληρώνονται με περισσότερα χρήματα, διότι αφενός αντιμετωπίζουν την σύνταξη σαν κάτι πολύ μακρινό, αφετέρου είναι αδύναμοι και ανασφαλείς απέναντι σε μια πιθανή αντιπαράθεση με τον εργοδότη τους.

Όπως δήλωσε σε ειδησεογραφική ιστοσελίδα ο πρόεδρος της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Εργαζομένων Επισιτισμού και Υπαλλήλων Τουριστικών

³⁰ < <https://www.efka.gov.gr/el/kentro-eispraxes-asphalistikon-opheilon-keao> >

Επαγγελματών, Κος Προύτζος Παναγιώτης, «ο κλάδος του επισιτισμού και του τουρισμού σημειώνει αρκετά υψηλά ποσοστά αδήλωτης ή ψευδώς δηλωμένης απασχόλησης, μέσα στη δίνη των επιπτώσεων από τα αλληπάλληλα μέτρα σε βάρος τους και τη διαρκή αδυναμία των ελεγκτικών μηχανισμών να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά την εργοδοτική αυθαιρεσία και παραβατικότητα, που έχει συνοδευτεί από συστηματική καταπάτηση πολλών πλευρών της εργατικής νομοθεσίας σε ότι αφορά στις συμβάσεις, τις αμοιβές και τα ωράρια. Η ακραία παραβατικότητα εστιάζεται στον επισιτισμό που παραδοσιακά παρουσιάζει θηριώδη ποσοστά αδήλωτης εργασίας»³¹

Στο Διάγραμμα 3.1 που ακολουθεί εμφανίζονται οι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας, στους οποίους εντοπίστηκε ο υψηλότερος αριθμός αδήλωτων εργαζομένων κατά το χρονικό διάστημα 15/09/2013 έως 31/12/2018.

Διάγραμμα 3.1 : Κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας με αδήλωτους εργαζόμενους

Πηγή: Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την καταπολέμηση της Ανασφάλιστης & Αδήλωτης Εργασίας, σελ. 19, Τμήμα Ανάλυσης, Τεκμηρίωσης και Αξιοποίησης Δεδομένων, Δ/ση Εργασιακών Σχέσεων, Κεντρική Υπηρεσία –Σ.ΕΠ.Ε.

³¹ < <https://m.naftemporiki.gr/story/1371536> >, 15/07/2018

Το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης το 2013 παρουσίασε το επιχειρησιακό σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της εισφοροδιαφυγής και της αδήλωτης εργασίας «Άρτεμις», σε όλη τη χώρα, με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων ελεγκτικών φορέων του Υπουργείου (Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας - Σ.ΕΠ.Ε - και Ε.Φ.Κ.Α.) και την πραγματοποίηση εστιασμένων ελέγχων στην Αττική και την Περιφέρεια.

Αυτό σημαίνει ότι και οι δύο φορείς ελέγχουν πανομοιότυπα την αδήλωτη εργασία , επιβάλλουν τα ίδια πρόστιμα, έχοντας παράλληλα και τη συνδρομή της Οικονομικής Αστυνομίας, για να μπορούν να αντιμετωπίζουν και περιστατικά εκτεταμένης παραβατικότητας. Η μόνη διαφορά είναι στην διαβίβαση των προστίμων τα πρόστιμα που επιβάλλει το Σ.ΕΠ.Ε διαβιβάζονται απευθείας στην εφορία που υπάγεται ο παραβάτης, ενώ τα πρόστιμα που καταλογίζει ο Ε.Φ.Κ.Α., διαβιβάζονται στα ταμεία του, χωρίς να περνούν πλέον από τις Τοπικές Διοικητικές Επιτροπές.

Ο Ε.Φ.Κ.Α., στην προσπάθειά του να καταπολεμήσει όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά την εισφοροδιαφυγή και την αδήλωτη εργασία, υπέγραψε σύμβαση (02/08/2018) με την Ένωση Εταιρειών με την επωνυμία «INTRASOFT INTERNATIONAL S.A.» & «PRICEWATERHOUSECOOPERS BUSINESS SOLUTIONS ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ & ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ», για την υλοποίηση του έργου «Καταπολέμηση της Εισφοροδιαφυγής κι της εισφοροαποφυγής στον ΕΦΚΑ».³²

Ο σχεδιασμός του περιλαμβάνει τρία στάδια παρεμβάσεων:

1. Υπηρεσίες Μελέτης Αναδιοργάνωσης Διοικητικών και Ελεγκτικών Διαδικασιών του ΕΦΚΑ.
2. Συμβουλευτικές Υπηρεσίες για την Υποστήριξη της Διαλειτουργικότητας
3. Ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η εγκατάσταση ενός πληροφοριακού συστήματος που θα προσφέρει εργαλεία και συγκεκριμένες ηλεκτρονικές υπηρεσίες ώστε να μπορούν όλοι οι εμπλεκόμενοι να εξυπηρετούνται στις ανασχεδιασμένες υπηρεσίες που αναφέρθηκαν παραπάνω, με σκοπό την αντιμετώπιση της εισφοροδιαφυγής. Εδώ συμπεριλαμβάνεται και η προμήθεια και εγκατάσταση του απαραίτητου κεντρικού και περιφερειακού εξοπλισμού.

Ο στόχος αυτού του νέου συστήματος είναι να παρέχονται στα ελεγκτικά σώματα τα κατάλληλα εργαλεία, με τη δυνατότητα απομακρυσμένης πρόσβασης (εντός και εκτός

³² < <https://www.efka.gov.gr/el/katapolemese-tes-eisphorodiaphyges-kai-eisphoroapophyges-ston-ephka> >

ωραρίου), μέσω φορητών μέσων, για την διενέργεια επιτοπίων ελέγχων στις επιχειρήσεις και την άμεση διαπίστωση παραβάσεων ή/και τον άμεσο καταλογοισμό των παραβάσεων αυτών.

Επιπλέον, προβλέπεται και η υλοποίηση διαλειτουργικότητας του συστήματος με άλλα πληροφοριακά συστήματα (πχ. ΕΡΓΑΝΗ, Διασύνδεση για πληροφορίες μέσω Δ.Ο.Υ.) για την ανταλλαγή στοιχείων, με αποτέλεσμα την επίτευξη ακρίβειας και απόδοσης του ελεγκτικού μηχανισμού του ΕΦΚΑ.

Η σύσταση των Π.Ε.Κ.Α. συνέβαλε θετικά στην καταπολέμηση της εισφοροδιαφυγής και της αδήλωτης εργασίας. Συγκρίνοντας το πρώτο τρίμηνο του 2018 που ξεκίνησαν να λειτουργούν τα Π.Ε.Κ.Α. (πρώτο το Π.Ε.Κ.Α. της Κεντρικής Μακεδονίας), παρατηρείται σημαντική μείωση της αδήλωτης εργασίας στους κλάδους υψηλής παραβατικότητας στο 9% από το 28% που ήταν το αντίστοιχο ποσοστό στο πρώτο τρίμηνο του 2017, όπως προκύπτει από τον παρακάτω πίνακα:

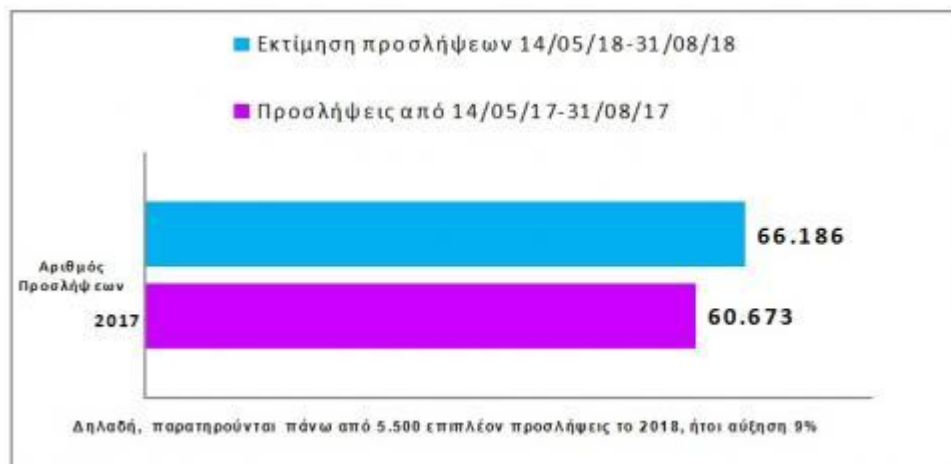
Πίνακας 3.3: Συγκριτικά αποτελέσματα ελέγχων Π.Ε.Κ.Α. & Ε.ΥΠ.Ε.Α. Κεντρικής Μακεδονίας

	ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΛΕΓΧΘΗΣΑΝ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΗΛΩΝΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝ ΑΔΗΛΩΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	ΠΕΠ (ποσό)
Π.Ε.Κ.Α.	14/05/2018 - 31/08/2018	2.811	2.556	255	9%	3.802.010,79
Ε.ΥΠ.Ε.Α.	14/05/2017 - 31/08/2017	621	449	172	28%	3.768.889,77

Πηγή: Ιστοσελίδα Ε.Φ.Κ.Α. (www.efka.gov.gr)

Οι συνεχείς έλεγχοι των Π.Ε.Κ.Α. καθώς και τα αυστηρότερα πρόστιμα που επιβάλλονταν στους παραβάτες εργοδότες, τους οδήγησαν σε περισσότερες προσλήψεις εργατικού δυναμικού στις επιχειρήσεις τους ώστε να απασχολήσουν με τη νόμιμη διαδικασία υπαλλήλους και να αποτρέψουν την καταβολή υψηλών προστίμων που πιθανότατα θα επηρέαζε αρνητικά την οικονομική κατάσταση της κάθε επιχείρησης.

Αυτό επιβεβαιώνεται από την επεξεργασία των στοιχείων που κατατίθενται στο σύστημα ΕΡΓΑΝΗ, όπου παρατηρήθηκε αύξηση των καταχωρημένων προσλήψεων για το χρονικό διάστημα 14/05/2018 – 30/08/2018 σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο το 2017 κατά 5.500, νούμερο που αντιστοιχεί σε ποσοστό αύξησης κατά 9%, όπως φαίνεται στο επόμενο διάγραμμα:

Διάγραμμα 3.2 : Σύγκριση προσλήψεων 2017 - 2018

Πηγή: Ιστοσελίδα Ε.Φ.Κ.Α. (www.efka.gov.gr)

Ένα ακόμη «καινοτόμο»³³ μέτρο για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής ήταν η θέσπιση της μεθόδου πληρωμής και παρακράτησης ασφαλιστικών εισφορών στη βάση του εργοσήμου, το οποίο εισήχθη το 2010 στην ελληνική νομοθεσία και αφορούσε εκείνες τις κατηγορίες εργαζομένων με μη σταθερή ή με περιστασιακή απασχόληση σε έναν ή πιο πολλούς εργοδότες, όπου παρείχαν τις υπηρεσίες τους, χωρίς όμως να μπορεί να συναφθεί σύμβαση εξαρτημένης εργασίας.

Με την εγκύκλιο 43/11-07-2013 που συνέταξε η Διοίκηση του τ. Ι.Κ.Α. – Ε.Τ.Α.Μ., ορίζονταν οι κατηγορίες των αμειβόμενων και ασφαλιζόμενων προσώπων με εργόσημο.

- 1) Το κατ' οίκον του εργοδότη απασχολούμενο προσωπικό, αμειβόμενο με την ώρα ή την ημέρα, σε έναν ή σε περισσότερους εργοδότες, που παρέχει εξαρτημένη εργασία ή υπηρεσίες, όπως:
 - Υπηρεσίες οικογενειακής βοηθητικής φροντίδας (πχ. οικιακοί βοηθοί για οικιακή καθαριότητα και γενικό νοικοκυριό, οδηγοί)

³³ Καψάλης Α., *Η αδήλωτη εργασία στην Ελλάδα*, Μελέτες/Τεκμηρίωση, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ. Ιανουάριος 2015, σελ. 11

- Εργασίες σχετικές με την κηπουρική
 - Φύλαξη και μεταφορά παιδιών, νηπίων και βρεφών
 - Παροχή κάθε μορφής βοήθειας σε ηλικιωμένα άτομα ή άτομα με ειδικές ανάγκες
 - Υπηρεσίες που παρέχονται σε προγράμματα αποκατάστασης ατόμων σε ιδρύματα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ή σε Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης Ατόμων με Αναπηρία, που χαρακτηρίζονται από νοητική στέρηση (Σ.Υ.Α.)
 - Φροντίδα ατόμων με κινητικά προβλήματα και ατόμων κατάκοιτων ή αρρώστων (φυσιοθεραπεία, κινησιοθεραπεία, συνοδεία εκτός οικίας)
 - Μεμονωμένες μικροεπισκευαστικές εργασίες που δεν συνιστούν οικοδομικές εργασίες
 - Παράδοση ιδιαίτερων μαθημάτων
 - Αισθητικές φροντίδες (κομμωτική, περιποίηση προσώπου και σώματος)
- 2) Προσωπικό που παρέχει υπηρεσίες καθαρισμού και κηπουρικής κοινόχρηστων χώρων πολυκατοικιών, αμειβόμενο με την ώρα ή την ημέρα, σε έναν ή σε περισσότερους εργοδότες, μη παρέχον την εργασία αυτή ως υπάλληλος ή μέλος εταιρείας.
- 3) Οι διανομείς διαφημιστικών φυλλαδίων
- 4) Οι απασχολούμενοι στην προώθηση προϊόντων προσώπου και σώματος για λογαριασμό μιας ή περισσότερων επιχειρήσεων κατ' οίκον ή σε άλλο χώρο.
- 5) Οι απασχολούμενοι στην προώθηση καταναλωτικών αγαθών σε υπεραγορές, καταστήματα τροφίμων και πολυκαταστήματα.

Η έκδοση εργοσήμου περιόρισε σε μεγάλο βαθμό την αδήλωτη εργασία, διότι εφαρμόστηκε σε εργασίες που είχαν την δυνατότητα να εργάζονται χωρίς να δηλώνονται στις αρμόδιες αρχές και άρα να εισφοροδιαφεύγουν. Οι οικιακές εργασίες εκτελούνταν για χρόνια με τη μορφή αδήλωτης εργασίας στο πλαίσιο της άτυπης οικονομίας, στερώντας τόσο έσοδα από το κράτος με την μη είσπραξη φόρων ή ασφαλιστικών εισφορών από αυτό το εργασιακό προσωπικό όσο και δικαιώματα από τους ίδιους τους εργαζόμενους, όπως επιδόματα παροχών ασθένειας, μητρότητας, αδείας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι αν και οι εργοδότες που απασχολούν οικιακό προσωπικό αντιμετώπισαν θετικά την ασφάλιση των εργαζομένων τους και το έδειξαν έμπρακτα

μέσω της ασφάλισης τους με εργόσημο, εντούτοις πάντα υπάρχει και ένα ποσοστό που συνεχίζει να απασχολεί αδήλωτα τους εργαζόμενούς του, κυρίως στους χώρους οικίας του, εφόσον εκεί ο έλεγχος από τα αρμόδια σώματα καθίσταται αδύνατος και άρα δεν μπορεί να επιβεβαιωθεί ή ύπαρξη ή μη αδήλωτης εργασίας και εισφοροδιαφυγής.

Η κάρτα εργασίας εισήχθη στην νομοθεσία με τον Ν. 3996/2011, ο οποίος αφορούσε την ανασύσταση του Σώματος Επιθεωρητών Εργασίας.³⁴ Ουσιαστικά επρόκειτο για την τοποθέτηση ενός ηλεκτρονικού συστήματος καταγραφής των βασικών παραγόντων μιας εργασιακής σχέσης εντός της επιχείρησης, με πρωταρχική και πιο σημαντική την καταγραφή του ωραρίου του υπαλλήλου (ώρα προσέλευσης και ώρα αποχώρησης από τον εργασιακό χώρο) και την ταυτόχρονη ενημέρωση σε πραγματικό χρόνο των κεντρικών συστημάτων των αρμόδιων φορέων (ε-ΕΦΚΑ, ΣΕΠΕ, ΟΑΕΔ) ώστε να γίνεται διασταύρωση με τα στοιχεία που υποβάλλει ο εργοδότης στην ΑΠΔ.

Παρά την σημαντικότητά του, το μέτρο της κάρτας εργασίας δεν υιοθετήθηκε ποτέ από την ελληνική πολιτεία και έχει εγκαταλειφθεί οριστικά αυτή η ιδέα.

Ένα ακόμη μέσο αντιμετώπισης των φαινομένων της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής είναι η έκδοση ασφαλιστικού πιστοποιητικού (άρθρ. 17., Ν. 4144/2013), το οποίο χορηγείται κατόπιν υποχρεωτικού ελέγχου των επιχειρήσεων και κατόπιν η καταχώρηση στο σύστημα ΕΡΓΑΝΗ, στο «Λευκό Μητρώο Συνεπών Επιχειρήσεων – Περσέας», για τις επιχειρήσεις στις οποίες δεν έχει καταγραφεί καμία παράβαση εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας από τα αρμόδια ελεγκτικά σώματα. Το μέτρο αυτό εγκαταλείφθηκε από την πολιτεία, παρότι θα μπορούσε να συμβάλλει αποτελεσματικά στην συμμόρφωση των εργοδοτών και άρα στον περιορισμό της αδήλωτης εργασίας.

Πρόσθετες διοικητικές κυρώσεις επιβάλλονται στους εργοδότες που απασχολούν παράνομα επιδοτούμενο άνεργο, σύμφωνα με τις διατάξεις του αρ. 19, Ν. 4144/2013, ενώ το 2012 ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία η Κοινοτική Οδηγία 2009/52, σχετικά με την επιβολή προτύπων ως προς τα μέτρα και τις κυρώσεις κατά των εργοδοτών που απασχολούν διαμένοντες πολίτες τρίτων χωρών παράνομα.

³⁴ Καψάλης Α., *Η αδήλωτη εργασία στην Ελλάδα*, Μελέτες/Τεκμηρίωση, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ. Ιανουάριος 2015, σελ. 32

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Μεθοδολογία και αποτελέσματα της έρευνας

4.1 Μεθοδολογία της έρευνας

Στο δεύτερο στάδιο πραγματοποιήθηκε ποσοτική έρευνα με δομημένο ερωτηματολόγιο και χρήση κλειστών ερωτήσεων, οι οποίες απευθύνθηκαν σε ελεγκτές των Τμημάτων Εσόδων Κοινών Επιχειρήσεων και των Τμημάτων Ελέγχου Οικοδομοτεχνικών Έργων, περιφερειακών και τοπικών Υποκαταστημάτων του Ε.Φ.Κ.Α., σε υπάλληλους του Κ.Ε.Α.Ο., καθώς και στους ελεγκτές των Περιφερειακών Ελεγκτικών Κέντρων Ασφάλισης (Π.Ε.Κ.Α.), τόσο στην Αττική όσο και στην περιφέρεια. Οι υπάλληλοι που συμμετείχαν στην έρευνα ασχολούνται κυρίως με τον έλεγχο των επιχειρήσεων, την εισφοροδιαφυγή, την αδήλωτη εργασία και τις ρυθμίσεις χρεών. Στο σύνολο συμμετείχαν εκατόν είκοσι πέντε (125) υπάλληλοι.

4.1.2 Διερευνητικά ερωτήματα

Με βάση τους στόχους της έρευνας, διατυπώνονται μερικά από τα ερευνητικά ερωτήματα που κλήθηκαν να απαντήσουν τα στελέχη που απαρτίζουν τις ελεγκτικές υπηρεσίες του Ε.Φ.Κ.Α. :

- Οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση, εντείνοντας έτσι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;
- Οι παροχές της κοινωνικής ασφάλισης είναι ανάλογες των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλονται (ανταποδοτικότητα) ;
- Οι υψηλές ασφαλιστικές εισφορές αλλά και τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας ενισχύουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;
- Η οικονομική κρίση στη χώρα μας ενίσχυσε τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;
- Τα σώματα ελέγχου για περιορισμό της αδήλωτης εργασίας είναι επαρκώς επανδρωμένα;
- Τα μέτρα καταπολέμησης της εισφοροδιαφυγής είναι αποτελεσματικά;
- Ποιοι κλάδοι εμφανίζουν τα μεγαλύτερα ποσοστά εισφοροδιαφυγής;
- Η επιβολή πιο αυστηρών προστίμων στους παραβάτες θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

- Οι συχνότεροι έλεγχοι των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών (Π.Ε.Κ.Α., Σ.ΕΠ.Ε, Οικονομική Αστυνομία) θα περιορίσουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;
- Η συνεργασία των Δημοσίων Υπηρεσιών (Ε.Φ.Κ.Α. , Σ.ΕΠ.Ε, Ο.Α.Ε.Δ. κτλ.) τόσο σε επίπεδο διασταύρωσης στοιχείων όσο και επιτόπιων ελέγχων θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

4.1.3 Η δομή του ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 23 ερωτήματα, είναι σύντομο, περιεκτικό και σαφές για να μην κουράζει και να μην αποθαρρύνει τον συμμετέχοντα και συνοδεύεται από εισαγωγική επιστολή, όπου αναφέρεται ο τίτλος της έρευνας και ενημερώνει τους ερωτώμενους ότι οι απαντήσεις τους είναι εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας, καθώς επίσης ότι θα διατηρηθεί και η ανωνυμία των συμμετεχόντων, ώστε η έρευνα να είναι έγκυρη και τα αποτελέσματα αξιόπιστα.

Ξεκινά με τις πρώτες τέσσερις (4) γενικές ερωτήσεις σχετικά με το προφίλ των ερωτώμενων, οι οποίες αφορούν: στο φύλο, στην ηλικία, στο επίπεδο εκπαίδευσης και στα χρόνια προϋπηρεσίας και στην συνέχεια ακολουθούν οι υπόλοιπες δεκαεννέα (19) κύριες ερωτήσεις κλειστού τύπου για ευκολότερη συμπλήρωση, κωδικοποίηση και ανάλυσή τους ώστε να εξασφαλίζουν σε μεγάλο βαθμό την αντικειμενικότητα.

Η διανομή του ερωτηματολογίου συνέπεσε με την πρωτόγνωρη κατάσταση των περιοριστικών μέτρων που βίωσε η χώρα μας, λόγω της πανδημίας Covid-19, οπότε εκ των πραγμάτων, την χρονική περίοδο Μάρτιος 2020 – Μάιος 2020 δε θα μπορούσε να είναι παρά μόνο διαδικτυακή, μέσω της εφαρμογής Google Forms.

Όταν αυτή η περίοδος έληξε (Ιούνιος 2020), το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε και διαπροσωπικά και η διαδικασία της συγκέντρωσης των απαντήσεων ολοκληρώθηκε τον Αύγουστο 2020.

4.1.4 Το εργαλείο της έρευνας

Η κλίμακα Likert αναπτύχθηκε από τον Αμερικανό παιδαγωγό και ψυχολόγο Rensis Likert το 1932 και αποτελεί μια ψυχομετρική κλίμακα που την χρησιμοποιούν στην

στατιστική.³⁵ Με την κλίμακα αυτή οι ερωτούμενοι καλούνται να δηλώσουν το βαθμό στον οποίο συμφωνούν ή διαφωνούν με μια σειρά δηλώσεων ή προτάσεων σχετικά με το αντικείμενο ενδιαφέροντος.

Η κλίμακα Likert αποτελεί το άθροισμα των απαντήσεων των ερωτηθέντων στα διάφορα στοιχεία Likert που απαρτίζουν την κλίμακα. Καθένα από αυτά τα στοιχεία αποτελεί μια δήλωση ή πρόταση, στην οποία οι ερωτούμενοι καλούνται να δηλώσουν τον βαθμό συμφωνίας τους ή διαφωνίας τους με αυτή. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι απαντήσεις που δίνονται σε διατεταγμένη κλίμακα είναι πέντε (5) και οι συμμετέχοντες καλούνται να επιλέξουν αυτή με την οποία ταυτίζονται στον μεγαλύτερο βαθμό.

Το βασικό χαρακτηριστικό της κλίμακας Likert είναι ότι αποτελεί ένα πρακτικό και γρήγορο εργαλείο για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων μιας έρευνας ενώ το τελικό αποτέλεσμα μπορεί να ανακοινωθεί ακόμη και σε ενδιαφερόμενους που δεν έχουν ειδικευση σε θέματα στατιστικής.

Ωστόσο, η χρήση της κλίμακας Likert παρουσιάζει και κάποια μειονεκτήματα. Ένα από αυτά είναι ότι ο τρόπος διατύπωσης των προτάσεων μπορεί να επηρεάσει τις απαντήσεις των ερωτούμενων. Επιπλέον, όταν υπάρχουν απαντήσεις στην μέση της κλίμακας που δηλώνουν ουδετερότητα, οι ερωτούμενοι ίσως τις επιλέξουν για να εκφράσουν ουδετερότητα και αναποφασιστικότητα, ώστε να αποφύγουν την επιλογή μιας ακραίας απάντησης, με αποτέλεσμα να προκαλείται ανεπιθύμητη απώλεια πληροφοριών.

4.1.5 Μέθοδος στατιστικής επεξεργασίας δεδομένων

Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων της έρευνας έγινε με τη χρήση του στατιστικού πακέτου “SPSS 26.0 for Windows”, εφαρμόζοντας τη μέθοδο της περιγραφικής στατιστικής. Η περιγραφική ανάλυση περιλάμβανε την κατανομή συχνοτήτων των ποιοτικών μεταβλητών (απόλυτη και σχετική % συχνότητα) και εκτιμήσεις των παραμέτρων θέσης και διασποράς των ποσοτικών μεταβλητών (μέση τιμή, διάμεσος τιμή, σταθερή απόκλιση, ελάχιστη και μέγιστη τιμή).

³⁵ *Rensis Likert*, Βικιπαίδεια, Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια, 15 Οκτωβρίου 2019, <
<https://el.wikipedia.org/>>

4.2 Αποτελέσματα της έρευνας

4.2.1 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής

Στην έρευνα συμμετείχαν εκατόν είκοσι πέντε (125) υπάλληλοι που υπηρετούν στα Τμήματα Εσόδων Κοινών Επιχειρήσεων και Τμήματα Ελέγχου Οικοδομοτεχνικών Έργων, περιφερειακών και τοπικών Υποκαταστημάτων του Ε.Φ.Κ.Α., υπάλληλοι του Κ.Ε.Α.Ο., καθώς και ελεγκτές των Περιφερειακών Ελεγκτικών Κέντρων Ασφάλισης (Π.Ε.Κ.Α.), τόσο στην Αττική όσο και στην περιφέρεια.

1) Ποιο είναι το φύλο σας;

Στον Πίνακα 4.1 φαίνεται ότι οι γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν περισσότερες (80) από τους άντρες (45) και υπερίσχυσαν σε ποσοστό 64% έναντι 36% των αντρών.

4.1 Πίνακας : Ποιο είναι το φύλο σας;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άντρας	45	36,0	36,0	36,0
	Γυναίκα	80	64,0	64,0	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

2) Ποια είναι η ηλικία σας;

Ο Πίνακας 4.2 αποτυπώνει το ηλικιακό εύρος των συμμετεχόντων στην έρευνα. Παρατηρείται ότι συμμετείχαν 25 άτομα ηλικίας άνω των 51 ετών σε ποσοστό 20% του συνολικού δείγματος, 14 άτομα ηλικίας μεταξύ 46 και 50 ετών σε ποσοστό 11,2%, 47 άτομα ηλικίας από 41 έως 45 ετών που αποτελεί και το μεγαλύτερο ποσοστό 37,6% συνολικά, 25 άτομα ηλικίας μεταξύ 36 και 40 ετών σε ποσοστό 20% και τέλος 14 άτομα ηλικίας 25 έως 35 ετών που αντιστοιχεί σε ποσοστό 11,2% του συνολικού δείγματος της έρευνας.

4.2 Πίνακας : Ποια είναι η ηλικία σας;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	51 και άνω	25	20,0	20,0	20,0
	46-50	14	11,2	11,2	31,2
	41-45	47	37,6	37,6	68,8
	36-40	25	20,0	20,0	88,8
	25-35	14	11,2	11,2	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

3) Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο;

Στον Πίνακα 4.3 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο των ερωτούμενων της έρευνας. Οι απόφοιτοι Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης είναι 21 άτομα σε ποσοστό 16,8% του συνολικού δείγματος, ακολουθούν οι απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης σε ποσοστό 52% συνολικά ενώ αρκετά υψηλό είναι και το ποσοστό 52 % των κατόχων Μεταπτυχιακού Τίτλου, αλλά μόλις ένας συμμετέχων κατέχει Διδακτορικό Τίτλο. Άρα, ένα συμπέρασμα που προκύπτει από τον συγκεκριμένο πίνακα είναι ότι τα ελεγκτικά τμήματα του φορέα στελεχώνονται από υπαλλήλους με υψηλά προσόντα ως προς την μόρφωσή τους.

4.3 Πίνακας : Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διδακτορικό	1	,8	,8	,8
	Μεταπτυχιακό	51	40,8	40,8	41,6
	Τριτοβάθμια	52	41,6	41,6	83,2
	Δευτεροβάθμια	21	16,8	16,8	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

4) Πόσα έτη προϋπηρεσίας έχετε στον e-ΕΦΚΑ;

Στον Πίνακα 4.4 αποτυπώνεται η διάρκεια της προϋπηρεσίας στον e- ΕΦΚΑ των συμμετεχόντων. Παρατηρείται ότι το 20% (25 άτομα) εργάζεται πάνω από 21 χρόνια στον φορέα, το 15,2% (19 άτομα) των ερωτούμενων απασχολείται από 16 έως 20 χρόνια, το 24,8% (31 άτομα) έχει προϋπηρεσία από 11 έως 15 έτη. Το μεγαλύτερο ποσοστό 37,6% (47 άτομα) έχει προϋπηρεσία στον e-ΕΦΚΑ από 6 έως 10 έτη, ενώ μόλις ένα 2,4% (3 άτομα) εργάζεται στον φορέα από 1 έως 5 έτη. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι προσλήψεις νέων υπαλλήλων στο δημόσιο είναι σχεδόν μηδαμινές σαν αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης των τελευταίων δέκα χρόνων και των μνημονίων που επεβλήθησαν από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

4.4 Πίνακας : Πόσα έτη προϋπηρεσίας έχετε στον e-ΕΦΚΑ;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	21 και άνω	25	20,0	20,0	20,0
	16-20	19	15,2	15,2	35,2
	11-15	31	24,8	24,8	60,0
	6-10	47	37,6	37,6	97,6
	1-5	3	2,4	2,4	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

5) Πιστεύετε ότι οι εργαζόμενοι έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση και εντείνονται έτσι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;
 Στον Πίνακα 4.5 αποτυπώνονται τα αποτελέσματα για το αν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής εντείνονται από την χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση των εργαζομένων. Όπως προκύπτει, το μεγαλύτερο ποσοστό 60,8% (76 άτομα) των ερωτηθέντων απάντησε πως οι εργαζόμενοι έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση και εντείνονται αρκετά τα φαινόμενα, το 16% (20 άτομα) αποκρίθηκε πως τα φαινόμενα επηρεάζονται πολύ από την χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση των εργαζομένων ενώ το 12% (15 άτομα) του συνόλου των ερωτούμενων απάντησε πως τα φαινόμενα επηρεάζονται λίγο από την χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση των εργαζομένων. Αξιοσημείωτο είναι πως το ποσοστό 5,6% (7 άτομα) που αποκρίθηκε ότι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και την εισφοροδιαφυγής εντείνονται πάρα πολύ από την χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση των εργαζομένων, ταυτίζεται με εκείνους που απάντησαν το ακριβώς αντίθετο, ότι τα φαινόμενα δεν επηρεάζονται καθόλου από την χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση των εργαζομένων.

4.5 Πίνακας : Πιστεύετε ότι οι εργαζόμενοι έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση και εντείνονται έτσι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πάρα πολύ	7	5,6	5,6	5,6
	Πολύ	20	16,0	16,0	21,6
	Αρκετά	76	60,8	60,8	82,4
	Λίγο	15	12,0	12,0	94,4
	Καθόλου	7	5,6	5,6	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

6) Πιστεύετε ότι οι εργοδότες έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση και εντείνονται έτσι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;
 Στον Πίνακα 4.6 αποτυπώνονται τα αποτελέσματα για το αν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής εντείνονται από την χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση των εργοδοτών. Το μεγαλύτερο ποσοστό 42,4%(53 άτομα) των ερωτούμενων στην έρευνα θεωρεί πως η ασφαλιστική συνείδηση των εργοδοτών είναι πολύ χαμηλή, εντείνοντας τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής, ακολουθούν εκείνοι που πιστεύουν ότι οι εργοδότες έχουν αρκετά χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση σε ποσοστό 27,2% (34 άτομα) και εκείνοι που

πιστεύουν πως οι εργοδότες έχουν πάρα πολύ χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση αντιπροσωπεύουν ένα ποσοστό 23,2% (29 άτομα) που θεωρείται αρκετά υψηλό και αυτό. Αντίθετα, εκείνοι που πιστεύουν ότι οι εργοδότες έχουν λίγο χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση είναι μόνο ένα ποσοστό 5,6% (7 άτομα) ενώ μόλις δύο συμμετέχοντες απάντησαν ότι οι εργοδότες δεν έχουν καθόλου χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση σε ποσοστό 1,6% επί του συνόλου.

4.6 Πίνακας : Πιστεύετε ότι οι εργοδότες έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση και εντείνονται έτσι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πάρα πολύ	29	23,2	23,2	23,2
	Πολύ	53	42,4	42,4	65,6
	Αρκετά	34	27,2	27,2	92,8
	Λίγο	7	5,6	5,6	98,4
	Καθόλου	2	1,6	1,6	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

7) Πιστεύετε ότι οι παροχές της κοινωνικής ασφάλισης είναι ανάλογες των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλονται (ανταποδοτικότητα) ;

Ο Πίνακας 4.7 παρουσιάζει την συσχέτιση των παροχών της κοινωνικής ασφάλισης και των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλονται. Όπως προκύπτει, το μεγαλύτερο ποσοστό 55,2% (69 άτομα), δηλαδή σχεδόν οι μισοί ερωτηθέντες, θεωρεί ότι η ανταποδοτικότητα του ασφαλιστικού συστήματος είναι λίγη, ακολουθεί αρκετά πιο χαμηλό ποσοστό 20% (25 άτομα) που θεωρεί την ανταποδοτικότητα αρκετή ενώ το 16% (20 άτομα) πιστεύει ότι δεν υπάρχει καθόλου ανταποδοτικότητα, άρα οι παροχές της κοινωνικής ασφάλισης δεν είναι ανάλογες των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλονται. Αντίθετα, χαμηλό είναι τα ποσοστά 6,4% (8 άτομα) εκείνων που απάντησαν ότι οι παροχές της κοινωνικής ασφάλισης είναι πολύ σχετικές με τις ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλονται και ακόμη πιο χαμηλό το ποσοστό 2,4% (3 άτομα) που θεωρεί πάρα πολύ σχετικές τις παροχές της κοινωνικής ασφάλισης με τις ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλονται.

4.7 Πίνακας : Πιστεύετε ότι οι παροχές της κοινωνικής ασφάλισης είναι ανάλογες των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλονται (ανταποδοτικότητα) ;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πάρα πολύ	3	2,4	2,4	2,4
	Πολύ	8	6,4	6,4	8,8
	Αρκετά	25	20,0	20,0	28,8
	Λίγο	69	55,2	55,2	84,0
	Καθόλου	20	16,0	16,0	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

8) Πιστεύετε ότι οι υψηλές ασφαλιστικές εισφορές ενισχύουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

Ο Πίνακας 4.8 διερευνά την συσχέτιση των υψηλών ασφαλιστικών εισφορών με τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής. Το 35,2% (44 άτομα) πιστεύουν ότι σχετίζονται πολύ και το 33,6% (42 άτομα) πιστεύουν ότι σχετίζονται αρκετά. Ένα εξίσου σημαντικό ποσοστό 20,8% (26 άτομα) απάντησε ότι σχετίζονται πάρα πολύ, ενώ χαμηλά είναι τα ποσοστά εκείνων που αποκρίθηκαν ότι σχετίζονται λίγο ή καθόλου, 5,6% (7 άτομα) και 4,8% (6 άτομα) αντίστοιχα.

4.8 Πίνακας : Πιστεύετε ότι οι υψηλές ασφαλιστικές εισφορές ενισχύουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πάρα πολύ	26	20,8	20,8	20,8
	Πολύ	44	35,2	35,2	56,0
	Αρκετά	42	33,6	33,6	89,6
	Λίγο	7	5,6	5,6	95,2
	Καθόλου	6	4,8	4,8	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

9) Πιστεύετε ότι τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας ενισχύουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

Ο Πίνακας 4.9 αποτυπώνει την σχέση ανάμεσα στα μεγάλα ποσοστά ανεργίας και τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής. Το μεγαλύτερο ποσοστό 43,2% (54 άτομα) θεωρεί πως σχετίζονται πολύ, ακολουθούν εκείνοι που πιστεύουν ότι σχετίζονται πάρα πολύ σε ποσοστό 28,8% (36 άτομα) και λίγο χαμηλότερο είναι το ποσοστό 23,2% (29 άτομα) εκείνων που απάντησαν πως σχετίζονται αρκετά.

Μόλις τρεις συμμετέχοντες απάντησαν ότι τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας σχετίζονται λίγο με τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής και άλλοι τρεις απάντησαν ότι δεν σχετίζονται καθόλου σε ποσοστά 2,4% αντίστοιχα για την κάθε απάντηση.

4.9 Πίνακας : Πιστεύετε ότι τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας ενισχύουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πάρα πολύ	36	28,8	28,8	28,8
	Πολύ	54	43,2	43,2	72,0
	Αρκετά	29	23,2	23,2	95,2
	Λίγο	3	2,4	2,4	97,6
	Καθόλου	3	2,4	2,4	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

10) Πιστεύετε ότι η οικονομική κρίση στη χώρα μας ενίσχυσε τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

Στον Πίνακα 4.9 αποτυπώνονται τα αποτελέσματα για το αν η οικονομική κρίση στην χώρα μας ενίσχυσε τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής. Ένα ποσοστό 41,6% (52 άτομα) απάντησε ότι η οικονομική κρίση ενίσχυσε πάρα πολύ τα φαινόμενα, ενώ το 32% (40 άτομα) των ερωτούμενων πιστεύει πως ενισχύθηκαν πολύ. Το 22,4% (28 άτομα) θεωρεί ότι η κρίση ενίσχυσε αρκετά την αδήλωτη εργασία και την εισφοροδιαφυγή, ενώ μόνο 5 συμμετέχοντες απάντησαν η οικονομική κρίση ενίσχυσε λίγο τα φαινόμενα σε ποσοστό 4% του συνολικού δείγματος.

4.10 Πίνακας : Πιστεύετε ότι η οικονομική κρίση στη χώρα μας ενίσχυσε τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πάρα πολύ	52	41,6	41,6	41,6
	Πολύ	40	32,0	32,0	73,6
	Αρκετά	28	22,4	22,4	96,0
	Λίγο	5	4,0	4,0	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

11) Πιστεύετε ότι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής παρουσιάζουν αύξηση διαχρονικά;

Αναφορικά με το αν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής παρουσιάζουν αύξηση διαχρονικά, τα αποτελέσματα προκύπτουν από τον Πίνακα 4.11, όπου φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό 36,8% (46 άτομα) των ερωτούμενων απάντησε αρκετά, ένα ποσοστό 30,4% (38 άτομα) απάντησε πως αυξήθηκαν πολύ διαχρονικά τα φαινόμενα, ενώ ένα ποσοστό 21,6% (27 άτομα) θεωρεί πως η αύξηση ήταν λίγη. Στις εκ διαμέτρου αντίθετες απαντήσεις τα ποσοστά ήταν εξίσου χαμηλά και σε εκείνους που πιστεύουν ότι τα φαινόμενα αυξήθηκαν διαχρονικά πάρα πολύ σε ποσοστό 8,8% (11 άτομα) αλλά και σε εκείνους που θεωρούν ότι τα φαινόμενα δεν αυξήθηκαν καθόλου κατά το πέρασμα των χρόνων σε ποσοστό 2,4% (3 άτομα).

4.11 Πίνακας : Πιστεύετε ότι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής παρουσιάζουν αύξηση διαχρονικά;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πάρα πολύ	11	8,8	8,8	8,8
	Πολύ	38	30,4	30,4	39,2
	Αρκετά	46	36,8	36,8	76,0
	Λίγο	27	21,6	21,6	97,6
	Καθόλου	3	2,4	2,4	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

12) Πιστεύετε ότι τα μέτρα καταπολέμησης της εισφοροδιαφυγής είναι αποτελεσματικά;

Στον Πίνακα 4.12 εξετάζεται η άποψη των συμμετεχόντων για το αν τα μέτρα καταπολέμησης της εισφοροδιαφυγής είναι αποτελεσματικά. Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό 49,6% (62 άτομα), σχεδόν οι μισοί ερωτηθέντες, πιστεύει ότι τα μέτρα είναι λίγο αποτελεσματικά και ακολουθεί ένα αρκετά υψηλό ποσοστό 35,2% (44 άτομα) που θεωρεί ότι τα μέτρα είναι αρκετά αποτελεσματικά. Ακολουθεί ένα ποσοστό 9,6% (12 άτομα) που απάντησε ότι τα μέτρα καταπολέμησης της εισφοροδιαφυγής δεν είναι καθόλου αποτελεσματικά, ενώ το μικρότερο ποσοστό 5,6% (7 άτομα) απάντησε ότι τα μέτρα είναι πολύ αποτελεσματικά. Να σημειωθεί ότι κανένας από τους ερωτηθέντες δεν θεωρεί ότι τα μέτρα είναι πάρα πολύ αποτελεσματικά.

4.12 Πίνακας : Πιστεύετε ότι τα μέτρα καταπολέμησης της εισφοροδιαφυγής είναι αποτελεσματικά;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πολύ	7	5,6	5,6	5,6
	Αρκετά	44	35,2	35,2	40,8
	Λίγο	62	49,6	49,6	90,4
	Καθόλου	12	9,6	9,6	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

13) Πιστεύετε ότι τα σώματα ελέγχου για περιορισμό της αδήλωτης εργασίας είναι επαρκώς επανδρωμένα;

Στον Πίνακα 4.13 αποτυπώνονται τα αποτελέσματα της έρευνας για το αν οι συμμετέχοντες πιστεύουν ότι τα σώματα ελέγχου για τον περιορισμό της αδήλωτης εργασίας είναι επαρκώς επανδρωμένα. Το 57,6% (72 άτομα), που αποτελεί παραπάνω από το μισό δείγμα των ερωτούμενων, πιστεύει ότι τα σώματα ελέγχου είναι λίγο επανδρωμένα ώστε να περιορίσουν το φαινόμενο της αδήλωτης εργασίας, ενώ το 34,4% (43 άτομα) απάντησε ότι τα σώματα ελέγχου δεν είναι καθόλου επανδρωμένα. Υπάρχει και ένα ποσοστό 8% (10 άτομα) που απάντησε ότι τα σώματα ελέγχου είναι επαρκώς επανδρωμένα, αλλά είναι αξιοσημείωτο πως κανένας από τους συμμετέχοντες δεν πιστεύει ότι τα σώματα ελέγχου είναι πολύ ή πάρα πολύ επανδρωμένα.

4.13 Πίνακας : Πιστεύετε ότι τα σώματα ελέγχου για περιορισμό της αδήλωτης εργασίας είναι επαρκώς επανδρωμένα;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	10	8,0	8,0	8,0
	Λίγο	72	57,6	57,6	65,6
	Καθόλου	43	34,4	34,4	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

14) Πιστεύετε ότι ο κλάδος εστίασης - ψυχαγωγίας (καφετέριες, μπαρ, εστιατόρια κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;

Ο Πίνακας 4.14 παρουσιάζει τα αποτελέσματα για το αν οι συμμετέχοντες στην έρευνα πιστεύουν ότι ο κλάδος εστίασης – ψυχαγωγίας (καφετέριες, μπαρ,

εστιατόρια κτλ.). Το 58,4% (73 άτομα), περισσότεροι από τους μισούς ερωτούμενους, πιστεύει ότι αυτός ο κλάδος εισφοροδιαφεύγει πάρα πολύ, το 23,2% (29 άτομα) πιστεύει ότι εισφοροδιαφεύγει πολύ, ένα 4% ποσοστό (5 άτομα) θεωρεί ότι ο κλάδος εισφοροδιαφεύγει αρκετά, ενώ το 14,4% (18 άτομα) απάντησε ότι ο κλάδος εστίασης – ψυχαγωγίας εισφοροδιαφεύγει λίγο. Αξίζει να αναφερθεί ότι κανένας από τους συμμετέχοντες δεν απάντησε ότι ο συγκεκριμένος κλάδος δεν εισφοροδιαφεύγει καθόλου.

4.14 Πίνακας : Πιστεύετε ότι ο κλάδος εστίασης - ψυχαγωγίας (καφετέριες, μπαρ, εστιατόρια κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πάρα πολύ	73	58,4	58,4	58,4
	Πολύ	29	23,2	23,2	81,6
	Αρκετά	5	4,0	4,0	85,6
	Λίγο	18	14,4	14,4	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

15) Πιστεύετε ότι οι εμπορικές επιχειρήσεις εισφοροδιαφεύγουν;

Ο Πίνακας 4.15 αποτυπώνει τα αποτελέσματα για το αν οι ερωτούμενοι πιστεύουν ότι οι εμπορικές επιχειρήσεις εισφοροδιαφεύγουν. Το μεγαλύτερο ποσοστό 52% (65 άτομα) απάντησε ότι ο συγκεκριμένος κλάδος εισφοροδιαφεύγει αρκετά, το 27,2% (34 άτομα) πιστεύει ότι εισφοροδιαφεύγει πολύ, και το 15,2% (19 άτομα) θεωρεί ότι ο κλάδος εισφοροδιαφεύγει λίγο. Ένα ποσοστό 5,6% (7 άτομα) απάντησε ότι ο κλάδος εισφοροδιαφεύγει πάρα πολύ αλλά κανένας δεν απάντησε ότι ο κλάδος δεν εισφοροδιαφεύγει καθόλου.

4.15 Πίνακας : Πιστεύετε ότι οι εμπορικές επιχειρήσεις εισφοροδιαφεύγουν;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πάρα πολύ	7	5,6	5,6	5,6
	Πολύ	34	27,2	27,2	32,8
	Αρκετά	65	52,0	52,0	84,8
	Λίγο	19	15,2	15,2	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

16) Πιστεύετε ότι ο τουριστικός κλάδος (ξενοδοχεία κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;

Ο Πίνακας 4.16 προβάλλει τα αποτελέσματα των ερωτούμενων για το αν ο τουριστικός κλάδος (ξενοδοχεία κτλ.) εισφοροδιαφεύγει. Το 42,4 % (53 άτομα) απάντησε ότι ο κλάδος αυτός εισφοροδιαφεύγει πολύ, το 28% (35 άτομα) πιστεύει ότι εισφοροδιαφεύγει πάρα πολύ, ενώ το 22,4% (28 άτομα) απάντησε ότι εισφοροδιαφεύγει αρκετά. Ένα ποσοστό 7,2% (9 άτομα) απάντησε ότι ο τουριστικός κλάδος εισφοροδιαφεύγει λίγο, ενώ κανένας δεν απάντησε ότι ο κλάδος αυτός δεν εισφοροδιαφεύγει καθόλου.

4.16 Πίνακας : Πιστεύετε ότι ο τουριστικός κλάδος (ξενοδοχεία κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πάρα πολύ	35	28,0	28,0	28,0
	Πολύ	53	42,4	42,4	70,4
	Αρκετά	28	22,4	22,4	92,8
	Λίγο	9	7,2	7,2	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

17) Πιστεύετε ότι ο κλάδος ομορφιάς/καλλωπισμού (κομμωτήρια, ινστιτούτα καλλονής, υπηρεσίες μανικιούρ/πεντικιούρ κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;

Ο Πίνακας 4.17 παρουσιάζει τα αποτελέσματα σχετικά με το αν οι συμμετέχοντες πιστεύουν ότι ο κλάδος ομορφιάς/καλλωπισμού (κομμωτήρια, ινστιτούτα καλλονής, υπηρεσίες μανικιούρ/πεντικιούρ κτλ.) εισφοροδιαφεύγει. Το ποσοστό 43,2% (54 άτομα) των ερωτούμενων πιστεύει ότι ο κλάδος αυτός εισφοροδιαφεύγει πάρα πολύ, το 32,8% (41 άτομα) απάντησε ότι εισφοροδιαφεύγει πολύ, το 15,2% (19 άτομα) θεωρεί ότι ο κλάδος εισφοροδιαφεύγει αρκετά, ενώ ένα ποσοστό 6,4% (8 άτομα) απάντησε ότι ο συγκεκριμένος κλάδος εισφοροδιαφεύγει λίγο και μόλις ένα ποσοστό 2,4% (3 άτομα) πιστεύει ότι ο κλάδος ομορφιάς/καλλωπισμού δεν εισφοροδιαφεύγει καθόλου.

4.17 Πίνακας : Πιστεύετε ότι ο κλάδος ομορφιάς/καλλωπισμού (κομμωτήρια, ινστιτούτα καλλονής, υπηρεσίες μανικιούρ/πεντικιούρ κτλ.) εισφοροδιαφεύγει:

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πάρα πολύ	54	43,2	43,2	43,2
	Πολύ	41	32,8	32,8	76,0
	Αρκετά	19	15,2	15,2	91,2
	Λίγο	8	6,4	6,4	97,6
	Καθόλου	3	2,4	2,4	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

18) Πιστεύετε ότι οι κατ' οίκον εργοδότες (οικιακές βοηθοί, ιδιαίτερα μαθήματα, φύλαξη παιδιών κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;

Στον Πίνακα 4.18 αποτυπώνονται τα αποτελέσματα της έρευνας για το κατά πόσο θεωρούν οι συμμετέχοντες ότι εισφοροδιαφεύγουν οι κατ' οίκον εργοδότες, όταν δηλαδή απασχολούν εντός της οικίας εργαζόμενους που ασχολούνται με την παράδοση ιδιαίτερων μαθημάτων, με τη φύλαξη παιδιών και με τις δουλειές του σπιτιού σαν οικιακοί βοηθοί. Το εντυπωσιακό ποσοστό 76,8% (96 άτομα) απάντησε ότι η συγκεκριμένη κατηγορία εργοδοτών εισφοροδιαφεύγει πάρα πολύ, ένα ποσοστό 16% (20 άτομα) πιστεύει ότι εισφοροδιαφεύγουν πολύ και μόλις 7,2% (9 άτομα) θεωρεί ότι εισφοροδιαφεύγουν αρκετά. Όπως παρατηρείται στα αποτελέσματα, κανείς δεν απάντησε ότι οι κατ' οίκον εργοδότες δεν εισφοροδιαφεύγουν καθόλου ή έστω λίγο, άρα θεωρείται δεδομένη η εισφοροδιαφυγή για τον συγκεκριμένο κλάδο.

4.18 Πίνακας : Πιστεύετε ότι οι κατ' οίκον εργοδότες (οικιακές βοηθοί, ιδιαίτερα μαθήματα, φύλαξη παιδιών κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πάρα πολύ	96	76,8	76,8	76,8
	Πολύ	20	16,0	16,0	92,8
	Αρκετά	9	7,2	7,2	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

19) Πιστεύετε ότι ο κατασκευαστικός κλάδος (οικοδόμοι, τεχνίτες, κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;

Όσον αφορά τα αποτελέσματα σχετικά με το αν εισφοροδιαφεύγει ο κατασκευαστικός κλάδος (οικοδόμοι, τεχνίτες, κτλ.) το 37,6% (47 άτομα) των συμμετεχόντων πιστεύει ότι γίνεται πολύ, το 28,8% (36 άτομα) θεωρεί ότι εισφοροδιαφεύγει αρκετά ενώ ένα ποσοστό 28% (35 άτομα) πιστεύει ότι ο συγκεκριμένος κλάδος εισφοροδιαφεύγει πάρα πολύ. Μόλις ένα ποσοστό 5,6% (7 άτομα) απάντησε ότι ο κατασκευαστικός κλάδος εισφοροδιαφεύγει λίγο ενώ κανένας δεν πιστεύει ότι ο κλάδος αυτός έχει μηδενική εισφοροδιαφυγή.

4.19 Πίνακας : Πιστεύετε ότι ο κατασκευαστικός κλάδος (οικοδόμοι, τεχνίτες, κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πάρα πολύ	35	28,0	28,0	28,0
	Πολύ	47	37,6	37,6	65,6
	Αρκετά	36	28,8	28,8	94,4
	Λίγο	7	5,6	5,6	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

20) Πιστεύετε ότι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

Ο Πίνακας 4.20 περιλαμβάνει τις απαντήσεις των ερωτούμενων στο αν θεωρούν την μείωση των ασφαλιστικών εισφορών ως ένα πιθανό τρόπο αντιμετώπισης των φαινομένων της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων σε ποσοστό 45,6% (57 άτομα) πιστεύει ότι η μείωση θα μπορούσε να τα περιορίσει αρκετά, το 24% (30 άτομα) θεωρεί ότι θα περιορίζονταν λίγο και ένα ποσοστό 16,8% (21 άτομα) απάντησε ότι θα βοηθούσε πολύ στον περιορισμό των φαινομένων η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών. Ένα ποσοστό 8% (10 άτομα) πιστεύει ότι η μείωση θα περιορίσει πάρα πολύ τα φαινόμενα ενώ αντίθετα το 5,6% (7 άτομα) του δείγματος απάντησε ότι η μείωση δε θα συνέβαλλε καθόλου στον περιορισμό τους.

4.20 Πίνακας : Πιστεύετε ότι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πάρα πολύ	10	8,0	8,0	8,0
	Πολύ	21	16,8	16,8	24,8
	Αρκετά	57	45,6	45,6	70,4
	Λίγο	30	24,0	24,0	94,4
	Καθόλου	7	5,6	5,6	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

21) Πιστεύετε ότι η επιβολή πιο αυστηρών προστίμων στους παραβάτες θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα για το κατά πόσο πιστεύουν ότι η επιβολή πιο αυστηρών προστίμων θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής αποτυπώνονται στην Πίνακα 4.21. Το 38,4% (48 άτομα) θεωρεί ότι μπορούν να περιοριστούν αρκετά, το 27,2% (34 άτομα) λίγο και το 22,4% (28 άτομα) πολύ. Ένα ποσοστό 10,4% (13 άτομα) απάντησε ότι τα αυστηρά πρόστιμα θα περιορίσουν πάρα πολύ τα φαινόμενα ενώ μόλις 1,6% (2 άτομα) δεν πιστεύουν ότι τα πρόστιμα είναι περιοριστικός παράγοντας.

4.21 Πίνακας : Πιστεύετε ότι η επιβολή πιο αυστηρών προστίμων στους παραβάτες θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πάρα πολύ	13	10,4	10,4	10,4
	Πολύ	28	22,4	22,4	32,8
	Αρκετά	48	38,4	38,4	71,2
	Λίγο	34	27,2	27,2	98,4
	Καθόλου	2	1,6	1,6	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

22) Πιστεύετε ότι οι συχνότεροι έλεγχοι των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών (Π.Ε.Κ.Α., Σ.ΕΠ.Ε, Οικονομική Αστυνομία) θα περιορίσουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

Ο Πίνακας 4.22 εμφανίζει τα αποτελέσματα στο αν υποστηρίζουν οι ερωτηθέντες ότι οι συχνότεροι έλεγχοι των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών (Π.Ε.Κ.Α., Σ.ΕΠ.Ε., Οικονομική Αστυνομία) μπορούν να αποτελέσουν ανασταλτικό παράγοντα των φαινομένων που εξετάζονται στην έρευνα. Το υψηλότερο ποσοστό απαντήσεων 37,6% (47 άτομα) συγκεντρώνει η άποψη ότι οι συχνότεροι έλεγχοι μπορούν να περιορίσουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής, το 36% (45 άτομα) θεωρεί ότι μπορούν να περιοριστούν πολύ και το 26,4% (33 άτομα) ότι ο περιορισμός μπορεί να είναι αρκετός αν γίνονται συχνότερα έλεγχοι. Αξίζει να σημειωθεί ότι κανένας δεν θεωρεί άνευ σημασίας τους ελέγχους αφού οι απαντήσεις λίγο και καθόλου είχαν μηδενική συμμετοχή.

4.22 Πίνακας : Πιστεύετε ότι οι συχνότεροι έλεγχοι των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών (Π.Ε.Κ.Α., Σ.ΕΠ.Ε, Οικονομική Αστυνομία) θα περιορίσουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πάρα πολύ	47	37,6	37,6	37,6
	Πολύ	45	36,0	36,0	73,6
	Αρκετά	33	26,4	26,4	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

23) Πιστεύετε ότι η συνεργασία των Δημοσίων Υπηρεσιών (Ε.Φ.Κ.Α. , Σ.ΕΠ.Ε, Ο.Α.Ε.Δ. κτλ.) τόσο σε επίπεδο διασταύρωσης στοιχείων όσο και επιτοπίων ελέγχων θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

Ο Πίνακας 4.23 αποτελεί τον τελευταίο πίνακα απαντήσεων των συμμετεχόντων και παρουσιάζει την γνώμη τους στο γεγονός ότι η συνεργασία των Δημοσίων Υπηρεσιών (Ε.Φ.Κ.Α. , Σ.ΕΠ.Ε, Ο.Α.Ε.Δ. κτλ.) τόσο σε επίπεδο διασταύρωσης στοιχείων όσο και επιτοπίων ελέγχων θα μπορούσε να περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής. Το μεγαλύτερο ποσοστό 47,2% (59 άτομα) απάντησε ότι η συνεργασία των αρμόδιων υπηρεσιών μπορεί να περιορίσει τα φαινόμενα, το 29,6% (37 άτομα) πιστεύει ότι η συνεργασία τους μπορεί να βοηθήσει

πολύ στον περιορισμό, το 21,6% (27 άτομα) θεωρεί ότι μπορούν να περιοριστούν αρκετά. Μόνο ένα 1,6% (2 άτομα) πιστεύει ότι η συνεργασία των Δημόσιων Υπηρεσιών θα βοηθήσει λίγο στον περιορισμό των φαινομένων.

4.23 Πίνακας : Πιστεύετε ότι η συνεργασία των Δημοσίων Υπηρεσιών (Ε.Φ.Κ.Α. , Σ.ΕΠ.Ε, Ο.Α.Ε.Δ. κτλ.) τόσο σε επίπεδο διασταύρωσης στοιχείων όσο και επιτοπίων ελέγχων θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πάρα πολύ	59	47,2	47,2	47,2
	Πολύ	37	29,6	29,6	76,8
	Αρκετά	27	21,6	21,6	98,4
	Λίγο	2	1,6	1,6	100,0
	Total	125	100,0	100,0	

4.2.2 Συσχετίσεις ερωτημάτων

Στην παρούσα ενότητα θα εξεταστούν κάποιες συσχετίσεις που προέκυψαν από τα αποτελέσματα της έρευνας της εργασίας. Οι συσχετίσεις αφορούν ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, οι απαντήσεις των οποίων μετρήθηκαν με τακτική κλίμα και παρουσιάζεται η ανάλυση γραμμικής συσχέτισης μέσω του συντελεστή Pearson (*r*). Η ανάλυση συσχέτισης αφορά δύο αριθμητικές μεταβλητές που αποτελούνται από συνεχή δεδομένα και προσπαθεί να εξετάσει κατά πόσο οι μεταβλητές σχετίζονται μεταξύ τους και ποια είναι η ένταση της σχέσης (εφόσον διαπιστωθεί). Για τη χρήση του συγκεκριμένου συντελεστή τα δεδομένα πρέπει να ακολουθούν κανονική κατανομή.

Εφόσον ο συντελεστής *r* πάρει τιμές κοντά στο 1.00 σημαίνει τέλεια συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών. Αντίθετα, ένα πρόσημο αρνητικό κοντά στο -1.00 σημαίνει τέλεια αρνητική συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών.

4.2.2.2. Συσχετίσεις με την ηλικία
 Ο πίνακας 4.24 που ακολουθεί, δείχνει τις συσχετίσεις της ηλικίας των υπαλλήλων του e-ΕΦΚΑ που συμμετείχαν στην έρευνα με κάποιες από τις βασικές ερωτήσεις που τέθηκαν. Όπως παρατηρείται, υπάρχει χαμηλής σημαντικότητας θετική σχέση ανάμεσα στην ηλικία και την μείωση των ασφαλιστικών εισφορών καθώς ο συντελεστής συσχέτισης ισούται με 0,272 σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

4.24 Πίνακας : Συσχετίσεις με την ηλικία

		Πιστεύετε ότι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Πιστεύετε ότι η επιβολή πιο αυστηρών προστίμων στους παραβάτες θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Πιστεύετε ότι οι συχνότεροι έλεγχοι των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών (Π.Ε.Κ.Α., Σ.ΕΠ.Ε, Οικονομική Αστυνομία) θα περιορίσουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Πιστεύετε ότι η συνεργασία των δημόσιων Υπηρεσιών (ΕΦΚΑ,Σ.ΕΠ.Ε, ΟΑΕΔ, κτλ.) σε επίπεδο διασταύρωσης στοιχείων αλλά και επιτοπίων ελέγχων θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;
Ποιά είναι η ηλικία σας;	Pearson Correlation	,272**	,017	-,026	-,088
	Sig. (2-tailed)	,002	,851	,772	,330
	N	125	125	125	125
Πιστεύετε ότι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Pearson Correlation	1	,146	,293**	,300**
	Sig. (2-tailed)		,105	,001	,001
	N	125	125	125	125
Πιστεύετε ότι η επιβολή πιο αυστηρών προστίμων στους παραβάτες θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Pearson Correlation	,146	1	,239**	,189*
	Sig. (2-tailed)	,105		,007	,035
	N	125	125	125	125
Πιστεύετε ότι οι συχνότεροι έλεγχοι των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών (Π.Ε.Κ.Α., Σ.ΕΠ.Ε, Οικονομική Αστυνομία) θα περιορίσουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Pearson Correlation	,293**	,239**	1	,830**
	Sig. (2-tailed)	,001	,007		,000
	N	125	125	125	125
Πιστεύετε ότι η συνεργασία των δημόσιων Υπηρεσιών (ΕΦΚΑ,Σ.ΕΠ.Ε, ΟΑΕΔ, κτλ.) σε επίπεδο διασταύρωσης στοιχείων αλλά και επιτοπίων ελέγχων θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Pearson Correlation	,300**	,189*	,830**	1
	Sig. (2-tailed)	,001	,035	,000	
	N	125	125	125	125

4.2.3 Συσχετίσεις με το μορφωτικό επίπεδο

Ο πίνακας 4.25 που ακολουθεί, δείχνει τις συσχετίσεις του μορφωτικού επιπέδου των υπαλλήλων του e-ΕΦΚΑ που συμμετείχαν στην έρευνα με κάποιες από τις βασικές ερωτήσεις που τέθηκαν. Διαπιστώνεται ότι το μορφωτικό επίπεδο δεν επηρεάζει τις απόψεις των υπαλλήλων στις απαντήσεις τους σχετικά με την μείωση των ασφαλιστικών εισφορών, την επιβολή πιο αυστηρών προστίμων, τους συχνότερους έλεγχους από τα αρμόδια σώματα ή την συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων Δημόσιων Υπηρεσιών. Αντίθετα, παρατηρείται ότι υπάρχει χαμηλής σημαντικότητας θετική σχέση ανάμεσα στην μείωση των ασφαλιστικών εισφορών και τους συχνότερους ελέγχους των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών καθώς ο συντελεστής συσχέτισης ισούται με 0,293. Επίσης, μέτριας έντασης θετική σχέση υπάρχει ανάμεσα στην μείωση των ασφαλιστικών εισφορών και την συνεργασία των Δημόσιων Υπηρεσιών αφού ο συντελεστής συσχέτισης αυτών των δύο παίρνει την τιμή 0,300 σε επίπεδο σημαντικότητας 5%. Επιπλέον, θετικά και στατιστικά πολύ ισχυρή σχέση υπάρχει μεταξύ των συχνότερων ελέγχων των αρμόδιων μηχανισμών και της συνεργασίας των Δημόσιων Υπηρεσιών, καθώς ο συντελεστής συσχέτισης είναι 0,830 σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

4.25 Πίνακας : Συσχετίσεις με το μορφωτικό επίπεδο

		Πιστεύετε ότι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Πιστεύετε ότι η επιβολή πιο αυστηρών προστίμων στους παραβάτες θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Πιστεύετε ότι οι συχνότεροι έλεγχοι των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών (Π.Ε.Κ.Α., Σ.ΕΠ.Ε, Οικονομική Αστυνομία) θα περιορίσουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Πιστεύετε ότι η συνεργασία των δημόσιων Υπηρεσιών (ΕΦΚΑ,Σ.ΕΠ.Ε, ΟΑΕΔ, κτλ.) σε επίπεδο διασταύρωσης στοιχείων αλλά και επιτοπίων ελέγχων θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;
Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο;	Pearson Correlation	-,136	-,112	,033	,050
	Sig. (2-tailed)	,130	,214	,714	,582
	N	125	125	125	125
Πιστεύετε ότι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Pearson Correlation	1	,146	,293**	,300**
	Sig. (2-tailed)		,105	,001	,001
	N	125	125	125	125
Πιστεύετε ότι η επιβολή πιο αυστηρών προστίμων στους παραβάτες θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Pearson Correlation	,146	1	,239**	,189*
	Sig. (2-tailed)	,105		,007	,035
	N	125	125	125	125
Πιστεύετε ότι οι συχνότεροι έλεγχοι των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών (Π.Ε.Κ.Α., Σ.ΕΠ.Ε, Οικονομική Αστυνομία) θα περιορίσουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Pearson Correlation	,293**	,239**	1	,830**
	Sig. (2-tailed)	,001	,007		,000
	N	125	125	125	125
Πιστεύετε ότι η συνεργασία των δημόσιων Υπηρεσιών (ΕΦΚΑ,Σ.ΕΠ.Ε, ΟΑΕΔ, κτλ.) σε επίπεδο διασταύρωσης στοιχείων αλλά και επιτοπίων ελέγχων θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Pearson Correlation	,300**	,189*	,830**	1
	Sig. (2-tailed)	,001	,035	,000	
	N	125	125	125	125

4.2.4 Συσχετίσεις με την προϋπηρεσία

Ο πίνακας 4.26 που ακολουθεί, δείχνει τις συσχετίσεις της προϋπηρεσίας των υπαλλήλων του e-ΕΦΚΑ που συμμετείχαν στην έρευνα με κάποιες από τις βασικές ερωτήσεις που τέθηκαν. Διαπιστώνεται ότι τα έτη προϋπηρεσίας των ερωτηθέντων στον φορέα επιδρούν θετικά στην γνώμη ότι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών μπορεί να περιορίσει τα φαινόμενα της εισφοροδιαφυγής και της αδήλωτης εργασίας καθώς ο συντελεστής συσχέτισης ισούται με 0,238 σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

4.26 Πίνακας : Συσχετίσεις με την προϋπηρεσία

		Πιστεύετε ότι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Πιστεύετε ότι η επιβολή πιο αυστηρών προστίμων στους παραβάτες θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Πιστεύετε ότι οι συχνότεροι έλεγχοι των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών (Π.Ε.Κ.Α., Σ.ΕΠ.Ε, Οικονομική Αστυνομία) θα περιορίσουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Πιστεύετε ότι η συνεργασία των δημόσιων Υπηρεσιών (ΕΦΚΑ,Σ.ΕΠ.Ε, ΟΑΕΔ, κτλ.) σε επίπεδο διασταύρωσης στοιχείων αλλά και επιτοπίων ελέγχων θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;
Πόσα έτη προϋπηρεσίας έχετε στον e-ΕΦΚΑ;	Pearson Correlation	,238**	,137	,036	,003
	Sig. (2-tailed)	,008	,127	,692	,970
	N	125	125	125	125
Πιστεύετε ότι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Pearson Correlation	1	,146	,293**	,300**
	Sig. (2-tailed)		,105	,001	,001
	N	125	125	125	125
Πιστεύετε ότι η επιβολή πιο αυστηρών προστίμων στους παραβάτες θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Pearson Correlation	,146	1	,239**	,189*
	Sig. (2-tailed)	,105		,007	,035
	N	125	125	125	125
Πιστεύετε ότι οι συχνότεροι έλεγχοι των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών (Π.Ε.Κ.Α., Σ.ΕΠ.Ε, Οικονομική Αστυνομία) θα περιορίσουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Pearson Correlation	,293**	,239**	1	,830**
	Sig. (2-tailed)	,001	,007		,000
	N	125	125	125	125
Πιστεύετε ότι η συνεργασία των δημόσιων Υπηρεσιών (ΕΦΚΑ,Σ.ΕΠ.Ε, ΟΑΕΔ, κτλ.) σε επίπεδο διασταύρωσης στοιχείων αλλά και επιτοπίων ελέγχων θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Pearson Correlation	,300**	,189*	,830**	1
	Sig. (2-tailed)	,001	,035	,000	
	N	125	125	125	125

4.2.5 Συσχετίσεις με την ασφαλιστική συνείδηση των εργοδοτών

Ο πίνακας 4.27 που ακολουθεί, δείχνει την συσχέτιση που υπάρχει ανάμεσα στην χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση των εργοδοτών με κάποιες από τις βασικές ερωτήσεις που τέθηκαν. Παρατηρείται ότι υπάρχει μια μικρή θετική σχέση μεταξύ χαμηλής ασφαλιστικής συνείδησης των εργοδοτών και των συχνότερων ελέγχων των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών εφόσον ο συντελεστής συσχέτισης λαμβάνει την τιμή 0,186 σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

4.27 Πίνακας : Συσχετίσεις με την ασφαλιστική συνείδηση των εργοδοτών

		Πιστεύετε ότι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Πιστεύετε ότι η επιβολή πιο αυστηρών προστίμων στους παραβάτες θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Πιστεύετε ότι οι συχνότεροι έλεγχοι των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών (Π.Ε.Κ.Α., Σ.ΕΠ.Ε, Οικονομική Αστυνομία) θα περιορίσουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Πιστεύετε ότι η συνεργασία των δημόσιων Υπηρεσιών (ΕΦΚΑ,Σ.ΕΠ.Ε, ΟΑΕΔ, κτλ.) σε επίπεδο διασταύρωσης στοιχείων αλλά και επιτόπιων ελέγχων θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;
Πιστεύετε ότι οι εργοδότες έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση και εντείνονται έτσι τα φαινόμενα αδήλωτης εργασίας και εισφοροδιαφυγής;	Pearson Correlation	-,059	,118	,186*	,101
	Sig. (2-tailed)	,511	,189	,038	,265
	N	125	125	125	125
Πιστεύετε ότι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Pearson Correlation	1	,146	,293**	,300**
	Sig. (2-tailed)		,105	,001	,001
	N	125	125	125	125
Πιστεύετε ότι η επιβολή πιο αυστηρών προστίμων στους παραβάτες θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Pearson Correlation	,146	1	,239**	,189*
	Sig. (2-tailed)	,105		,007	,035
	N	125	125	125	125
Πιστεύετε ότι οι συχνότεροι έλεγχοι των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών (Π.Ε.Κ.Α., Σ.ΕΠ.Ε, Οικονομική Αστυνομία) θα περιορίσουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Pearson Correlation	,293**	,239**	1	,830**
	Sig. (2-tailed)	,001	,007		,000
	N	125	125	125	125
Πιστεύετε ότι η συνεργασία των δημόσιων Υπηρεσιών (ΕΦΚΑ,Σ.ΕΠ.Ε, ΟΑΕΔ, κτλ.) σε επίπεδο διασταύρωσης στοιχείων αλλά και επιτοπίων ελέγχων θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	Pearson Correlation	,300**	,189*	,830**	1
	Sig. (2-tailed)	,001	,035	,000	
	N	125	125	125	125

4.2.6 Συσχετίσεις με την ασφαλιστική συνείδηση των εργαζομένων και των εργοδοτών

Ο πίνακας 4.28 που ακολουθεί, δείχνει την συσχέτιση που υπάρχει ανάμεσα στην χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση των εργαζομένων και την χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση των εργοδοτών και διαπιστώνεται πως υπάρχει θετική σχέση μεταξύ τους. Αναλυτικότερα, ο συντελεστής συσχέτισης είναι θετικός και ισούται με 0,484 ενώ είναι στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

4.28 Πίνακας : Συσχετίσεις με την ασφαλιστική συνείδηση των εργαζομένων και των εργοδοτών

		Πιστεύετε ότι οι εργαζόμενοι έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση και εντείνονται έτσι τα φαινόμενα αδήλωτης εργασίας και εισφοροδιαφυγής;	Πιστεύετε ότι οι εργοδότες έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση και εντείνονται έτσι τα φαινόμενα αδήλωτης εργασίας και εισφοροδιαφυγής;
Πιστεύετε ότι οι εργαζόμενοι έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση και εντείνονται έτσι τα φαινόμενα αδήλωτης εργασίας και εισφοροδιαφυγής;	Pearson Correlation	1	,484**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	125	125
Πιστεύετε ότι οι εργοδότες έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση και εντείνονται έτσι τα φαινόμενα αδήλωτης εργασίας και εισφοροδιαφυγής;	Pearson Correlation	,484**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	125	125

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Συμπεράσματα και προτάσεις

5.1 Συμπεράσματα της έρευνας

Στο τελευταίο κεφάλαιο θα προσπαθήσουμε να καταγράψουμε τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την θεωρητική προσέγγιση των φαινομένων της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής, που πραγματοποιήθηκε με τη μελέτη σχετικής βιβλιογραφίας, κυβερνητικών εκθέσεων, στοιχείων από φορείς κοινωνικής ασφάλισης καθώς και από διαδικτυακές πηγές. Επιπλέον, θα αναφερθούμε στα αποτελέσματα της έρευνας που ανέκυψαν από την ανάλυση των απαντήσεων στο ερωτηματολόγιό μας.

Τα διάφορα κίνητρα για εισφοροδιαφυγή, οι πολλές διατάξεις που παραμένουν ανενεργές, η περίπλοκη και δυσνόητη ασφαλιστική νομοθεσία, η επιβράβευση της παρανομίας με τις συχνές ρυθμίσεις χρεών, η ελλιπής στελέχωση των ελεγκτικών μηχανισμών, η ανεπαρκής ανταποδοτικότητα εισφορών και παροχών, η ασάφεια των προϋποθέσεων υπαγωγής στην ασφάλιση, η διάψευση ασφαλιστικών προσδοκιών, η ανευθυνότητα συμβουλευτικών υπηρεσιών, οδηγούν στο συνολικό πρόβλημα που λέγεται έλλειψη ασφαλιστικής συνείδησης.

Αυτό επιβεβαιώνεται και από την επεξεργασία του ερωτηματολογίου, όπου οι περισσότεροι υποστήριξαν ότι τόσο οι εργοδότες όσο και οι ασφαλισμένοι στην Ελλάδα έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση και αυτό αποτελεί παράγοντα που ενισχύει την έξαρση της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής.

Η έλλειψη ασφαλιστικής συνείδησης μετατρέπει την συλλογή των ασφαλιστικών εισφορών σε αστυνομική επιχείρηση, αφού θεωρείται σχεδόν σίγουρο ότι όποιος έχει τη δυνατότητα να διαφύγει της καταβολής απαιτητών εισφορών, θα το κάνει. Αποτέλεσμα αυτού είναι να αντιμετωπίζεται ο πολίτης, είτε είναι εργοδότης είτε ασφαλισμένος – ακόμη και ο νομοταγής – με έντονη δυσπιστία από τους μηχανισμούς των ταμείων, γεγονός που αρκετές φορές ίσως να οδηγεί στο αντίθετο, από το επιδιωκόμενο, αποτέλεσμα.

Η οικονομική κρίση που βιώνει η χώρα την τελευταία δεκαετία καθώς και η ανεργία που έχει «σκαρφλώσει» σε υψηλά επίπεδα είναι δύο παράγοντες που ενισχύουν δυστυχώς την άνηση των φαινομένων της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής. Το υψηλό κόστος που επιφέρουν οι ασφαλιστικές εισφορές αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για έναν εργοδότη είτε για να προσλάβει

προσωπικό, είτε για να το απασχολεί νόμιμα, ή για να καλύπτει πλήρως τις ασφαλιστικές του υποχρεώσεις. Αυτό προκύπτει και από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων οι οποίοι υποστήριξαν ότι τόσο η οικονομική κρίση όσο και η ανεργία ενισχύουν πάρα πολύ τα φαινόμενα της εισφοροδιαφυγής και της αδήλωτης εργασίας. Επίσης, ο κλάδος της εστίασης είναι αυτός που συγκεντρώνει ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά αδήλωτης εργασίας και εισφοροδιαφυγής, γεγονός που διαπιστώθηκε τόσο από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων όσο και από την βιβλιογραφική επισκόπηση, σύμφωνα με μαρτυρίες και στοιχεία που αναφέρθηκαν σε προηγούμενο κεφάλαιο.

Η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών καθώς και η συνεργασία των Δημόσιων Υπηρεσιών που σχετίζονται με την καταπολέμηση των φαινομένων της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής, όπως ο Ε.Φ.Κ.Α. , το Σ.ΕΠ.Ε, ο Ο.Α.Ε.Δ. κτλ., αποτελούν την δημοφιλέστερη απάντηση στην ερώτηση πως θα μπορούσαν να περιοριστούν τα φαινόμενα αυτά. Ακολουθούν οι απόψεις εκείνων που υποστηρίζουν πως οι συχνότεροι έλεγχοι και η ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών αλλά και τα πιο αυστηρά πρόστιμα θα καταπολεμήσουν ακόμη περισσότερο την αδήλωτη εργασία και την εισφοροδιαφυγή.

Στην κοινωνική ασφάλιση η ασφαλιστική συνείδηση των πολιτών μπορεί να προαχθεί με την απλότητα και την διαφάνεια των δικαιωμάτων τους, αλλά και των υποχρεώσεων των ασφαλισμένων, ενώ παράλληλα η στελέχωση και η επιμόρφωση των ελεγκτικών οργάνων με τυποποίηση των διοικητικών πρακτικών σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο μπορεί να βοηθήσει επίσης αποτελεσματικά στον περιορισμό των φαινομένων της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής.

Επιπλέον, όσο πιο χαλαρή είναι η σύνδεση ανάμεσα στις παροχές και τις εισφορές, τόσο λιγότερα κίνητρα έχει και ο ασφαλισμένος να επιδιώκει τη μη απώλεια ασφαλιστικών ημερών, επιλέγοντας την εύκολη οδό της αδήλωτης εργασίας ώστε να πετυχαίνει περιστασιακά περισσότερο κέρδος. Με την αύξηση της ανταποδοτικότητας, ο ασφαλισμένος αποκτά ισχυρό κίνητρο να διεκδικεί την ασφάλισή του από τον εκάστοτε εργοδότη του.

Αξίζει να αναφερθεί σε αυτό το σημείο ότι ακόμη και ο θεσμός κατώτατων συντάξεων, ίσως οδηγεί τον ασφαλισμένο στην αποποίηση της ασφάλισης, διότι εάν γνωρίζει ότι το ύψος της σύνταξής του όταν φτάσει σε συντάξιμη ηλικία θα είναι εκ των πραγμάτων χαμηλό, τότε δεν εκφράζει την επιθυμία να ασφαρίζεται ώστε να εξασφαλίσει τόσο χαμηλές απολαβές μακροπρόθεσμα.

5.2 Προτάσεις αντιμετώπισης των φαινομένων της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής

Η Ελλάδα παρουσιάζει διαχρονικά ένα από τα υψηλότερα ποσοστά αδήλωτης εργασίας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο αυξήθηκε δραματικά κατά τη διάρκεια της κρίσης.

Για την καταπολέμηση της συσσώρευσης των οφειλόμενων εισφορών, δηλαδή της οριστικής είσπραξης των οφειλών που έχουν βεβαιωθεί, το πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο κρατικός μηχανισμός είναι τόσο ο εντοπισμός των εργοδοτών που είναι οφειλέτες ή μεγαλοοφειλέτες, όσο και το πρακτικό πρόβλημα αδυναμίας είσπραξης των μεγάλων ποσών που έχουν συσσωρευτεί για χρόνια, εν μέσω κρίσης.

Ας σημειωθεί ότι η άμεση καταπολέμηση του φαινομένου της εισφοροδιαφυγής κρίνεται αναγκαία για έναν ακόμη λόγο: για την ισότιμη και δίκαιη αντιμετώπιση εκείνων των εργοδοτών που εκπληρώνουν εμπρόθεσμα και νόμιμα τις ασφαλιστικές τους υποχρεώσεις.

Με την ίδρυση του Ε.Φ.Κ.Α. η Ε.ΥΠ.Ε.Α. αντικαταστάθηκε από τα Περιφερειακά Ελεγκτικά Κέντρα Ασφάλισης (Π.Ε.Κ.Α.), τα οποία έχουν σαν επιχειρησιακό στόχο τους τη λήψη μέτρων καταπολέμησης της αδήλωτης και υποδηλωμένης εργασίας, με την ενίσχυση των επιτόπιων ελέγχων σε συνδυασμό με την διενέργεια τακτικών, ώστε να ελέγχεται η εφαρμογή της ασφαλιστικής νομοθεσίας.

Επίσης, έγιναν πιο αυστηρά τα πρόστιμα σε περιπτώσεις αδήλωτης εργασίας και στοχοποιούνται οι κατ' εξακολούθηση παραβάτες εργοδότες, για τους οποίους προβλέπεται η κλιμακωτή αύξηση του ποσού του προστίμου, ανάλογα με τη συχνότητα υποτροπής τους.

Παρά το γεγονός ότι οι νέοι όροι ελέγχου της αδήλωτης εργασίας έγιναν πιο αυστηροί και θα περίμενε κανείς να οδηγήσουν στην κατακόρυφη μείωση του ποσοστού αδήλωτης εργασίας και εισφοροδιαφυγής, εντούτοις οι εργοδότες καταφεύγουν σε πλασματική, εικονική ή ελάχιστη δήλωση των εργαζομένων που δεν έχουν δηλωθεί, ώστε αν τους ελέγξει κάποιο αρμόδιο κλιμάκιο, να τιμωρηθούν με χαμηλότερα πρόστιμα από εκείνο της αδήλωτης εργασίας (ωράριο εργασίας, υπερωρίες, ειδικότητα διαφορετική της πραγματικής κτλ.).

Το σημαντικότερο μέτρο που μπορεί να προταθεί και να οδηγήσει σε σημαντική μείωση της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής, είναι οι συχνότεροι έλεγχοι των επιχειρήσεων, διότι μέχρι σήμερα οι έλεγχοι είναι δειγματοληπτικοί και δεν αφορούν ούτε το σύνολο των επιχειρήσεων ούτε το σύνολο των κλάδων.

Όταν ο εργοδότης γνωρίζει ότι είναι πολύ πιθανό να ελέγχεται συχνά από τα αρμόδια σώματα, τότε θα είναι πολύ ριψοκίνδυνο για εκείνον να απασχολεί προσωπικό αδήλωτο ή ακόμη και πλημμελώς δηλωμένο.

Σύμφωνα με τις προτάσεις του Κου Δημήτριου Μπούρλου³⁶, η ενίσχυση των Τμημάτων Εσόδων είναι η πρώτη στην λίστα, αν και φαίνεται αδύνατο να προσληφθούν νέοι υπάλληλοι σε μια περίοδο που η Δημόσια Διοίκηση επιδιώκει μείωση δαπανών, αποκλείοντας νέες προσλήψεις.

Εδώ θα μπορούσε να προταθεί μια τροποποίηση του οργανογράμματος της Διοίκησης του Ε.Φ.Κ.Α., για την αναδιανομή του προσωπικού που απασχολείται στις κεντροποιημένες υπηρεσίες και να διοχετευτεί στα Τμήματα Εσόδων των Υποκαταστημάτων, ώστε να αυξηθεί ο αριθμός των ελεγκτών.

Περισσότεροι ελεγκτές διεξάγουν περισσότερους ελέγχους, ανακαλύπτουν περιπτώσεις αδήλωτης εργασίας, καταλογίζουν πρόστιμα, οδηγούν στον περιορισμό της εισφοροδιαφυγής.

Θα πρέπει να επανασχεδιαστεί ο τρόπος ελέγχου των επιχειρήσεων ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκουν και να επαναλαμβάνονται οι τακτικοί ουσιαστικοί έλεγχοι των επιχειρήσεων έστω κάθε δύο έτη, από τους ελεγκτές των υποκαταστημάτων της ίδιας περιοχής.

Επίσης, θα πρέπει να επανέλθει το δικαίωμα της διενέργειας του επιτόπιου ελέγχου στους ελεγκτές των υποκαταστημάτων, γιατί είναι οι μόνοι που έχουν άμεση επαφή με τον εργοδότη και τους ασφαλισμένους και μπορούν να κρίνουν και να διακρίνουν τον εργοδότη που τηρεί τις υποχρεώσεις του από τον εργοδότη που εισφοροδιαφεύγει ή τον εργοδότη που προσπαθεί να αποφεύγει συστηματικά την ασφαλιστική νομιμότητα.

Άλλη μια πρόταση είναι η διενέργεια δειγματοληπτικών επιτόπιων ελέγχων από τους υπαλλήλους των Τμημάτων Εσόδων Κοινών Επιχειρήσεων σε εκείνες τις επιχειρήσεις που κάνουν απογραφή και δηλώνουν ότι ξεκινούν να απασχολούν προσωπικό, ώστε να επιβεβαιώνουν ότι ο υπάλληλος εργάζεται σύμφωνα με το

³⁶ Μπούρλος Δ., *Εισφοροδιαφυγή*, Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου & Επιχειρηματικότητας, 7 Ιανουαρίου 2010, σελ. 18
< <https://etapmme.files.wordpress.com/2010/01/3560.pdf> >

ωράριο που δηλώνεται και βάσει των μηνιαίων αποδοχών που κοινοποιούνται στο σύστημα ΕΡΓΑΝΗ.

Δειγματοληπτικοί επιτόπιοι έλεγχοι μπορούν να διενεργούνται και στην περίπτωση που ένας αναπόγραφος εργοδότης, δηλαδή κάποιος που δηλώνει ότι δεν απασχολεί προσωπικό στην επιχείρησή του, αιτείται για χορήγηση ασφαλιστικής ενημερότητας. Σε μια τέτοια περίπτωση ακόμη και αν υπήρχε η σκέψη ο εργοδότης να απασχολήσει προσωπικό αλλά να μην το δηλώσει στα αρμόδια όργανα, δε θα το τολμούσε όταν θα γνώριζε ότι με την αίτησή του για ασφαλιστική ενημερότητα, θα διενεργείτο επιτόπιος έλεγχος σε ανύποπτη στιγμή ώστε να επιβεβαιωθεί ότι όντως είναι αναπόγραφος.

Όλες οι παραπάνω προτάσεις βέβαια προϋποθέτουν την επαρκή στελέχωση των τμημάτων εσόδων με προσωπικό. Επιπλέον, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία και στην κατάρτιση του προσωπικού. Οι υπάλληλοι θα πρέπει να παρακολουθούν επιμορφωτικά σεμινάρια ώστε να εξελίσσουν διαρκώς τις γνώσεις τους και τις δεξιότητες σε θέματα ελέγχου και εισφοροδιαφυγής.

Επίσης, άλλο ένα σημαντικό φαινόμενο που ενισχύει την αδήλωτη εργασία και την εισφοροδιαφυγή είναι η τακτική της εικονικότητας των επιχειρήσεων, των ασφαλίσεων, των «υπεύθυνων» εργοδοτών. Είναι πολύ σύνηθες σε κάποιους συγκεκριμένους κλάδους (π.χ. γυμναστήρια, φούρνοι, εστίαση) να λειτουργεί μια επιχείρηση, να απασχολεί προσωπικό το οποίο συνήθως ασφαλίζει, αλλά να μην εξοφλεί τις ασφαλιστικές της υποχρεώσεις κάθε μήνα, με αποτέλεσμα το κράτος να ζημιώνεται, διότι δεν εισπράττει από την συγκεκριμένη επιχείρηση τα απαιτούμενα ποσά, πλην όμως παρέχει στους εργαζόμενους όλα τα δικαιώματα που απορρέουν από την εργασιακή τους σχέση.

Στην προσπάθεια του ο Ε.Φ.Κ.Α. να περιορίσει αυτές τις περιπτώσεις ενεργοποίησε ελεγκτικούς μηχανισμούς, ώστε να μπορεί να δεσμεύει τις συγκεκριμένες επιχειρήσεις και να τις πιέζει για ρύθμιση ή εξόφληση οφειλών για να μπορούν να συνεχίζουν να λειτουργούν, επιβάλλοντας μέτρα αναγκαστικής είσπραξης μέσω του Κ.Ε.Α.Ο. .

Οι εργοδότες όμως έχουν αναπτύξει διάφορες στρατηγικές εισφοροδιαφυγής εμποδίζοντας έτσι την ικανοποίηση του φορέα από την παρουσία του οφειλέτη ή αποσκοπούν ακόμη και στην αδυναμία εντοπισμού των πραγματικών υπευθύνων.

Όπως αναφέρεται και στην Εγκύκλιο 1/2020 της Διοίκησης του Ε.Φ.Κ.Α., όταν τίθεται σε εφαρμογή το μέτρο αναστολής υποβολής της Α.Π.Δ. λόγω οφειλών,

προκειμένου να αποτραπεί περαιτέρω βλάβη, οι εργοδότες υιοθετούν διάφορες παρελκυστικές τακτικές για να συνεχίσουν να δρουν ανενόχλητοι από την κρατική τσιμπίδα.

Κάποιες από αυτές τις τακτικές είναι οι ακόλουθες:

- Δημιουργείται μια νέα επιχείρηση (έναρξη στην εφορία με νέο Α.Φ.Μ.) με την ίδια έδρα ή το ίδιο αντικείμενο με την χρεωμένη επιχείρηση και την ασφάλιση του προσωπικού της στην καινούργια.
- Τοποθετούνται σε θέση ευθύνης πρόσωπα, σε πολλές περιπτώσεις υπερήλικα, χωρίς περιουσία ή προηγούμενη επιχειρηματική δραστηριότητα ή πρώην εργαζόμενοι της επιχείρησης, ώστε να μην είναι δυνατή η ικανοποίηση του φορέα από την περιουσία του υπευθύνου.
- Δημιουργείται οφειλή από την έναρξη της επιχείρησης ή μεγάλη (απότομη) αύξηση στον αριθμό των εργαζομένων σε μικρό χρονικό διάστημα, όταν αυτή δεν δικαιολογείται από το είδος ή τη δραστηριότητα της επιχείρησης (πχ. σε εποχικές επιχειρήσεις).³⁷

Σε αυτές τις περιπτώσεις θα μπορούσε να προταθεί μια ουσιαστική συνεργασία ανάμεσα στις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες και τον Ε.Φ.Κ.Α., όταν γίνεται έναρξη εργασιών σε διεύθυνση ήδη υπάρχουσας επιχείρησης με τον ίδιο κωδικό δραστηριότητας, να ενημερώνεται το αρμόδιο υποκατάστημα Ε.Φ.Κ.Α. και να διενεργεί έλεγχο στην υπάρχουσα επιχείρηση.

Αν διαπιστώνεται οφειλή από κατ' εξακολούθηση ανεξόφλητες ασφαλιστικές εισφορές, τότε να μην δίνεται νέο Α.Φ.Μ. στην επιχείρηση. Έτσι θα μπορούσαν να περιοριστούν σε μεγάλο βαθμό οι επιχειρήσεις που ανοίγουν και το μόνο που κάνουν είναι να χρεώνουν τον κρατικό ασφαλιστικό οργανισμό.

Επίσης, στις περιπτώσεις καταγγελίας εργαζομένων που δεν έχουν ασφαλιστεί από τον εργοδότη θα πρέπει η διεκπεραίωσή τους από τα αρμόδια τμήματα των Π.Ε.Κ.Α. να είναι πιο σύντομη και όχι να παραμένουν σε εκκρεμότητα για μήνες. Παράλληλα με την ασφαλιστική τακτοποίηση των υπαλλήλων, χρήσιμο θα ήταν να ενημερώνεται άμεσα και η αντίστοιχη Δ.Ο.Υ., στην οποία υπάγεται ο ασφαλισμένος και να ελέγχει αν για αυτές τις ασφαλιστικές εισφορές έχει πληρωθεί από τον εργοδότη και έχει φορολογηθεί ως οφειλε.

³⁷ Εγκύκλιος ΕΦΚΑ 1/2020, σελ. 3

Με τις τελευταίες οδηγίες του Υπουργείου Εργασίας και τις διευκρινιστικές οδηγίες που εκδόθηκαν από τον Ε.Φ.Κ.Α., πλέον όλοι οι εργαζόμενοι οφείλουν να εκδώσουν Αριθμό Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (Α.Μ.Κ.Α.) για να έχουν τη δυνατότητα να ασφαρίζονται από τον εργοδότη τους είτε μέσω Α.Π.Δ. ή με εργόσημο και να μπορούν να επωφελούνται από τις παροχές του κράτους (υγειονομική περίθαλψη, ανανέωση άδεια παραμονής για τους αλλοδαπούς κ.α.).

Αυτό σημαίνει ότι μια μεγάλη μερίδα ατόμων που απασχολούνταν σε οικιακές εργασίες ή φροντίδα ανήμπορων ή ηλικιωμένων ανθρώπων, και δεν δηλώνονταν σε καμία δημόσια υπηρεσία όπως ορίζει η νομοθεσία, έσπευσαν στα κατά τόπους υποκαταστήματα του Ε.Φ.Κ.Α. να εκδώσουν Α.Μ.Κ.Α. για να έχουν το δικαίωμα να γίνονται αποδέκτες των παροχών.

Μια πρόταση που θα μπορούσε να γίνει στις περιπτώσεις αυτών των εργαζομένων, είναι η αναδρομική τους ασφάλιση από την ημερομηνία ισχύος της άδειας εργασίας τους και η καταβολή των απαιτητών εισφορών τους βάσει ενός τεκμαρτού ημερομισθίου, διότι προφανώς απασχολούνταν αδήλωτοι και εισφοροδιέφευγαν για μεγάλο χρονικό διάστημα, και απλά αναγκάστηκαν να εμφανιστούν και να δηλώσουν την δραστηριότητά τους μόνο για να εκμεταλλευτούν κρατικές παροχές, με την υποχρεωτική έκδοση του Α.Μ.Κ.Α. .

Το ιδανικό θα ήταν και η ταυτόχρονη ενημέρωση των αντίστοιχων Δ.Ο.Υ. ώστε να φορολογούνται για το ανάλογο χρονικό διάστημα και για μη δηλωθέντα εισοδήματα, συνεισφέροντας πιο αποτελεσματικά στην αύξηση των εσόδων του Κράτους.

Μια ακόμη πρόταση που θα είχε αποτέλεσμα θα ήταν η επαναφορά του χαμηλού ποσού ασφάλισης σε απασχόληση συγγενικών προσώπων α' και β' βαθμού σε ατομικές επιχειρήσεις. Αυτό σημαίνει να δοθεί η δυνατότητα στους εργοδότες που απασχολούν συγγενικά τους πρόσωπα (σύζυγοι, παιδιά, αδέρφια) αλλά δεν τα ασφαλίζουν, καθώς τους παρέχεται αυτή η δυνατότητα από την ασφαλιστική νομοθεσία, να τους αντιμετωπίζουν σαν υπαλλήλους που παρέχουν την εργασία τους, ανεξαρτήτως συγγένειας.

Ουσιαστικά να τους ασφαλίζουν για το πραγματικό της απασχόλησης (μειωμένη ή πλήρης ενώ μέχρι σήμερα ο νόμος ορίζει το συγγενικό πρόσωπο να ασφαρίζεται με σύμβαση πλήρους απασχόλησης – πενθήμερο/οκτάωρο - ακόμη και αν στην πραγματικότητα εργάζεται για λιγότερες ημέρες/ώρες) αλλά με χαμηλότερο ποσοστό ασφάλισης.

Από τα πιο σημαντικά συμπεράσματα της εργασίας είναι ότι πρέπει να ενισχυθεί η ασφαλιστική συνείδηση - από τις μικρές κιόλας ηλικίες - καθώς και η επιτακτική ανάγκη να συνειδητοποιήσει ο κόσμος ότι η ασφαλιστική του κάλυψη συνδέεται άμεσα με τις παροχές του Κράτους Πρόνοιας και ότι υπάρχει αναλογικότητα ανάμεσα στα δύο μέρη.

Με αυτό το γεγονός, θα μπορούσαν να περιοριστούν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής και να αυξηθούν τόσο τα έσοδα των ασφαλιστικών ταμείων όσο και τα έσοδα του κράτους, ώστε να μπορεί και εκείνο με τη σειρά του να καλύπτει τις ασφαλιστικές παροχές (επιδόματα και συντάξεις) των δικαιούχων χωρίς να αντιμετωπίζει κίνδυνο μη δυνατότητας καταβολής αυτών.

Τελειώνοντας, θεωρούμε ότι υπάρχουν περιθώρια αντιμετώπισης και περιορισμού αυτών των αρνητικών φαινομένων, αρκεί να συμπράξουν σε αυτό τόσο οι εργοδότες και οι απασχολούμενοι όσο και οι δημόσιοι φορείς που εμπλέκονται. Ο δρόμος για να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο είναι η εκατέρωθεν εκπαίδευση, η απλούστευση των νόμων, κανόνων και διαδικασιών και φυσικά η αύξηση της κατανόησης του ότι όλο το σύστημα διάγεται από δικαιοσύνη και κοινωνική αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών.

5.3 Πεδία μελλοντικής έρευνας

Η παρούσα εργασία προσπάθησε να προσεγγίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής, ξεκινώντας με μια θεωρητική προσέγγιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης μέσα από μια βιβλιογραφική επισκόπηση και στην συνέχεια να αναλύσει τα αίτια και τους τρόπους αντιμετώπισης αυτών των διαχρονικών φαινομένων, ερμηνεύοντας και συνυπολογίζοντας τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα.

Με την ολοκλήρωση αυτού του συγγραφικού πονήματος αναλύσαμε την εξέλιξη του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και το πώς είναι δομημένο αυτό στην χώρα μας, καταφέραμε να εντοπίσουμε ποιοι κλάδοι εργασίας είναι εκείνοι που παρουσιάζουν μεγαλύτερα ποσοστά αδήλωτης εργασίας και εισφοροδιαφυγής και αν επηρεάζονται από το αντικείμενο του κλάδου ή σχετίζονται με το κατά πόσο έχει ανεπτυγμένη ασφαλιστική συνείδηση ο εργοδότης ή ο ασφαλισμένος.

Επειδή το θέμα της κοινωνικής ασφάλισης είναι πάντα επίκαιρο και επηρεάζει όλους τους εμπλεκόμενους, ανεξαρτήτως της ιδιότητάς τους (εργοδότες, εργαζόμενοι), θα μπορούσε να διενεργηθεί μια μελλοντική έρευνα και να επεκτείνει το κοινό στο οποίο

θα απευθύνεται, ώστε να περιλαμβάνει όχι μόνο στελέχη του Δημοσίου Τομέα αλλά και ιδιωτικούς υπαλλήλους και ελεύθερους επαγγελματίες με την ιδιότητα του φοροτεχνικού/λογιστή.

Θα έχει εξαιρετικό ενδιαφέρον να καταγραφούν οι απόψεις των ανθρώπων που εργάζονται εκτός Δημοσίων Υπηρεσιών αλλά έρχονται σε επαφή με αυτές καθημερινά μέσα από την δραστηριότητά τους, για το πώς αντιμετωπίζουν εκείνοι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής και κατά πόσο ικανοποιητικά είναι τα μέτρα που λαμβάνονται κατά καιρούς από τον νομοθέτη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Ερωτηματολόγιο

Το παρόν ερωτηματολόγιο πραγματοποιείται στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού "Δημόσια Οικονομική και Πολιτική" στο τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής.

Είναι ανώνυμο, οι απαντήσεις είναι εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας.

1. Ποιό είναι το φύλο σας;

Ανδρας Γυναίκα

2. Ποιά είναι η ηλικία σας;

25-35 , 36-40 , 41-45 , 46-50 , 51 και άνω

3. Ποιό είναι το μορφωτικό σας επίπεδο;

Δευτεροβάθμια , Τριτοβάθμια , Μεταπτυχιακό , Διδακτορικό ,

Άλλο.....

4. Πόσα χρόνια προϋπηρεσίας έχετε στον ΕΦΚΑ;

1-5 , 6-10 , 11-15 , 16-20 , 21 και άνω

5. Πιστεύετε ότι οι εργαζόμενοι έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση και εντείνονται έτσι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής ;

Καθόλου , Λίγο , Αρκετά , Πολύ , Πάρα πολύ

6. Πιστεύετε ότι οι εργοδότες έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση και εντείνονται έτσι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής ;

Καθόλου , Λίγο , Αρκετά , Πολύ , Πάρα πολύ

7. Πιστεύετε ότι οι παροχές της κοινωνικής ασφάλισης είναι ανάλογες των ασφαλιστικών εισφορών που πρέπει να καταβάλλονται (ανταποδοτικότητα) ;

- Καθόλου , Λίγο , Αρκετά , Πολύ , Πάρα πολύ
8. Πιστεύετε ότι οι υψηλές ασφαλιστικές εισφορές ενισχύουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής ;
- Καθόλου , Λίγο , Αρκετά , Πολύ , Πάρα πολύ
9. Πιστεύετε ότι τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας ενισχύουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής ;
- Καθόλου , Λίγο , Αρκετά , Πολύ , Πάρα πολύ
10. Πιστεύετε ότι η οικονομική κρίση στην χώρα μας επηρέασε θετικά τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής ;
- Καθόλου , Λίγο , Αρκετά , Πολύ , Πάρα πολύ
11. Πιστεύετε ότι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής παρουσιάζουν αύξηση διαχρονικά;
- Καθόλου , Λίγο , Αρκετά , Πολύ , Πάρα πολύ
12. Πιστεύετε ότι τα μέτρα καταπολέμησης της εισφοροδιαφυγής είναι αποτελεσματικά;
- Καθόλου , Λίγο , Αρκετά , Πολύ , Πάρα πολύ
13. Πιστεύετε ότι τα σώματα ελέγχου για περιορισμό της αδήλωτης εργασίας είναι επαρκώς επανδρωμένα;
- Καθόλου , Λίγο , Αρκετά , Πολύ , Πάρα πολύ
14. Πιστεύετε ότι ο κλάδος εστίασης - ψυχαγωγίας (καφετέριες, μπαρ, εστιατόρια κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;
- Καθόλου , Λίγο , Αρκετά , Πολύ , Πάρα πολύ
15. Πιστεύετε ότι οι εμπορικές επιχειρήσεις εισφοροδιαφεύγουν;
- Καθόλου , Λίγο , Αρκετά , Πολύ , Πάρα πολύ
16. Πιστεύετε ότι ο τουριστικός κλάδος (ξενοδοχεία κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;

Καθόλου , Λίγο , Αρκετά , Πολύ , Πάρα πολύ

17. Πιστεύετε ότι ο κλάδος ομορφιάς/καλλωπισμού (κομμωτήρια, ινστιτούτα καλλονής, υπηρεσίες μανικιούρ/πεντικιούρ κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;

Καθόλου , Λίγο , Αρκετά , Πολύ , Πάρα πολύ

18. Πιστεύετε ότι οι κατ' οίκον εργοδότες (οικιακές βοηθοί, ιδιαίτερα μαθήματα, φύλαξη παιδιών κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;

Καθόλου , Λίγο , Αρκετά , Πολύ , Πάρα πολύ

19. Πιστεύετε ότι ο κατασκευαστικός κλάδος (οικοδόμοι, τεχνίτες κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;

Καθόλου , Λίγο , Αρκετά , Πολύ , Πάρα πολύ

20. Πιστεύετε ότι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής ;

Καθόλου , Λίγο , Αρκετά , Πολύ , Πάρα πολύ

21. Πιστεύετε ότι η επιβολή πιο αυστηρών προστίμων στους παραβάτες θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής ;

Καθόλου , Λίγο , Αρκετά , Πολύ , Πάρα πολύ

22. Πιστεύετε ότι οι συχνότεροι έλεγχοι των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών (ΠΕΚΑ, ΣΕΠΕ, Οικονομική Αστυνομία) θα περιορίσουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής ;

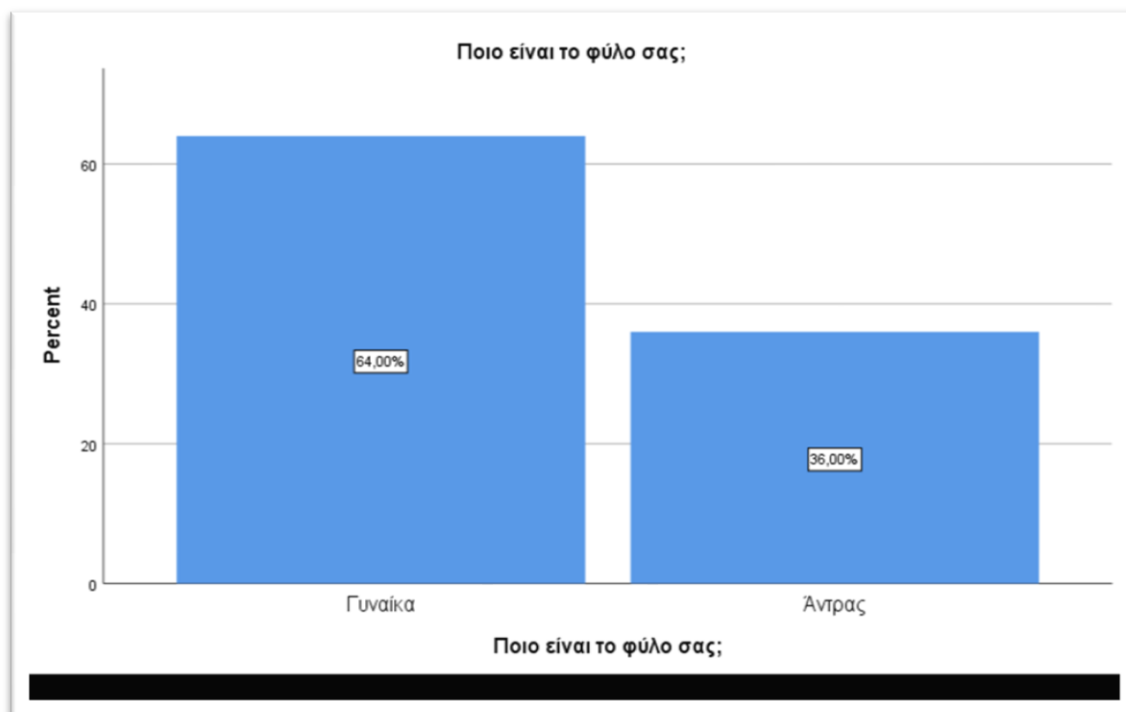
Καθόλου , Λίγο , Αρκετά , Πολύ , Πάρα πολύ

23. Πιστεύετε ότι η συνεργασία των Δημόσιων Υπηρεσιών (ΕΦΚΑ, ΣΕΠΕ, ΟΑΕΔ κτλ.) τόσο σε επίπεδο διασταύρωσης στοιχείων όσο και επιτοπίων ελέγχων θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής ;

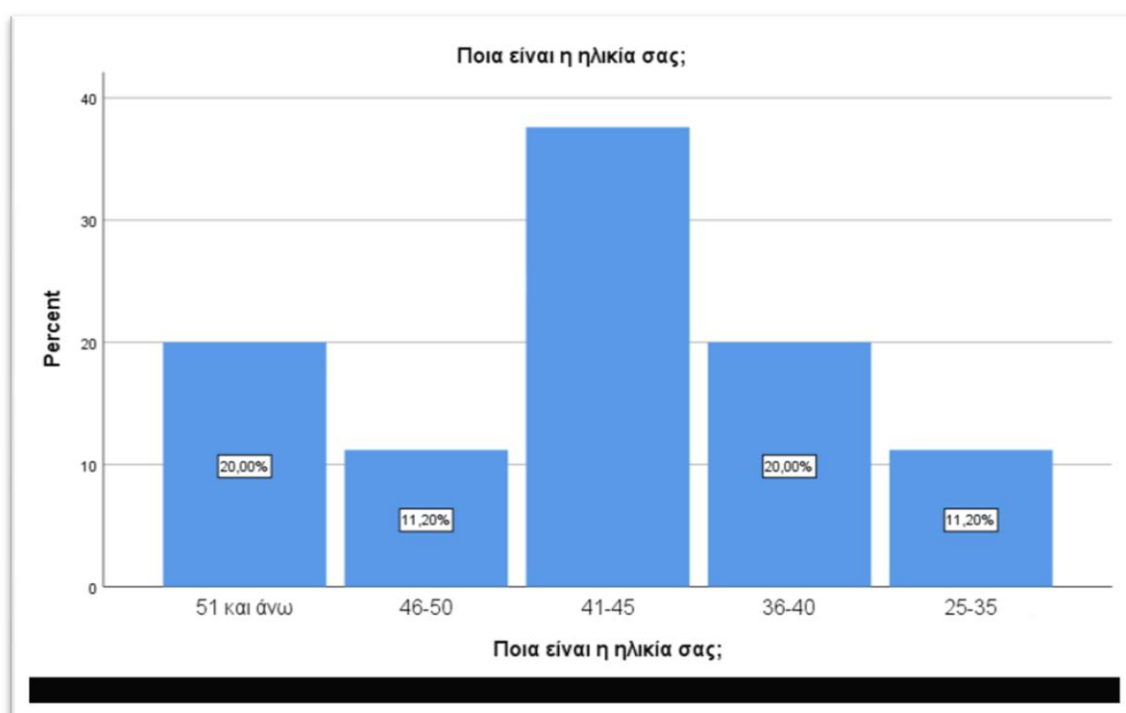
Καθόλου , Λίγο , Αρκετά , Πολύ , Πάρα πολύ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

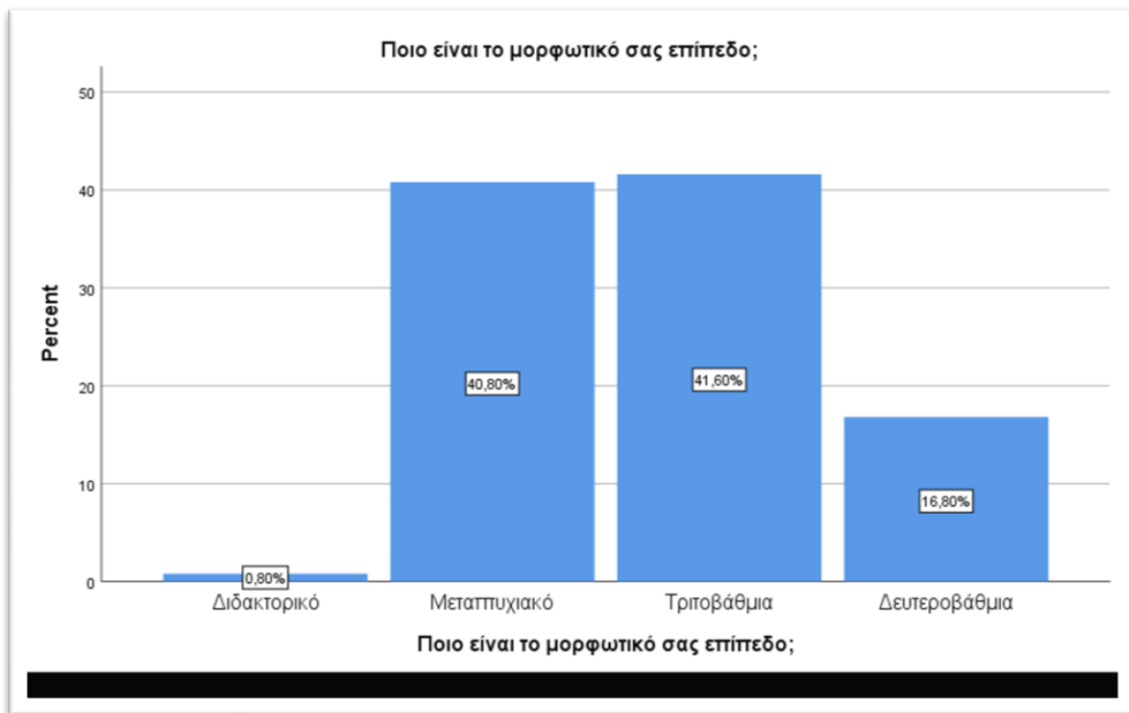
Διαγράμματα

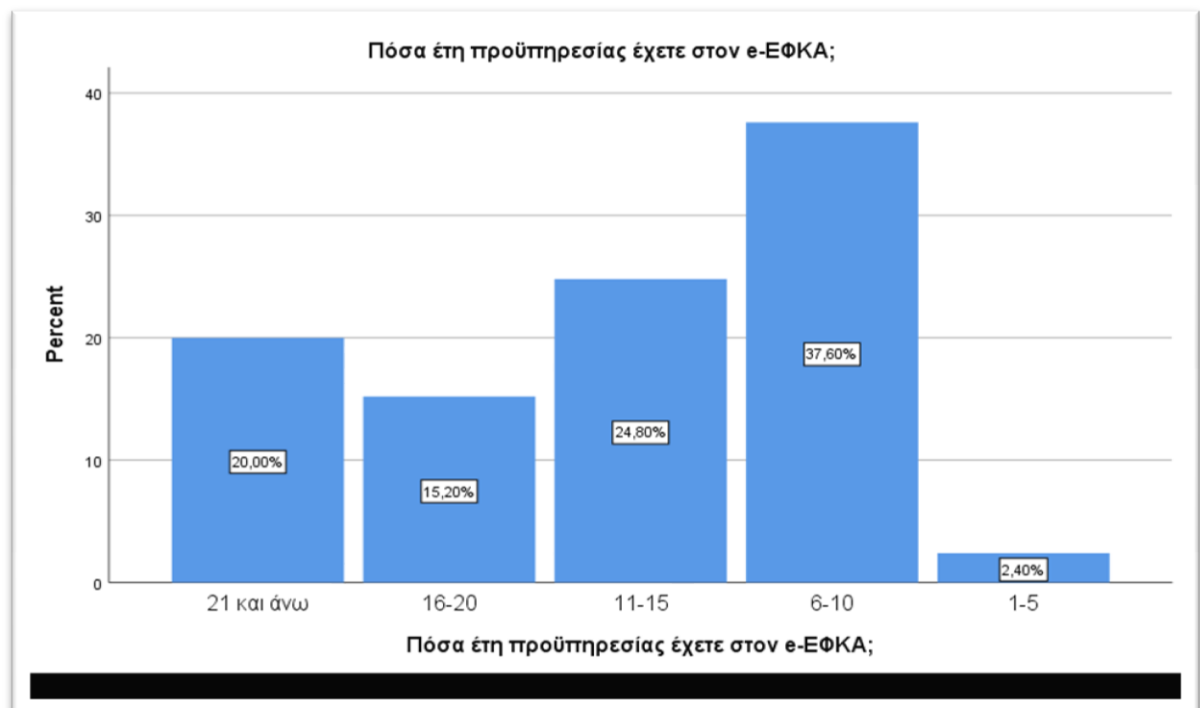
Διάγραμμα 4.1: Φύλο των συμμετεχόντων

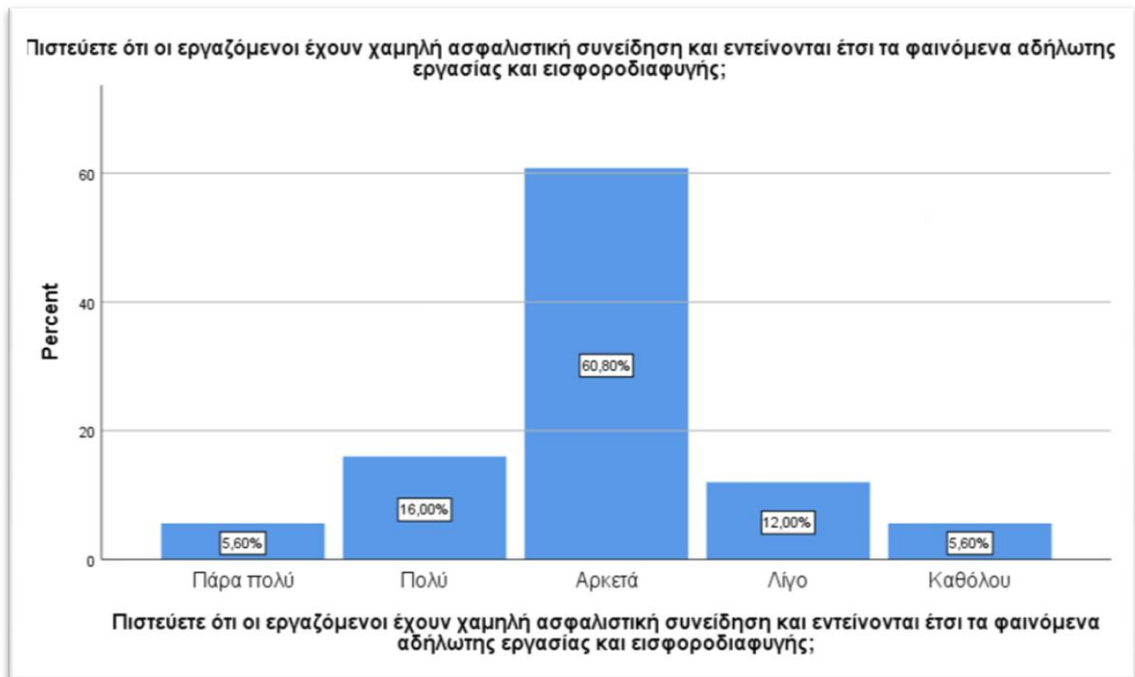
Διάγραμμα 4.2: Ηλικία των συμμετεχόντων

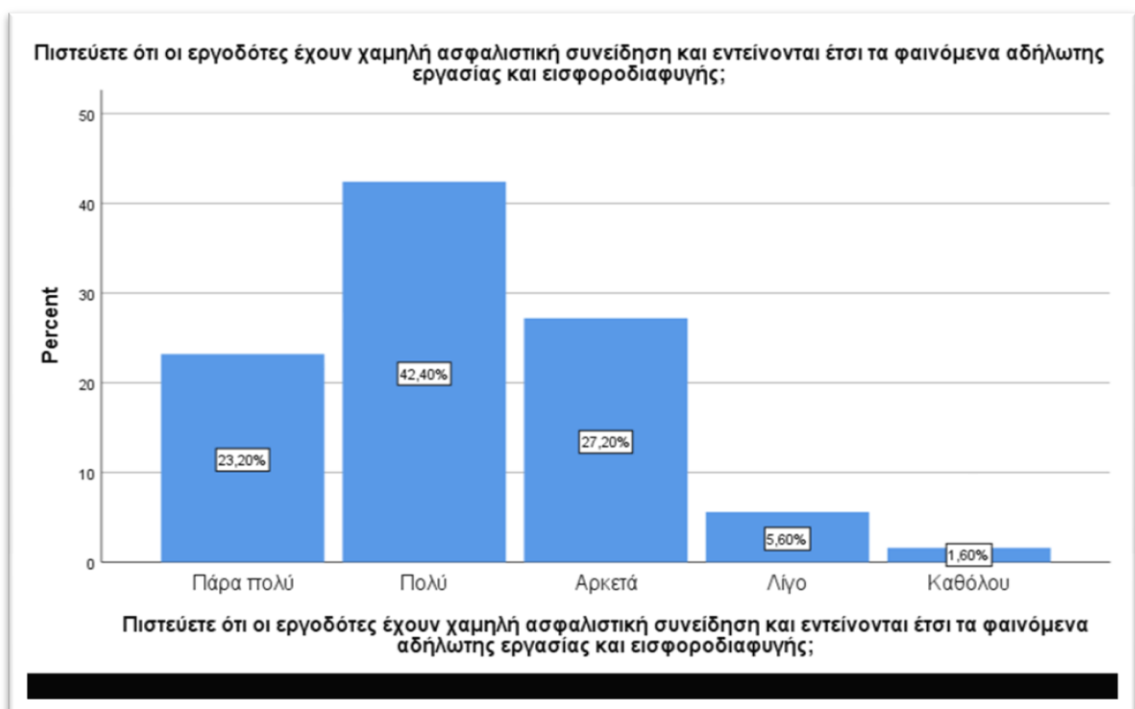
Διάγραμμα 4.3 : Μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων

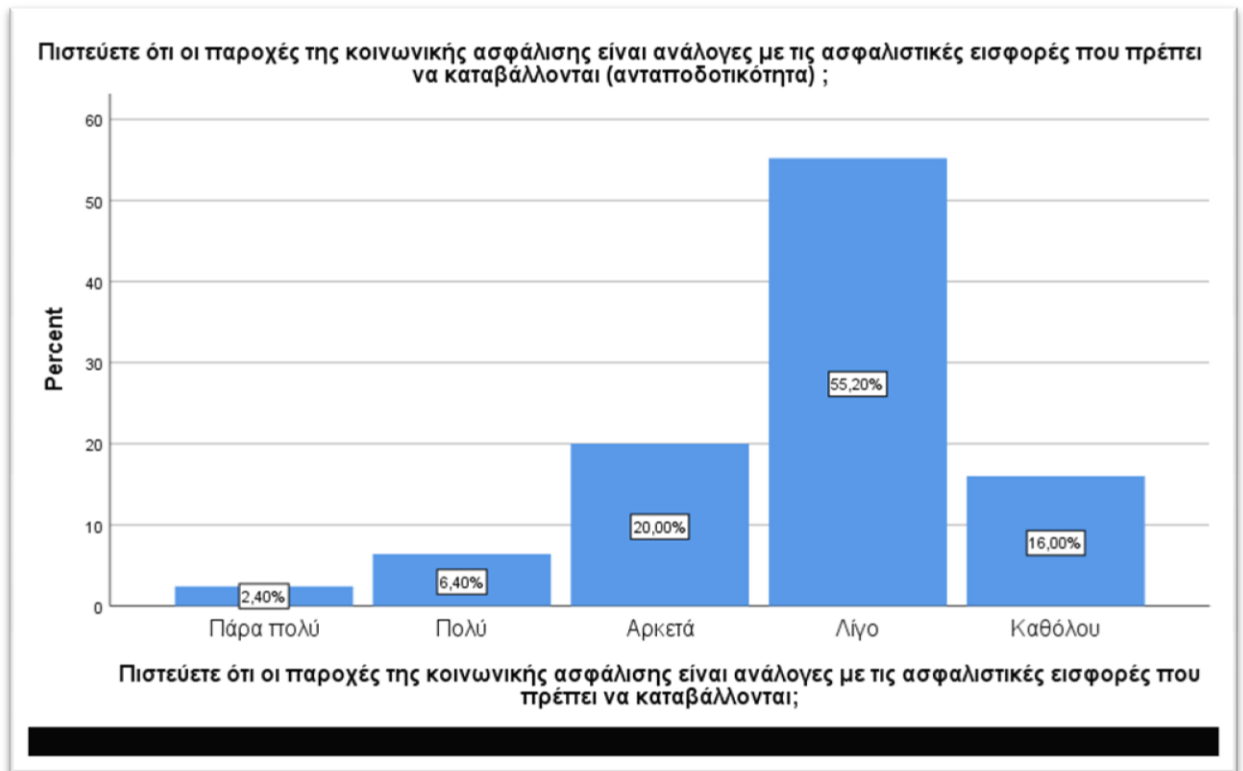
Διάγραμμα 4.4: Έτη προϋπηρεσίας των συμμετεχόντων στον e-ΕΦΚΑ

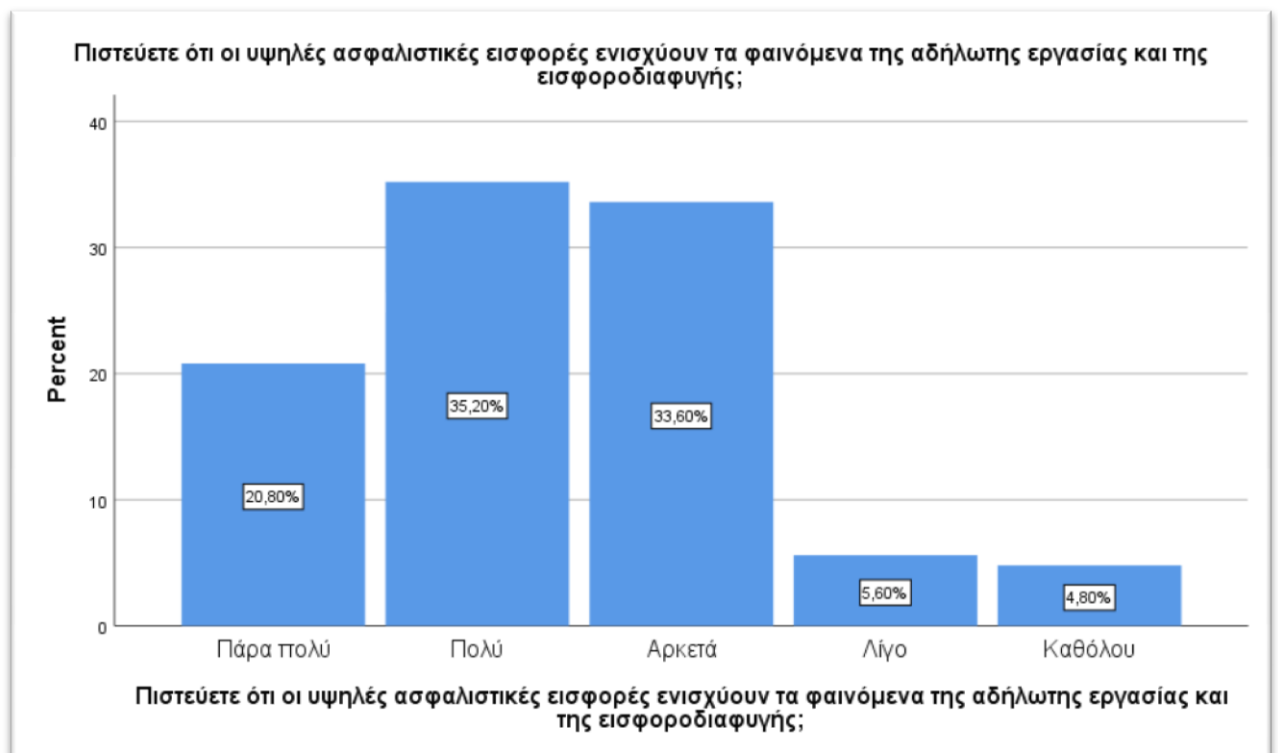
Διάγραμμα 4.5: Πιστεύετε ότι οι εργαζόμενοι έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση και εντείνονται έτσι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

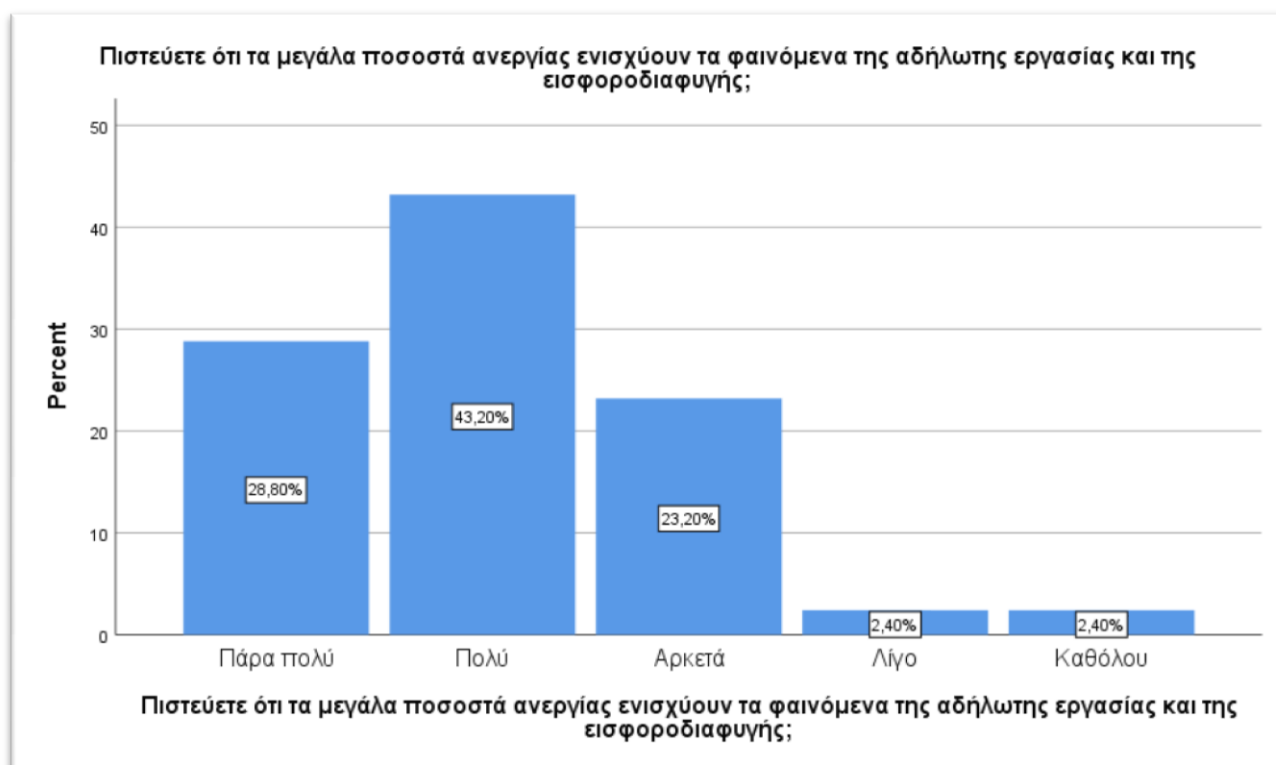
Διάγραμμα 4.6: Πιστεύετε ότι οι εργοδότες έχουν χαμηλή ασφαλιστική συνείδηση και εντείνονται έτσι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

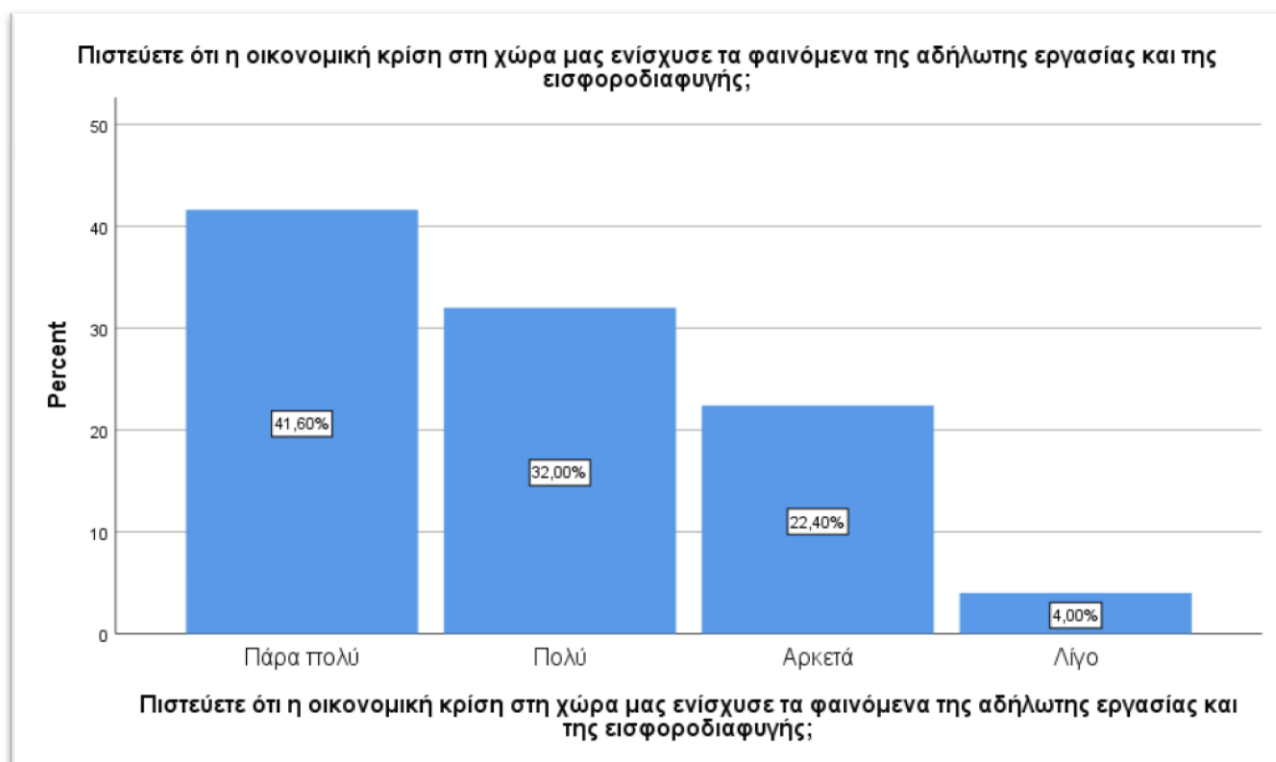
Διάγραμμα 4.7 : Πιστεύετε ότι οι παροχές της κοινωνικής ασφάλισης είναι ανάλογες των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλονται (ανταποδοτικότητα) ;

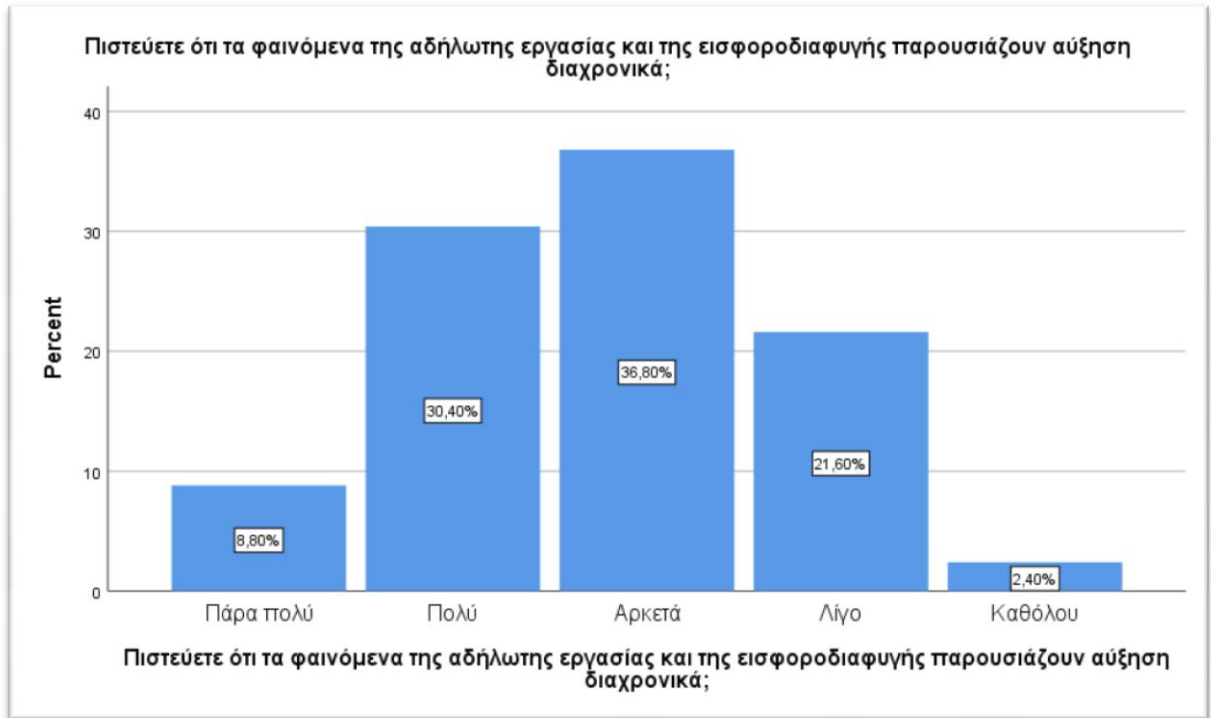
Διάγραμμα 4.8: Πιστεύετε ότι οι υψηλές ασφαλιστικές εισφορές ενισχύουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

Διάγραμμα 4.9: Πιστεύετε ότι τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας ενισχύουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

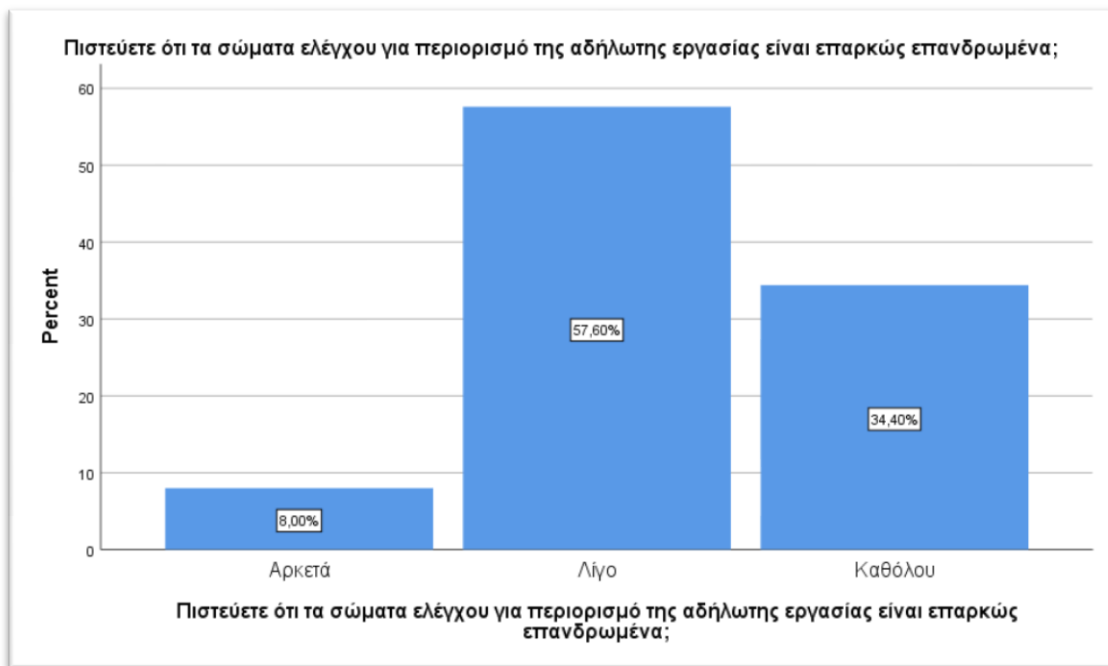
Διάγραμμα 4.10 : Πιστεύετε ότι η οικονομική κρίση στη χώρα μας ενίσχυσε τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

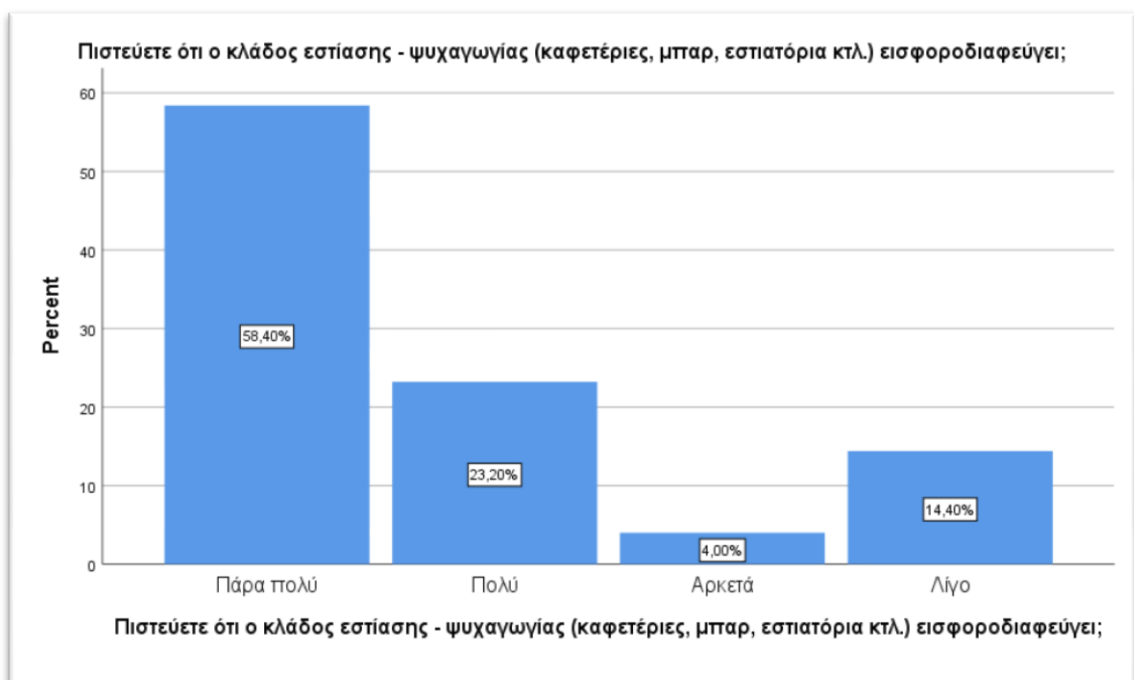
Διάγραμμα 4.11 : Πιστεύετε ότι τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής παρουσιάζουν αύξηση διαχρονικά;

Διάγραμμα 4.12: Πιστεύετε ότι τα μέτρα καταπολέμησης της εισφοροδιαφυγής είναι αποτελεσματικά;

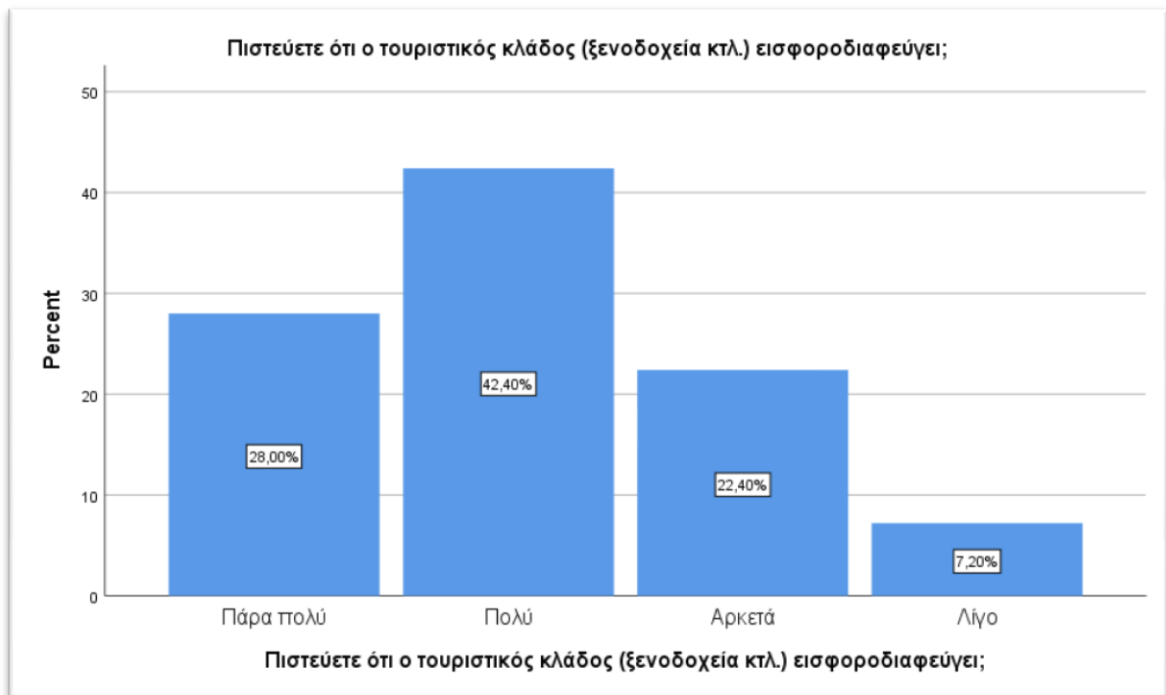
Διάγραμμα 4.13: Πιστεύετε ότι τα σώματα ελέγχου για περιορισμό της αδήλωτης εργασίας είναι επαρκώς επανδρωμένα;

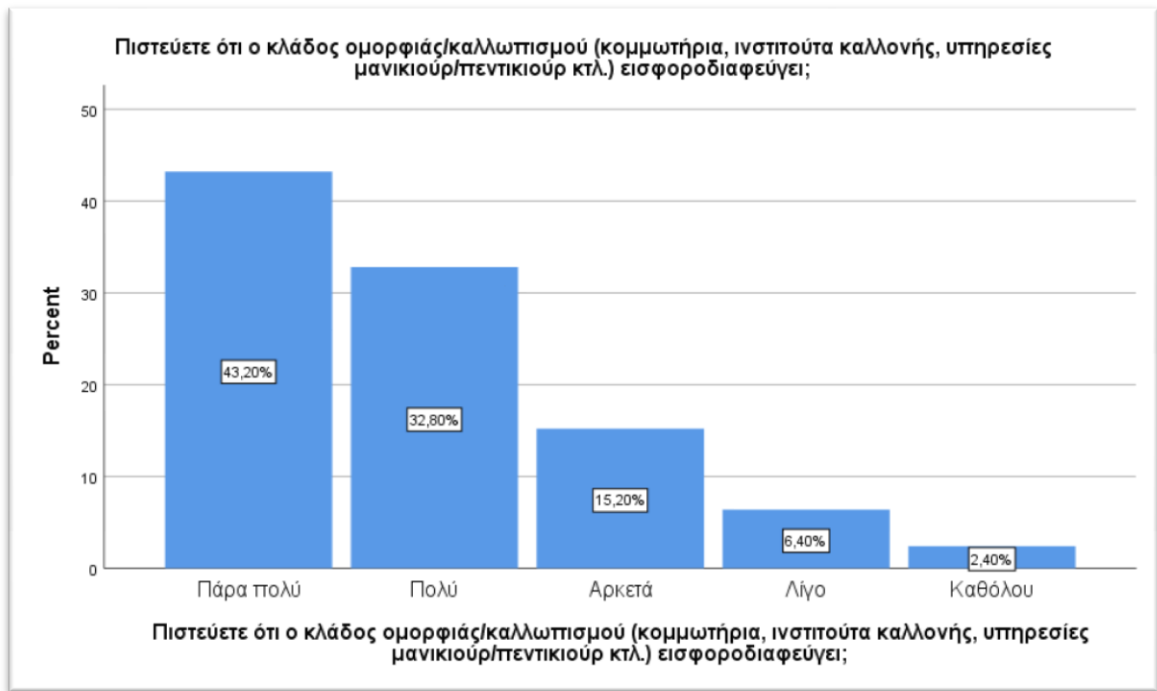
Διάγραμμα 4.14: Πιστεύετε ότι ο κλάδος εστίασης - ψυχαγωγίας (καφετέριες, μπαρ, εστιατόρια κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;

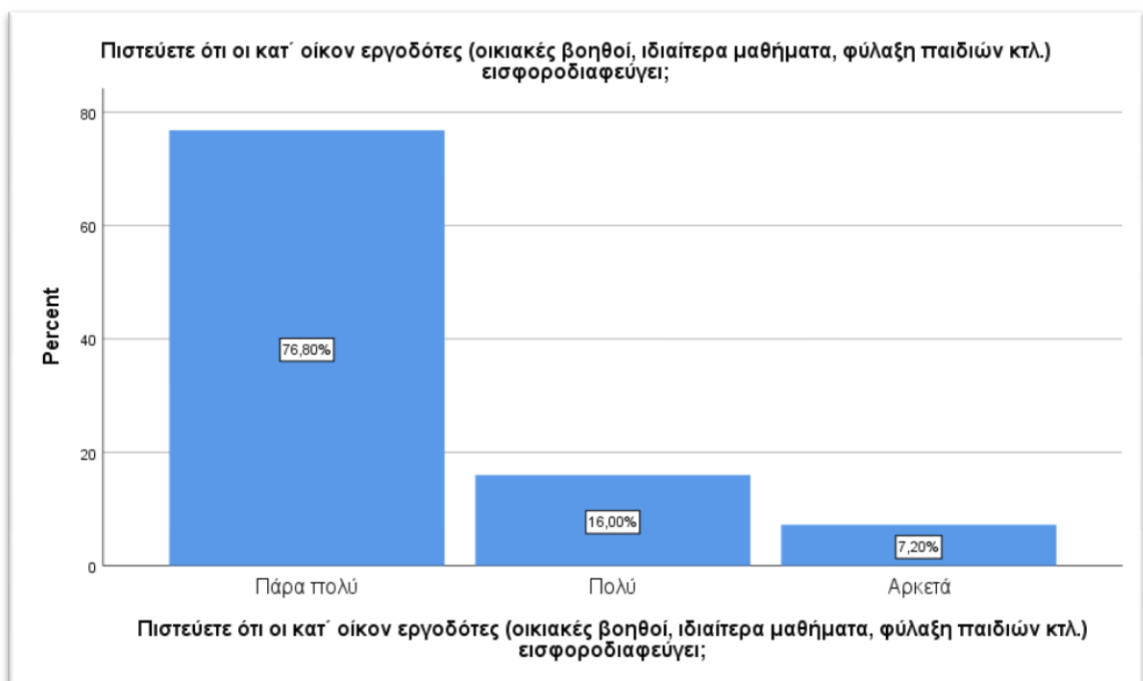
Διάγραμμα 4.15: Πιστεύετε ότι οι εμπορικές επιχειρήσεις εισφοροδιαφεύγουν;

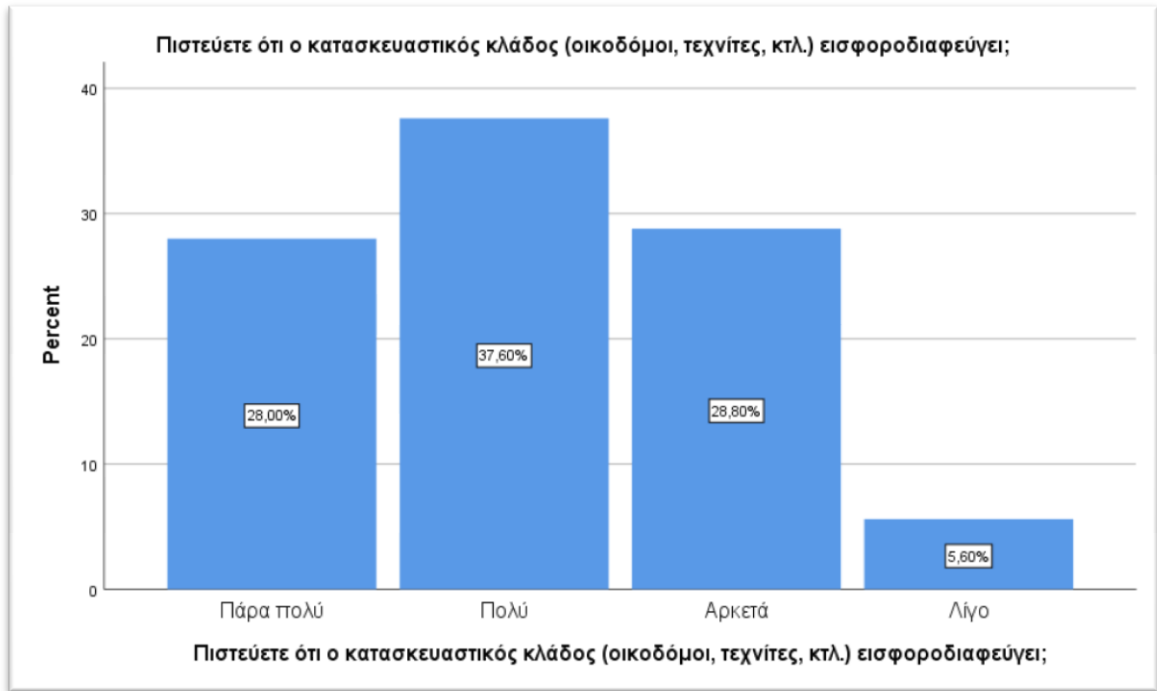
Διάγραμμα 4.16: Πιστεύετε ότι ο τουριστικός κλάδος (ξενοδοχεία κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;

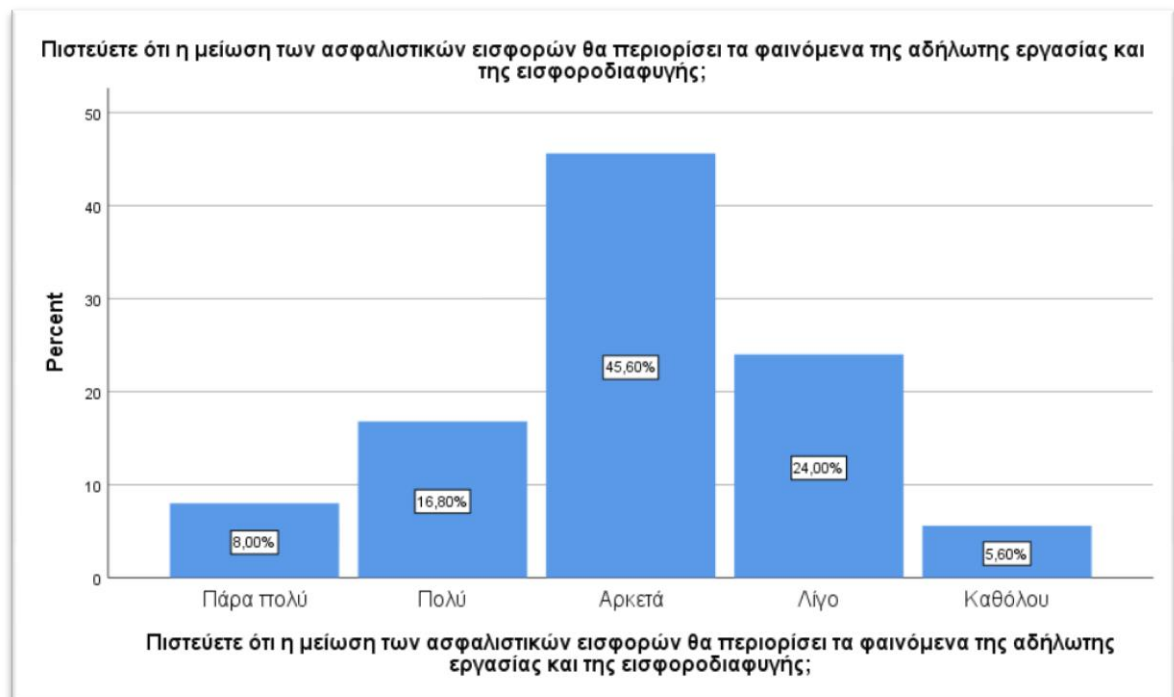
Διάγραμμα 4.17 : Πιστεύετε ότι ο κλάδος ομορφιάς/καλλωπισμού (κομμωτήρια, ινστιτούτα καλλονής, υπηρεσίες μανικιούρ/πεντικιούρ κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;

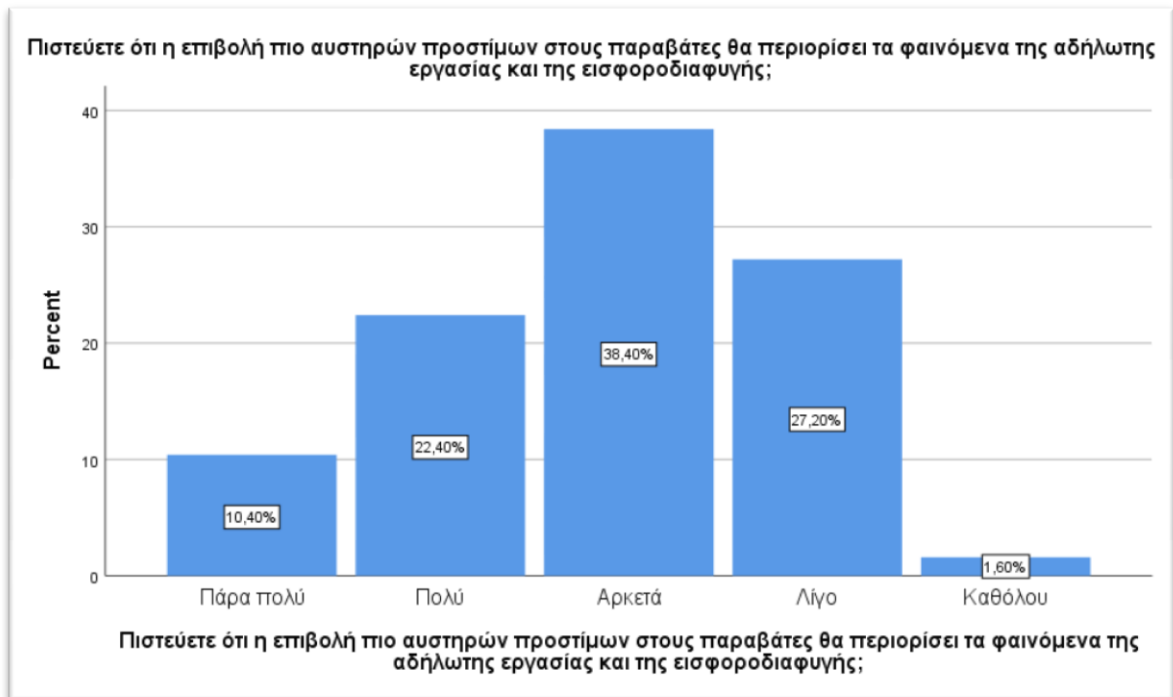
Διάγραμμα 4.18: Πιστεύετε ότι οι κατ' οίκον εργοδότες (οικιακές βοηθοί, ιδιαίτερα μαθήματα, φύλαξη παιδιών κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;

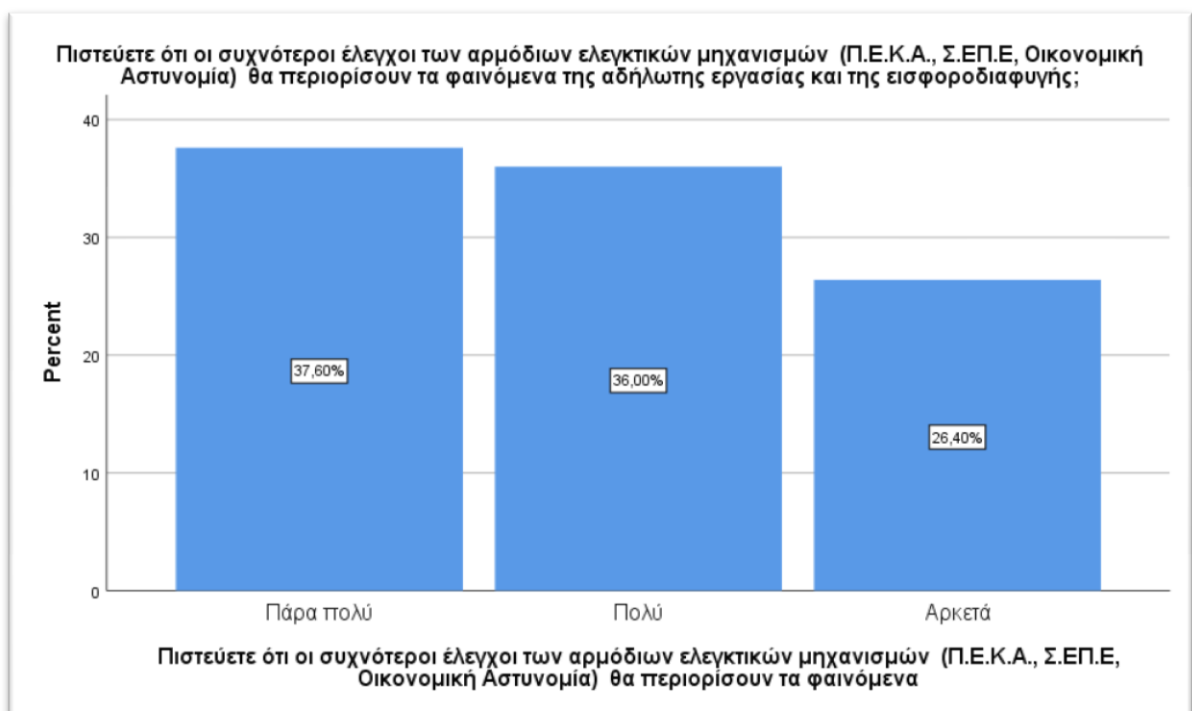
Διάγραμμα 4.19 : Πιστεύετε ότι ο κατασκευαστικός κλάδος (οικοδόμοι, τεχνίτες, κτλ.) εισφοροδιαφεύγει;

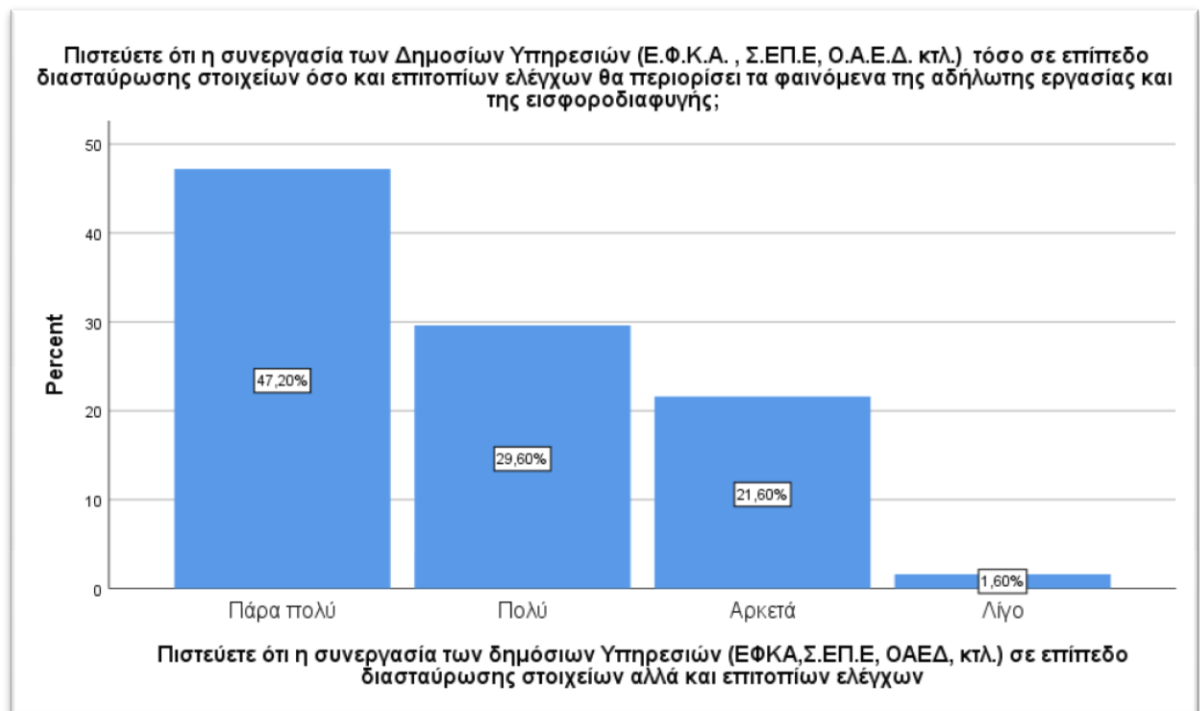
Διάγραμμα 4.20: Πιστεύετε ότι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

Διάγραμμα 4.21: Πιστεύετε ότι η επιβολή πιο αυστηρών προστίμων στους παραβάτες θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

Διάγραμμα 4.22 : Πιστεύετε ότι οι συχνότεροι έλεγχοι των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών (Π.Ε.Κ.Α., Σ.ΕΠ.Ε, Οικονομική Αστυνομία) θα περιορίσουν τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

Διάγραμμα 4.23 : Πιστεύετε ότι η συνεργασία των Δημοσίων Υπηρεσιών (Ε.Φ.Κ.Α. , Σ.ΕΠ.Ε, Ο.Α.Ε.Δ. κτλ.) τόσο σε επίπεδο διασταύρωσης στοιχείων όσο και επιτοπίων ελέγχων θα περιορίσει τα φαινόμενα της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βαβούρας Γ. (επιμέλεια), (1990), Παραοικονομία, Κριτική Α.Ε. , Αθήνα
- Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών (1993), Φορολογικό Καθεστώς, Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, Παπαζήση, Αθήνα
- Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ (2015), Η Ελληνική Οικονομία και η Απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2015, Αθήνα
- Λαναράς Κ. (2015), Η Ασφάλιση στο Ι.Κ.Α., Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη
- Μητρόπουλος Α. (2018), Εργασιακές Σχέσεις και Κοινωνική Ασφάλισης στη Σύγχρονη Ελλάδα, Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα
- Παπαηλίας Θ. (2018), Παραδόσεις Πολιτικής οικονομίας, Κριτική, Αθήνα
- Παυλόπουλος Π. (2002), Η Παραοικονομία στην Ελλάδα, Επανεξέταση, Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (Ι.Τ.Ε.Π.), Αθήνα
- Τάτσος Ν., (2001), Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, Παπαζήση, Αθήνα
- Καψάλης Α., (2015), Η αδήλωτη Εργασία στην Ελλάδα, Μελέτες/Τεκμηρίωση, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ, Αθήνα

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

- Ν. 6298/34
- ΑΝ. 1846/51
- Ν. 4387/16
- Ν. 3863/10
- Ν. 3865/10
- Ν. 4475/65
- Ν. 2972/01
- Ν. 4202/61
- Ν. 4144/13
- Ν. 4445/16
- Ν. 4255/14
- Ν. 2556/97
- Ν. 4554/18

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- <http://blog.frontis.gr>
- <https://tsitsopoulouins.gr>
- <https://el.wikipedia.org>
- www.efka.gov.gr
- <http://www.opengov.gr>
- <http://www.apsep.gr/systimata>
- <https://esee.gr/>
- <https://etapmme.files.wordpress.com/2010/01/3560.pdf>
- <https://m.naftemporiki.gr/story/1371536>